

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

"ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ"

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

«Δημιουργική Γραφή και Πολυμεσικές Εφαρμογές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Η περίπτωση της Ελληνικής Γλώσσας»

Όνομα: Δωροθέα

Επίθετο: Γκριζαλιώτη

A.M: 7621

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ευδοξία (Δόξα) Κωτσαλίδου

ΦΛΩΡΙΝΑ 2023

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

«Δημιουργική Γραφή και Πολυμεσικές Εφαρμογές στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Η περίπτωση της Ελληνικής Γλώσσας»

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Ευδοξία (Δόξα) Κωτσαλίδου

Επόπτες καθηγητές: 1. Τριαντάφυλλος Η. Κωτόπουλος

2. Άννα Βακάλη

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής μεταπτυχιακής εργασίας ολοκληρώνεται και ο δεύτερος κύκλος ακαδημαϊκών σπουδών μου. Ευχαριστώ θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου την κα Κωτσαλίδου Ευδοξία για τις πολύτιμες συμβουλές της και το χρόνο της, γιατί χωρίς την καθοδήγησή της δε θα τα κατάφερα. Με βοήθησε και με κατατόπισε σε όλα τα στάδια περάτωσης μίας διπλωματικής εργασίας. Ακόμη, ευχαριστώ τους επόπτες καθηγητές μου: τον κύριο Κωτόπουλο Τριαντάφυλλο και την κυρία Βακάλη για τη συνεργασία τους

Ευχαριστώ πολύ την οικογένειά μου: τους γονείς μου που με στήριξαν σε όλα τα βήματά μου σε αυτή τη ζωή, τα αδέρφια μου που είναι πάντα εδώ και με ακούν. Μα πιο πολύ ευχαριστώ τη μητέρα μου που με ενθάρρυνε και μου συμπαραστάθηκε σε όλη την προσπάθειά μου αυτή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Περίληψη.....	7
Abstract.....	9
Εισαγωγή	10

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Γνωριμία με τη Δημιουργική Γραφή.....	11
1.1 Ορισμοί της Δημιουργικής Γραφής.....	11
1.2 Ιστορική Αναδρομή.....	13
1.3 Η Δημιουργική Γραφή στην Εκπαίδευση σήμερα.....	17
1.4 Δημιουργικότητα.....	20
1.5 Η Δημιουργική Γραφή στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	22
1.6 Οι Καινοτομίες στο Πρόγραμμα Σπουδών σήμερα.....	25

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ) για το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό σχολείο.....	30
2.1 Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.....	30
2.2 Γ΄ ΚΑΙ Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.....	35
2.3 Ε΄ ΚΑΙ ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.....	41

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Οι πολυμεσικές εφαρμογές στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	48
3.1 Η ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση.....	48
3.2 Η Αφήγηση.....	50

3.3 Η Ψηφιακή Αφήγηση.....	53
3.3.1 Ορισμοί.....	53
3.3.2 Ιστορική Αναδρομή.....	54
3.3.3 Τα Επτά Στοιχεία της Ψηφιακής Αφήγησης.....	57
3.3.4 Τα βήματα δημιουργίας μιας ψηφιακής ιστορίας.....	58
3.3.5 Η Ψηφιακή Αφήγηση στη σχολική τάξη.....	60
3.3.6 Αναμενόμενα μαθησιακά οφέλη.....	63
3.4 Σύγκριση Ψηφιακής Αφήγησης και Δημιουργικής Γραφής.....	66
3.5 Διδακτικές προτάσεις.....	70
3.6 Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.....	82
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	83

Β' ΜΕΡΟΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ.....	89
Α' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.....	89
Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.....	100
Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.....	112
Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.....	123
Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.....	135
ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ.....	147
ΠΡΟΣΔΩΚΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	159
ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	160

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....162

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Δημιουργική γραφή είναι μία νέα εκπαιδευτική μέθοδος που έχει γίνει γνωστή τον 20^ο αιώνα στην Ελλάδα. Ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών και τους μυεί στην ενασχόλησή τους με τη γραφή και την ανάγνωση. Συνδέεται στενά με μία ακόμη πιο νέα εκπαιδευτική μέθοδο την Ψηφιακή Αφήγηση, η οποία εισήχθη πριν λίγα χρόνια στη μαθησιακή διαδικασία με πολλά οφέλη για τους μαθητές.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από δύο μέρη: το θεωρητικό μέρος και το δημιουργικό μέρος.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας, διερευνάται η Δημιουργική Γραφή ως όρος, γίνεται μία ιστορική αναδρομή και παρέχονται πληροφορίες για την εισαγωγή της στα ελληνικά μαθησιακά δεδομένα. Σύμφωνα με το ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας σημειώνονται αρκετές καινοτομίες όσον αφορά τη διεξαγωγή του μαθήματος, τη διαφοροποίησή του από τις προτεινόμενες μέχρι το 2021 δραστηριότητες και την απαρτία ασκήσεων που «κινούνται» στο πνεύμα της Δημιουργικής Γραφής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο δίνονται αναλυτικά οι στόχοι και οι δραστηριότητες που προτείνει το Δ.Ε.Π.Π.Σ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών) για το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας για κάθε ένα ζεύγος τάξεων. Ειδικότερα, ανάλογα με τον εκάστοτε άξονα γνωστικού περιεχομένου π.χ. προφορικός λόγος, λεξιλόγιο, γραπτός λόγος κ.α. δίνονται οι στόχοι, οι θεματικές ενότητες και οι αντίστοιχες σχετικές δραστηριότητες.

Στο τρίτο κεφάλαιο έχει ως κύριο θέμα του τη ψηφιακή αφήγηση. Η ένταξη των ΤΠΕ (Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών) άλλαξε ριζικά την καθημερινότητα και τον τρόπο διδασκαλίας. Ακολουθεί ένα υποκεφάλαιο που ασχολείται εξ ολοκλήρου με την αφήγηση, ένα υποκεφάλαιο στο οποίο επισημαίνονται όλα τα γνωρίσματα της ψηφιακής αφήγησης και στο τελευταίο υποκεφάλαιο γίνεται μία σύγκριση ανάμεσα στη δημιουργική γραφή και στη ψηφιακή αφήγηση ως εκπαιδευτικές μέθοδοι με τα οφέλη τους προς τους μαθητές.

Το δημιουργικό μέρος αποτελείται από προτάσεις Δημιουργικής Γραφής, οι οποίες βασίζονται σε ασκήσεις ή κείμενα του σχολικού βιβλίου του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ξεχωριστά για κάθε τάξη του δημοτικού σχολείου.

Λέξεις- κλειδιά: δημιουργική γραφή, ψηφιακή αφήγηση, τρόπος διδασκαλίας, δραστηριότητες, μαθητές

ABSTRACT

Creative Writing is a new educational method, which became known in 20th century in Greece. This method meets student's needs and inducts them to writing and reading. She is closely related to another educational method, Digital Storytelling, which is introduced to learning process a few years ago with many benefits for students.

This formal dissertation consists of two parts, one theoretical and one creative.

The first chapter of this dissertation investigates Creative Writing as a definition. There is a throwback to its history and much information is provided about its introduction to Hellenic learning data. According to the current course of study for the course of Modern Greek Language, several innovations are noted during the conduct of this course, during its diversification from suggested activities until 2021 and the variety of exercises, which “are moving” in the spirit of Creative Writing.

The second chapter analyzes objectives and activities that suggests the Cross Diathematic Common Curriculum Framework for the course of Modern Greek Language for each pair of classes. In particular, depending on the respective cognitive content axis, e.g. oral language, vocabulary, written language, etc., the objectives, the thematic units a

The third chapter focuses on digital storytelling. The integration of ICT (Information and Communication Technologies) has radically changed everyday life and the way of teaching. This is followed by a sub-chapter dealing entirely with narrative, a sub-chapter in which all the features of digital narrative are highlighted and the last sub-chapter makes a comparison between creative writing and digital narrative as educational methods with their benefits to students.

The creative part consists of proposals for Creative Writing, which are based on exercises or texts from the textbook of the Modern Greek Language course, separately for each class of the primary school.

Key words: creative writing, digital storytelling, way of teaching, activities, students

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία ερευνά την ένταξη της δημιουργικής γραφής στη σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα. Η Δημιουργική Γραφή είναι μία νέα μαθησιακή μέθοδος που βοηθά στην ολόπλευρη ολοκλήρωση του ατόμου. Οι μαθητές γράφοντας σύμφωνα με τις επιταγές του δικού τους εαυτού και όχι ακολουθώντας κάποιο πρότυπο, αναπτύσσουν ένα δικό τους συγγραφικό προφίλ. Η νέα αυτή μέθοδος ξεκίνησε από την μακρινή Αμερική, από το πανεπιστήμιο της Iowa τις αρχές του 20^{ου} αιώνα και δυστυχώς άργησε να «έρθει» στην Ελλάδα.

Μόλις το 2008 θεσμοθετείται ως το πρώτο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών με κύριο αντικείμενο τη Δημιουργική Γραφή από τον αείμνηστο ποιητή Μίμη Σουλιώτη στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. Έκτοτε, εισάγεται σταδιακά ως πανεπιστημιακό μάθημα σε πολλά τμήματα και διενεργούνται σεμινάρια δημιουργικής γραφής. Ο συγγραφικός κόσμος γίνεται «πλουσιότερος» καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι όλων των ηλικιών γράφουν και αποκτούν νέες δεξιότητες.

Η μύηση στη Δημιουργική Γραφή ξεκινά από μικρή ηλικία. Η εργασία αυτή εστιάζει στην ένταξη της Δημιουργικής Γραφής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένα στη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, τις καινοτομίες του ισχύοντος Προγράμματος Σπουδών και περιλαμβάνει κάποιες προτεινόμενες δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής βασισμένες σε ασκήσεις και αποσπάσματα του βιβλίου της Νέας Ελληνικής Γλώσσας για κάθε τάξη του Δημοτικού ξεχωριστά.

Η Δημιουργική Γραφή συνδέεται στενά με μία εκπαιδευτική μέθοδο, την Ψηφιακή Αφήγηση, η οποία έγινε γνωστή στον ελληνικό χώρο με μία καθυστέρηση. Η Ψηφιακή αφήγηση είναι μία μέθοδος η οποία στοχεύει στην αφήγηση ιστοριών με τη χρήση πολυμεσικών εφαρμογών.

Αμφότερες οι μαθησιακές μέθοδοι συντελούν στην αφήγηση ιστοριών που σχετίζονται με βιώματα των συγγραφέων αλλά και με οποιοδήποτε θέμα τους απασχολεί. Οι ίδιοι μοιράζονται τις εμπειρίες τους και τις συζητούν με συνανθρώπους τους.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ»

1.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Αρχικά Δημιουργική Γραφή σημαίνει «δημιουργικό σβήσιμο».

Η Δημιουργική Γραφή είναι πολύ δύσκολο να οριστεί, καθώς δεν υπακούει σε ένα σύνολο κανόνων. Είναι στενά συνυφασμένη με την ελεύθερη επιλογή του θέματος και της μορφής και την δημιουργία κειμένων παντός τύπου. Οι μαθητές γράφουν με ευελιξία και ατέρμονη φαντασία. Ωστόσο, ο αγγλοσαξονικός όρος “creative writing” μεταφράζεται στα ελληνικά ως «δημιουργική γραφή», η οποία απλά κατευθύνει τον αναγνώστη σε πολλά ασαφή νοήματα που προκαλούν ταραχή και αμηχανία λόγω των πολλαπλών σημασιών τους αλλά και των αξιολογικών διαστάσεών τους (Κωτόπουλος 2012), (Κωτόπουλος, Βακάλη, Ζωγράφου 2013:13. Η αξία της Δ.Γ για τον άνθρωπο είναι διπλή: αφενός ο άνθρωπος που ασκείται στη συγγραφή μέσω της Δ.Γ, την αξιοποιεί ως έναν τρόπο για να ελέγξει και να χαλιναγωγήσει τις δημιουργικές του σκέψεις και αφετέρου να τις αποτυπώσει σε ένα λευκό χαρτί (Σουλιώτης, 1995), (Γρόσδος, 2014: 11-12). Ωστόσο, η Δ.Γ περιλαμβάνει σε όλο της το εύρος όλες τις πρακτικές και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται στη σχολική τάξη, όλων των βαθμίδων, που στοχεύουν στο εγγύς μέλλον οι μαθητές να αποκτήσουν δεξιότητες σχετικές με τη συγγραφή και να τις αναπτύξουν όσο περισσότερο μπορούν μέσω της μύησης στη συγγραφή (Καρακίτσιος, 2012 :1), (Γρόσδος, 2014:12). Ειδικότερα, μπορούν να χαρακτηριστούν διδακτικές μέθοδοι διαποτισμένες με την Δ.Γ όταν προσπαθούν να διεγείρουν με τον αρμόζον τρόπο τη δημιουργικότητα και το αποτέλεσμα είναι η παραγωγή γραπτών κειμένων κυρίως με έναν τρόπο που τέρπουν το αναγνωστικό κοινό (Γρόσδος, 2014:12).

Στη σύγχρονη εποχή, η δημιουργική γραφή ταυτίζεται με τα είδη γραφής που μπορεί να συναντήσει κανείς σε λογοτεχνικά βιβλία καθώς και σε κείμενα που αποκαλούνται «μυθοπλαστικά». Η Δ.Γ καθώς γνωστοποιείται στον εκπαιδευτικό κόσμο, όλο και περισσότεροι άνθρωποι μούνται σε αυτή. Υποστηρίζουν ότι η Δ.Γ δεν «ασχολείται» απλά με την παραγωγή ενός λογοτεχνικού είδους. Αντίθετα, όποιος εντυπώσει στην Δ.Γ είναι σε θέση να γράψει οποιοδήποτε είδος κειμένου με οποιαδήποτε δομή και οποιονδήποτε τρόπο. Η ουσία της Δ.Γ είναι ο γραπτός λόγος να παράγεται δημιουργικά,

με πρωτοτυπία, να μην περιορίζεται στα συγγραφικά «πρέπει» και με μία εκφραστικότητα και που μοιάζει, πολλές φορές, να αντιτίθεται στα επίσημα λογοτεχνικά κείμενα (Dawson, 2005: 20) από (Κωτόπουλος, 2011).

Όταν ο δημιουργός ενός κειμένου αντλεί βιώματα από τη γνήσια δική του προσωπική εμπειρία, τη δική του φαντασία, τη «διαισθητική συλλογικότητα» και τα χρησιμοποιεί ως έναν «πυρήνα» του γραπτού του τότε μπορούμε να θεωρήσουμε ότι το γραπτό του ακολουθεί την Δ.Γ. Η διαισθητική συλλογικότητα, ορίζεται ως γνώση που αποκτά το άτομο μέσω της διαίσθησής του, του ενστίκτου του. Ο συναισθηματικός του κόσμος και τα «αισθητικά» του κριτήρια τοποθετούνται όλα μαζί ως συστατικά του δημιουργήματος-κειμένου του. Εν ολίγοις, ο συγγραφέας γράφει για κάποιο προσωπικό του θέμα, κάνοντας απόπειρες να δημιουργήσει το δικό του κείμενο (Κλωστράκη, 2014:19). Οι εμπειρίες που αποκομίζει ένας άνθρωπος πρέπει να λειτουργούν ως κατευθυντήριες γραμμές σε όλη του στη ζωή, έτσι ώστε να διορθώνει ο ίδιος τα λάθη του και να βελτιώνεται συνέχεια σε όλες του τις πράξεις.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η Δημιουργική γραφή δεν αποτελεί μία εκπαιδευτική μέθοδο που άρχισε να εφαρμόζεται τον 19^ο αιώνα, αλλά οι απαρχές της τοποθετούνται στην αρχαία Αθήνα. Ο Αριστοτέλης με το έργο του «Περί Ποιητικής», περιγράφει δημιουργικές πρακτικές, κοινώς αποδεκτές, οι οποίες είχαν ήδη αξιοποιηθεί. Στο έργο του, ο μεγάλος φιλόσοφος εξηγεί τι πρέπει να επιλέγουν και τι να αποφεύγουν οι μαθητές του προκειμένου να πετύχουν το στόχο τους συνθέτοντας το έργο. Συγκεκριμένα, μονοπωλεί το ενδιαφέρον του έργου «το ποιείν», δηλαδή τον τρόπο που οι άνθρωποι δημιουργούν με τον λόγο, ανάλογα με το μέτρο που χρησιμοποιούν άλλοι δημιουργούν έπη κι άλλοι ελεγείες. Η ίδια η μέθοδος σύνθεσης ενός λογοτεχνικού έργου είναι σημαντική και όχι ο ίδιος ο ποιητής-δημιουργός (Φιλολογική Ομάδα Κάκτου, 1995:36). Ακόμη, η βελτίωση του ατόμου όσο αφορά το ήθος και το επίπεδο της γνώσεως είναι απαραίτητη για την επίτευξη του στόχου τους. Ο Αριστοτέλης, στο ίδιο έργο, υποδεικνύει κάποιες τεχνικές ως προς την αφήγηση και τη δράση με τις οποίες ο συγγραφέας μπορεί να κάνει τους θεατές ή τους αναγνώστες του να συγκεντρώσουν το νου τους στο δημιούργημά του (Γρόσδος, 2014). Επιπλέον, υπογραμμίζει ότι ο βαθμός εκπλήρωσης των στόχων μπορεί να προσδιορίσει με ακρίβεια τη δομή και του δραματικού κειμένου αλλά και τις παραλείψεις που είναι δυνατόν να επιφέρουν την αποτυχία του δραματουργού (Κωτόπουλος, 2012).

Η Δ.Γ δεν προέκυψε εκ του μηδενός, αλλά συνδέεται άμεσα με την εξέλιξη της κοινωνίας, με την πορεία των καιρίων ιδεών αλλά και με τις γενικότερες αλλαγές στο χώρο της εκπαίδευσης. Συνδέεται στενά με τη Ρητορική. Η Ρητορική ορίζεται ως μία τέχνη, η οποία είναι ένας «συνδυαστικός κρίκος» ανάμεσα στον προφορικό και τον γραπτό λόγο, έτσι ώστε η ίδια να καταστεί ένα μέσο με το οποίο ο ρήτορας ή ο γράφων να πείσει και ο λόγος του να επιφέρει κάποια αποτελέσματα επί κάποιου αιτίου. Τον 19^ο αιώνα, η Ρητορική αποτελεί το πιο χρήσιμο εργαλείο στη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Σε μία μικρότερη τάξη του Λυκείου, οι μαθητές διδάσκονταν υφολογικά και λογοτεχνικά σχήματα και τον τρόπο που συντίθενται οι αφηγήσεις στην λατινική και στη γαλλική γλώσσα. Σε μία μεγαλύτερη τάξη, οι μαθητές προσπαθούσαν να «κατακτήσουν» την τέχνη της γραφής. Όλα τα λογοτεχνικά είδη που είχαν αναπτυχθεί στη γαλλική, την ελληνική και στη λατινική γλώσσα ήταν το επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι

μαθητές μελετούσαν εις βάθος και προσπαθούσαν να μιμηθούν κάποια πρωτότυπα λογοτεχνικά κείμενα προκειμένου να συνθέσουν τα δικά τους κείμενα. Επομένως, ολοκληρώνοντας τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Γαλλία, μπορούσαν να χαρακτηριστούν και «συγγραφείς». Έπεται η καταγραφή απλών σχολικών ασκήσεων και εξετάσεων στο έργο *oeuvres de Jeunesse* του G. Flaubert και η επικέντρωση των δημιουργών στο τρίτο μέρος της ρητορικής τέχνης, την «λέξις» (*elocutio*), δηλαδή την ορθή διαμόρφωση του στυλ (Καρακίτσιος 2012).

Τα κλασικά έργα αποτελούσαν τα πρότυπα των μαθητών. Οι μαθητές όπως ο Αρθούρος Ρεμπώ, απομνημόνευαν τα σχήματα ύφους και λογοτεχνίας και συνέθεταν στίχους ακολουθώντας τη μορφή και το μέτρο των αρχαιοελληνικών και τα λατινικών επών (Οδύσσεια και Αινειάδα), αφού το επίκεντρο της διδασκαλίας της λογοτεχνίας ήταν η τέχνη της γραφής λογοτεχνικών κειμένων, κάτι που «συμβαδίζει» απόλυτα με την Ρητορική. Οι μαθητές δε σχολίαζαν, δε μάθαιναν απλώς τη μετάφραση (στη δική τους γλώσσα) και την ανάλυση των προτύπων τους, αλλά προσπαθούσαν να δημιουργήσουν παρόμοια κείμενα κυρίως πεζά και ποιήματα (Καρακίτσιος, 2012). Ένα αξιοσημείωτο συμπέρασμα είναι ότι η δημιουργική γραφή είναι μία έκφανση/εκδοχή της Ρητορικής (Καρακίτσιος, 2012). Η εκμάθηση της δομής και του στυλ των επών ήταν απαραίτητη για να γεννηθούν νέοι συγγραφείς και νέα κείμενα. Συνεπώς, η λογοτεχνία «ξέφευγε» από τα δικά της στεγανά και αναπτυσσόταν ραγδαία, ξεκινώντας από τους μαθητές μίας σχολικής τάξης, οι οποίοι αποκτώντας γερές βάσεις μπορούσαν να ανελιχθούν στον τομέα αυτό.

Η Δημιουργική γραφή εμφανίστηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα στην Αμερική. Η λογοτεχνία αντιμετωπιζόταν περισσότερο ως ένα εργαλείο με το οποίο μπορούσε κανείς να ερμηνεύσει παρά να δημιουργήσει. Η επιστήμη της φιλολογίας έψαχνε να βρει μια διδακτική μεθοδολογία για να μελετούν οι μαθητές τη λογοτεχνία ενώ ταυτόχρονα αναζητούσε να εφαρμόσει και να οργανώσει τις γνώσεις που εμπεριείχε ο λογοτεχνικός κανόνας με βασικά «συστατικά» την παρατήρηση, την εγγύηση των ευρημάτων και την αποφυγή των λαθών (Βασιλάκη, Γιαννακουδάκης, 2009:14). Ακόμα και σήμερα η φιλολογία ταυτίζεται με τη μελέτη λογοτεχνικών κειμένων, η δημιουργική γραφή είναι μία μέθοδος που σιγά σιγά προσπαθεί να γίνει γνωστή. Οι σπουδαστές αποστήθιζαν κείμενα, προκειμένου να αποκτήσουν γνώσεις και να επιτύχουν στις εξετάσεις τους. Η

αλλαγή της ιδιότητάς τους από φοιτητές σε συγγραφείς παντός γραπτού είδους δεν ενδιέφερε τους καθηγητές τους καθώς και τα προγράμματα σπουδών εκείνης της εποχής.

Η αμφισβήτηση της υπάρχουσας φιλολογικής προσέγγισης της Λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια και στη τριτοβάθμια εκπαίδευση ήδη από τις δεκαετίες 1870-1880, που την αντιμετώπιζε περισσότερο ως ένα « ιστορικό και γλωσσικό corpus, το οποίο ήταν αδύνατον να ανανεωθεί και να αναπτυχθεί», μη γνωρίζοντας την δυνατότητά της να συμπληρωθεί και να ανανεωθεί εκ νέου από ζώντες συγγραφείς. Αποτέλεσμα αυτής της αμφισβήτησης ήταν η δημιουργία εκ νέου του προγράμματος και η εισαγωγή ενός νέου μαθήματος με τον τίτλο «Σύνθεση Λόγου», το οποίο εστίαζε στην ελεύθερη έκφραση και εμπεριείχε ασκήσεις σχετικές με τη γραφή που στόχευαν στην αλλαγή των μαθητών. Τα παιδιά θα ήταν καλύτερο μέσω αυτού του νεοεισερχόμενου μαθήματος να αφομοιώσουν καλύτερα τις γνώσεις τους και να είναι σε θέση να ασκούν σωστή κριτική, χωρίς να επηρεάζονται από ανωτέρους τους. Η μελέτη λογοτεχνικών κειμένων και πρακτικών θα βοηθήσει σημαντικά σε αυτό (Myers 2006: 134-5) από (Κωτόπουλος 2014).

Η Δημιουργική Γραφή έκανε την εμφάνισή της ως μία διδακτική μέθοδος που είχε ως δική της αφετηρία την Έκθεση Ιδεών, όπως ακριβώς διδασκόταν στο Χάρβαρντ τη δεκαετία του 1880. Στη συνέχεια, αναπτύχθηκε περαιτέρω ως αντικείμενο τη δεκαετία του 1930 στην Αϊόβα, αφού εντάχθηκε στο πρόγραμμα σπουδών του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών «Κριτική Λογοτεχνίας» (Βασιλάκη, Γιαννακουδάκης, 2009:14). Αμφότερα τα πανεπιστήμια προσπάθησαν να ανασυγκροτήσουν τη λογοτεχνία ως μία πλήρης διαδικασία έτσι ώστε οι εκπαιδευόμενοι να την κατανοούν μέσω της χρήσης της. Ο πρόεδρος του Τμήματος Έκθεσης του Χάρβαρντ, Barret Wendell, υπογραμμίζει ότι « εάν όλα πήγαιναν κατ'ευχήν το ιδανικό τέλος της μελέτης της λογοτεχνίας θα ήταν...η δημιουργία της» (Βασιλάκη, Γιαννακουδάκης, 2009:15). Έτσι, η λογοτεχνία δεν επρόκειτο να είναι μόνο ένα θεωρητικό μάθημα αλλά και άρχισε να απασχολεί και η πρακτικότητά της, δεν αρκούσε μόνο η κατανόηση των κειμένων αλλά και η εφαρμογή των διδαγμάτων τους στην ζωή. Η μελέτη δεν ήταν πια το παν στην πανεπιστημιακή αίθουσα, αφού «γεννήθηκε» η ανάγκη αποτύπωσης της γνώσης στο χαρτί με πλήρη ελευθερία, χωρίς να υπακούει σε συγκεκριμένους κανόνες. Η ελευθερία και η φαντασία είναι τα μέσα που συμβάλλουν στην εκπόρευση της δημιουργικής γραφής.

Στην Ελλάδα η Δ.Γ καθυστέρησε πολύ να γίνει γνωστή. Δειλά δειλά ξεκίνησε να αναφέρεται στα προγράμματα σπουδών μετά το 2011. Αξιοσημείωτη είναι η ίδρυση του Διδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με κύριο γνωστικό αντικείμενο τη Δημιουργική Γραφή, από τον ποιητή και καθηγητή Μίμη Σουλιώτη το 2008, ο οποίος διετέλεσε και επιστημονικά υπεύθυνος του προγράμματος. Σήμερα επιστημονικά υπεύθυνος είναι ο κ Τριαντάφυλλος Κωτόπουλος. Το 2016 ιδρύθηκε αντίστοιχο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

1.3 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΗΜΕΡΑ

Στην εκπαίδευση, ιδιαίτερα στη πρωτοβάθμια (νηπιαγωγείο- δημοτικό σχολείο), η δημιουργική γραφή δεν σχετίζεται μόνο με την παραγωγή λογοτεχνικών κειμένων. Μπορούν να συντεθούν κείμενα διαφορετικών τύπων γραφής από ένα απλό ημερολόγιο μέχρι και ένα ποίημα (Κωτόπουλος, 2011). Η Δ.Γ μπορεί με ευκολία να χαρακτηριστεί ως μία δραστηριότητα στην οποία τα παιδιά ξεκινούν να θέτουν τις ιδέες τους σε μία καίρια θέση στο γραπτό τους και προσπαθούν να αποτυπώσουν τα συναισθήματά τους και τις εντυπώσεις τους με τα δικά τους λόγια. Είναι μία γραφή που είναι πάντοτε πρωτοποριακή, σε αντίθεση με τη μιμητική γραφή (Dawson, 2005: 21). Τα παιδιά ως προσωπικότητες εκφράζονται ελεύθερα μέσω της δημιουργικής γραφής. Η ίδια μπορεί να θεωρηθεί σαν μία δραστηριότητα παραγωγής γραπτού λόγου, η οποία διεξάγεται ατομικά ή σαν μια γραπτή έκφραση στην οποία τα παιδιά τοποθετούν στο χαρτί τις ιδέες, ο,τιδήποτε νιώθουν ή θεωρούν εντυπωσιακό με τα δικές τους λέξεις, οικείες σε αυτά (Μουλά, 2012) από (Βακάλη, 2014). Δημιουργούν κείμενα που αντικατοπτρίζουν τον εσωτερικό τους κόσμο και τις σκέψεις τους. Έτσι, ο εκπαιδευτικός είναι πιθανόν να αντιληφθεί κάποιο πρόβλημα ψυχολογικής φύσεως κυρίως που μπορεί να αντιμετωπίζει ένας μαθητής και να τον βοηθήσει. Ακόμη τα παιδιά μέσω της Δ.Γ δεν μιμούνται, δεν αντιγράφουν, δεν σκέφτονται και δεν φοβούνται ότι θα κάνουν κάποια λάθη, γιατί πολύ απλά οι ίδιοι έχουν απελευθερωθεί από τις συγγραφικές συμβάσεις. Νιώθουν σίγουροι για τον εαυτό τους και ενισχύουν την αυτοπεποίθησή τους. Αποκρυσταλλώνουν τις απόψεις τους για ο,τι τους απασχολεί. Μαθαίνουν βάζουν τάξη τις σκέψεις τους και να ιεραρχούν τα προβλήματά τους σωστά.

Η Δ.Γ μπορεί να αλλάξει τον τρόπο που αντιμετωπίζουν οι μαθητές τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας, να συμβάλλει στην πνευματική τους καλλιέργεια και να τους «μετατρέψει» σε μικρούς συγγραφείς. Η αποστήθιση, η βαθμοθηρία και ο ανταγωνισμός μεταξύ τους πρέπει να είναι άγνωστες έννοιες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η δημιουργική γραφή θέτει το μάθημα ως ένα παιχνίδι δημιουργίας και αναζήτησης νέων οριζόντων και γνώσεων. Η ολιστική σκοπιά της δημιουργικής γραφής δεν αναφέρεται μόνο στις ιδιότητες που καθιστούν ένα άτομο «δημιουργικό» αλλά εστιάζει στις συνθήκες μέσα στις οποίες η δημιουργικότητα του ατόμου απελευθερώνεται. Ο συγγραφέας κρίνει

σωστά τα κείμενα που ο ίδιος συντάσσει, έτσι ώστε να είναι ικανός να τα συμπληρώσει, να τα διασκεύασει, να τα συνθέσει και να τα αλλάξει όταν ο ίδιος το θεωρεί απαραίτητο καθώς βρίσκεται ανάμεσα σε δύο αλληλοσυμπληρούμενα πεδία : την γραφή ως μία πράξη που διεξάγεται δημιουργικά και την πράξη να σκεφτεί κανείς με κριτικό τρόπο ,την γραφή ως πράξη καθώς και τα αποτελέσματά της. Υιοθετώντας αυτή τη μέθοδο, η γραφή προσεγγίζεται με βιωματικό τρόπο, καθώς θέτει τα παιδιά ικανά να δημιουργήσουν κείμενα σχετικά με γεγονότα και καταστάσεις που ήδη έχουν βιώσει. Η παραγωγή γραπτού λόγου μετατρέπεται σε μια περιπέτεια, στη διάρκεια της οποίας τα παιδιά ανακαλύπτουν τον εαυτό τους, δημιουργούν το προσωπικό τους ύφος, εξοικειώνονται με το λόγο και αλλάζουν τη γνώμη τους για τη σύνθεση κειμένων (Κωτόπουλος, 2014). Το μάθημα τρέπεται γι' αυτούς σε ένα παιχνίδι λέξεων και γνώσεων. Οι μαθητές ανυπομονούν για το μάθημα και δεν το αντιμετωπίζουν με ανία. Μέσα από την ένταξη της Δημιουργικής Γραφής στην εκπαίδευση, οι μαθητές κάνουν πειράματα με ποικίλα λογοτεχνικά είδη και δε φοβούνται το λάθος (Morley, 2009:6). Η γραφή και η ανάγνωση κατακτούνται εύκολα από όλους τους μαθητές ανεξάρτητα από το πόσο καλοί (μαθητές) είναι. Παιδιά που δεν εκδηλώνουν ενδιαφέρον για το μάθημα, μπορούν να κινητοποιηθούν να γίνουν καλύτεροι, να συμμετέχουν στο μάθημα και να πιστεύουν στον εαυτό τους. Μακροπρόθεσμα, η Δ.Γ μπορεί να βοηθήσει στη μείωση της διάσπασης προσοχής των μαθητών, καθώς τρέπει το μάθημα σε ένα είδος διασκέδασης. Η συγκέντρωση είναι απαραίτητη και επιτυγχάνεται όταν το μάθημα γίνεται ενδιαφέρον. Ο εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να συμμετέχουν ουσιαστικά σε αυτό και να συνεισφέρουν σε όλη τη διάρκειά του, μιλώντας για θέματα που τα απασχολούν ή για θέματα που τίθενται για συζήτηση στην τάξη. Ταυτόχρονα, οξύνεται ο νους και η κρίση τους. Έτσι, καλλιεργούν το πνεύμα τους και δε δέχονται άκριτα ο,τι τους λένε αλλά μαθαίνουν να σκέφτονται και να αμφισβητούν σε όλο τον βίο τους. Δεν γίνονται άβουλα όντα, αλλά παιδιά με θέληση, τόλμη και ανάληψη πρωτοβουλιών.

Η Δ.Γ δεν αναζητά συγγραφικά ταλέντα. Αντίθετα, είναι μία μέθοδος που βοηθά το παιδί να αξιοποιήσει και να αναπτύξει όλες του τις δυνατότητες. Καλλιεργεί τη φαντασία και τη δημιουργικότητα. Συμβάλλει στη συναισθηματική ολοκλήρωση του ατόμου, αφού ενισχύει την αυτοπεποίθηση και την αυτό εκτίμησή τους. Ακόμη, η Δ.Γ μπορεί να

θεωρηθεί μια μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης, η οποία έχει ως κύριο «εργαλείο» της τη φαντασία προκειμένου να παράγει λογοτεχνικό κυρίως έργο χρησιμοποιώντας παράλληλα «καλλολογικά στοιχεία της αφήγησης και της δραματικής τέχνης». Η δημιουργικότητα «απελευθερώνεται» μέσω της χρήσης της δημιουργικής γραφής και μπορεί να κινητοποιήσει τους γράφοντες να συνθέτουν κείμενα μέσω της φαντασίας τους. Η γραφή ως διαδικασία σταματά να θεωρείται μοναχική, προσωπική και να ταλαιπωρεί το άτομο που προσπαθεί να γράψει. Εντούτοις, είναι ο ιατρός που θεραπεύει και βοηθά το άτομο να αντιμετωπίσει προσωπικές του ανησυχίες και προβλήματα, (Βασιλάκη, Γιαννακουδάκης, 2009:15). Δεν υπάρχει πια το αίσθημα του συγγραφικού περιορισμού και της ανελευθερίας, άρα το άτομο γράφει για ο,τι του συμβαίνει, εξωτερικεύει κάποιους προβληματισμούς του και ίσως συγκεντρώσει πολλές απαντήσεις ή και λύσεις. Συνεπώς, νιώθει καλύτερα με τον ίδιο του τον εαυτό και με τους γύρω του. Παύει να είναι εσωστρεφές και να αντιμετωπίζει ψυχολογικά θέματα. Μαθαίνει να εκφράζεται πιο ορθά και να μοιράζεται κάποια βασικά ζητήματα γι αυτό, δίχως να νιώθει ντροπή και φόβο.

Στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα ωστόσο, οι οδηγοί σπουδών δεν παρακινούν την συγγραφή κειμένων. Οι μαθητές διακατέχονται από τον λεγόμενο «φόβο του λευκού χαρτιού», καθώς φοβούνται τα λάθη. Το εκπαιδευτικό σύστημα εστιάζει στην απόκτηση πληθώρας γνώσεων και όχι στην απόκτηση ποιοτικών γνώσεων. Ενδιαφέρει περισσότερο η αφομοίωση πληροφοριών σχετικών με τη γλώσσα όπως π.χ. η γραμματική και η συντακτική της δομή παρά η αφομοίωση πληροφοριών σχετικών με την επικοινωνία. Δεν είναι εφικτή, με αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας, η καλλιέργεια της φαντασίας και η ανάπτυξη μίας ορθής κριτικής στάσης απέναντι στη γλώσσα και στην πραγματικότητα που βιώνουν γενικά (Γρόσδος, 2015:73).

1.4 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

Η «δημιουργικότητα» συμπλέει με την «δημιουργική γραφή» διότι παρουσιάζουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά και καθίσταται δύσκολος ο διαχωρισμός τους. Η πρώτη συμβαδίζει με την αποκλίνουσα σκέψη, τη σκέψη δηλαδή που διαλύει συνεχώς τα σχήματα της εμπειρίας και αντιμετωπίζει διαφορετικά τα αντικείμενα και τις έννοιες (Ροντάρι, 2003:204) από (Γρόσδος, 2014:14). Αξιοποιώντας την, γεννιούνται νέες ιδέες. Τα δεδομένα του καθενός αναμειγνύονται εκ νέου και δημιουργούν κάτι καινούργιο, κάτι νεωτερικό που δεν είναι σύνηθες (Γρόσδος, 2014:14). Νέα κείμενα, νέες οπτικές για ποικίλα θέματα που μπορεί να αλλάξουν ακόμη και στερεότυπες αντιλήψεις κάποιων ανθρώπων. Η δημιουργικότητα μπορεί να διακριθεί σε τρεις τύπους σύμφωνα με τον Boden: α) στη «συνδυαστική», που εμπεριέχει συνδυασμούς ιδεών που είναι ήδη γνωστές, β) στη «διερευνητική» που περιλαμβάνει νέα ιδέες, οι οποίες έχουν δημιουργηθεί από την ανάπτυξη ήδη καθιερωμένων εννοιών και γ) στη «μετασχηματιστική» που εμπεριέχει νέες δομές, οι οποίες έχουν δημιουργηθεί από προϋπάρχουσες δομές (Boden, 1998) από (Γρόσδος, 2014). Η δημιουργικότητα ενυπάρχει σε κάθε άνθρωπο. Συνάδει με τη φαντασία και το προσωπικό βίωμα. Ωστόσο, είναι απαραίτητο αυτή η τάση να λογοκρίνεται, ότι προσπαθεί να θεωρηθεί λογικό να σταματήσει, για να αφηθεί ο κάθε μαθητής ελεύθερος να εστιάσει στον εσωτερικό του κόσμο, να υιοθετήσει μία επικοινωνιακή πρακτική, που να κινείται στον ορίζοντα της φαντασίας και να δίνει έμφαση στην ίδια τη ζωή (Κλωστράκη, 2014: 18). Το προσωπικό βίωμα, η φαντασία, ο αυθορμητισμός και η αυθεντικότητα μιας εμπειρίας συμβάλλουν στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, καθώς ο μαθητής μπορεί να συνθέσει κείμενα και να «επεκτείνει» τον εσωτερικό του κόσμο με το να μοιράζεται και να μαθαίνει όλο και περισσότερα για τον κρυφό και ενδόμυχο κόσμο των συμμαθητών του (Κλωστράκη, 2014:19).

Η δημιουργική σκέψη «συμπλέει» με τη δημιουργικότητα και μπορεί να οριστεί με τρεις τρόπους: α) ως μία σκέψη η οποία συμβάλλει στην παραγωγή δημιουργικών πρωτοτύπων, μοναδικών και όχι συνηθισμένων, που μπορούν να χαρακτηριστούν χρήσιμα για το άτομο και την κοινωνία, όπως εφευρέσεις, θεωρίες, καλλιτεχνικά έργα, ιστορικές ανακαλύψεις κ.α., β) ως «ένα είδος λύσης προβλημάτων», τα οποία μπορούν να λυθούν με πολλούς

τρόπους κι όχι μόνο με έναν. Ο Guilford αποκαλεί αυτή τη διαδικασία που συνεχώς «αναζητά» όλο και περισσότερες γνώσεις, αποκλίνουσα σκέψη και την θέτει ως αντίθετη με τη συγκλίνουσα σκέψη, στην οποία μία σωστή απάντηση αρκεί προκειμένου να λυθεί ένα πρόβλημα. Η αποκλίνουσα σκέψη έχει ως κυρίαρχα χαρακτηριστικά της την ευαισθησία ως προς τα περιβαλλοντικά στοιχεία, τη συσχέτιση πραγμάτων που φαινομενικά είναι άσχετα μεταξύ τους και την εύρεση λύσης η οποία δεν αναμένεται, δεν είναι συνηθισμένη αλλά ασυνήθιστη, δηλαδή η ανακάλυψη, γ) η δημιουργική σκέψη ορίζεται ως μία δεξιότητα που αξιολογείται μέσα από την επίδοση σε έργα ορισμένου τύπου, στην παραγωγή των οποίων συμβάλλουν : η πρωτοτυπία, η καινοτομία, οι ξεχωριστοί συνειρμοί και οι ξεχωριστές ιδέες. Συνεπώς, με αυτόν τον τρόπο εξετάζεται ο βαθμός της δημιουργικής ικανότητας ενός ανθρώπου (Barron F και Harrington M, 1981) από (Γρόσδος, 2014). Όλοι οι παραπάνω ορισμοί της δημιουργικής σκέψης εναρμονίζονται με την περιγραφή της δημιουργικής γραφής ως εκπαιδευτική μέθοδος (Γρόσδος, 2014:16).

1.5 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΣΤΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το σχολείο πάντοτε προσπαθούσε να «ευνουχίσει» ένα κομμάτι της δημιουργικότητάς του μαθητή, καθώς έδινε και συνεχίζει να δίνει έμφαση στην απόκτηση γνώσεων ως ποσότητα, χωρίς να ενδιαφέρεται πραγματικά για την ανάπτυξη κριτικής ικανότητας των μαθητών. Παραγκώνιζε την φαντασία και επεσήμανε περισσότερο «την απόκτηση γνώσεων γύρω από τη γλώσσα και όχι για την επικοινωνία» (Γρόσδος 2015:73). Ο προφορικός λόγος είναι περιορισμένος, αφού οι μαθητές απαντούν σε ερωτήσεις του δασκάλου, βασισμένες στο βιβλίο. Έτσι, η αναδιήγηση και η δραματοποίηση δε συμβάλλουν στην παραγωγή γνήσιου προφορικού λόγου (Γρόσδος 2015:73). Σταδιακά, εκλείπει η καλλιέργεια τού πνεύματος και ενισχύεται η στείρα αποστήθιση γνώσεων. Η διάσταση της γραφής συνυφασμένη με όλα τα συναφή (παιχνίδι ρόλων, περιπέτεια, πειράματα, περιέργεια, διασκέδαση, απόλαυση της συγγραφικής πράξης) είναι ανύπαρκτη, καθώς οι ασκήσεις σχετίζονται με τη δομή της γλώσσας (διδασκαλία της γραμματικής) και όχι με τη χρήση της γλώσσας, με μηδαμινά επικοινωνιακά αποτελέσματα (Γρόσδος 2015:74).

Συνεπώς, τα παιδιά μαθαίνουν να γράφουν με σωστή γραμματική και συντακτική δομή, αλλά δεν είναι σε θέση να εκφράσουν ο,τι νιώθουν. Γίνονται αυστηροί αναγνώστες σε ο,τι κι αν γράψουν, αποκτούν χαμηλή αυτοεκτίμηση και φαντασία. Όλα τα γραπτά που μπορεί να συνθέσουν και να απευθύνονται προς τον εαυτό του, υπάρχει ο κίνδυνος να δεχτούν αυστηρή λογοκρισία από τα ίδια τα παιδιά (Γρόσδος 2015:74). Σχολιασμοί με ακραίους αρνητικούς χαρακτηρισμούς, εντοπισμός των λαθών, ακόμη και η γελοιοποίηση δε μπορεί να εκλείψουν, με αποτέλεσμα την αποθάρρυνση της δημιουργικής συγγραφικής δραστηριότητας. Ο κίνδυνος γελοιοποίησης δημιουργεί έναν «αυτολογοκριτικό μηχανισμό», ο οποίος με τη σειρά του οδηγεί στη «συγγραφική σιωπή», ο φόβος του λευκού χαρτιού αυξάνεται όταν τα παιδιά αποκτούν την ιδιότητα του εξεταστή ή του βαθμολογητή και συνεπώς γράφουν μαντεύοντας αυτό που θα ήθελε ο δάσκαλός τους (Γρόσδος 2015:74). Θεωρούν τους εαυτούς τους «ανίκανους» να γράψουν και απορούν στην οποιαδήποτε επιβράβευση του εκπαιδευτικού. Έχουν εξιδανικεύσει την εικόνα του συγγραφέα και την έχουν συνδέσει με έννοιες όπως η τελειότητα και η διαρκής μελέτη.

Η ανάπτυξη της Δ.Γ μπορεί να απέλθει ενθαρρύνοντας τους μαθητές να παράγουν ιδέες. Νέες ιδέες ή ο ανασχηματισμός των δεδομένων που έχουν στη διάθεσή τους σε κάτι νέο (Γρόσδος 2015:75). Είναι απαραίτητο να υπάρχει ένα αρχικό πρόβλημα-ερέθισμα (ένα γεγονός, ένα κείμενο, σταθερές ή κινούμενες εικόνες) προκειμένου να ξεκινήσει η συγγραφική διαδικασία. Η πιο επιτυχής στρατηγική αποτελεί η συμμετοχή των παιδιών σε προσομοιωτικά γεγονότα μακριά από τη σχολική πραγματικότητα. Κάτι το καινούργιο και το πρωτότυπο «εισβάλλει» στη ρουτίνα τους, με αποτέλεσμα τα παιδιά να είναι να πρόθυμα να πάρουν μέρος σε αυτό, χωρίς υπεκφυγές και δικαιολογίες. Το μάθημα διαφοροποιείται από την παραδοσιακή του μορφή και είναι μία ευκαιρία για την «γέννηση» ιδεών και κειμένων. Η προσομοιωτική περίσταση επικοινωνίας προϋποθέτει την ύπαρξη ενός σεναρίου π.χ. σε ένα εικονικό ταξίδι σε πίνακα ζωγραφικής, το παιδί εισβάλλει προσομοιωτικά με τη βοήθεια των συμβουλών του δασκάλου (Φαντάσου ότι περπατάς στην εικόνα.. πού θα πας; Από πού ήρθες; Τι σκέφτεσαι καθώς περπατάς;) και με τις εμπειρίες που αποκτά, ο μαθητής «οικειοποιείται» το χώρο της εικόνας, επικοινωνεί με τους ανθρώπους και τα αντικείμενα, γίνεται πιο εκδηλωτικός, φαντάζεται και δημιουργεί ελεύθερος (Γρόσδος 2015:78).

Διαθεματικές δραστηριότητες πριν ή μετά τη δημιουργική γραφή (κολάζ, μικρά θεατρικά δρώμενα, κατασκευές, μουσικά παιχνίδια κίνησης, ζωγραφιές) είναι καλό να υλοποιούνται καθώς τα παιδιά έρχονται σε επαφή με διαφορετικές μορφές έκφρασης, «αποσχολειοποιημένες» που δεν έχουν καμία σχέση με τη συνηθισμένη μορφή των ασκήσεων, διευκολύνουν την υιοθέτηση μίας «αποκλίνουσας» στάσης και ενισχύουν τον παιγνιώδη χαρακτήρα των ασκήσεων δημιουργικής γραφής (Γρόσδος 2015:79).

Η παραγωγή γραπτού λόγου στο δημοτικό αναπτυσσόταν κυρίως με την άσκηση του «Σκέφτομαι και Γράφω», μέσω της οποίας δινόταν μια ιδέα στο παιδί παρακινώντας το να δημιουργήσει ένα κείμενο. Από τη δεκαετία του 1980 μέχρι και το 2005, στα εγχειρίδια με τίτλο «Η Γλώσσα μου» , η γραπτή έκφραση ζητείται με δύο μορφές: ελεύθερη και καθοδηγημένη (Βακάλη, 2014:340). Με την ελεύθερη ανάπτυξη γραπτού λόγου, ο μαθητής χωρίς περιορισμούς και υπαγορεύσεις από τον εκπαιδευτικό καλούνταν να γράψει για οτιδήποτε τον προβλημάτιζε στην καθημερινότητά του. Ένα απλό παράδειγμα αποτελούσε η δραστηριότητα του Σκέφτομαι και Γράφω στο γλωσσικό εγχειρίδιο της

τετάρτης δημοτικού (σελ.61), που με αφορμή το ποίημα του Ν.Βρεττάκου, ζητούνταν από τα παιδιά να γράψουν για κάτι που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν με την αγάπη. Η ελευθερία και η φαντασία χωρίς να περιορίζονται , συμβάλλουν στην συναισθηματική ολοκλήρωση του μαθητή, στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησής του και της αυτό-εκτίμησής του.

1.6 ΟΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΗΜΕΡΑ

Η καθοδηγημένη μορφή της δραστηριότητας αυτής, δίνει κάποια στοιχεία του κειμένου προς ανάγνωση και ζητά τη συγγραφή ενός κειμένου. Μπορεί να ζητά τον χωρισμό του κειμένου σε ενότητες και τη δημιουργία ενός πλαγιότιτλου για καθεμία (όπως στο τεύχος 3, «Η γλώσσα μου», δ δημοτικού σελ. 48) ή τη σύνθεση ενός τηλεγραφήματος που αναφέρεται στη γέννηση ενός παιδιού (τεύχος 3, «Η γλώσσα μου» δ δημοτικού, σελ.112). Οι κατευθυντήριες γραμμές που δίνονται, βοηθούσαν το μαθητή να ασκηθεί στη συγγραφή διαφόρων κειμένων (τηλεγράφημα, περίληψη, επιστολή κ.α.). Από το 2005 και μετά άλλαξε η δομή των βιβλίων ριζικά και μελετώντας το τελευταίο εκδοθέν πρόγραμμα σπουδών του 2021 είναι εμφανής η ένταξη της Δ.Γ στη γλωσσική διδασκαλία:

Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών περιλαμβάνουν μία σειρά καινοτομιών που εισάγουν σιγά σιγά τη δημιουργική γραφή στη σχολική τάξη:

Στις πρώτες τάξεις του δημοτικού, η ανάπτυξη του γραπτού λόγου, μπορεί να επιτευχθεί στα πλαίσια της διδασκαλίας της νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας με την ανάγνωση και την ακρόαση λογοτεχνικών κειμένων (ποιημάτων και πεζών). Στόχο του μαθήματος αποτελεί η ενθάρρυνση των παιδιών προκειμένου να δημιουργήσουν δικές τους ιστορίες και να αντιλαμβάνονται ορθά τον χώρο και τον χρόνο (Α.Π σελ.30)

Σύμφωνα με τον κύριο Σουλιώτη, μία από τις βασικές δεξιότητες του γλωσσικού γραμματισμού συνιστά « η ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών μέσω της βαθμιαίας εξοικειώσής τους με συγγραφικές πρακτικές (δημιουργική γραφή)» καθώς βοηθούν τους μαθητές «να συνειδητοποιήσουν με άμεσο τρόπο και να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στη διαδικασία της λογοτεχνικής γραφής και γενικά της καλλιτεχνικής έκφρασης ως τρόπου μέσω του οποίου οι δημιουργοί δεν ‘περιγράφουν’ απλά το περιβάλλον στο οποίο ζουν, αλλά παρεμβαίνουν δυναμικά σε αυτό και το αναδημιουργούν» (Αναλυτικά Προγράμματα, σελ 75), (Σουλιώτης , 2012:13).

Αξιοσημείωτη είναι η ενδεικτική δραστηριότητα στην γ' δημοτικού που καλεί τα παιδιά να συνεργαστούν σε ομάδες και να συγγράψουν ένα κείμενο οργανωμένο σε παραγράφους βάσει του σχεδιαγράμματος που έχει δημιουργηθεί (με τη συνδρομή του

δασκάλου και την καταγραφή των ιδεών που έχουν συζητηθεί στη σχολική τάξη). Ακόμη, ενδείκνυται και η ατομική συγγραφή κειμένων (*Πρόγραμμα Σπουδών, 2021:61*).

Στην ίδια τάξη, μέσα στα πλαίσια της θεματικής ενότητας των περιγραφικών κειμένων , αποτελεί προσδοκία του εκπαιδευτικού συστήματος, η σύνθεση «περιγραφικών κειμένων με τη χρήση των κατάλληλων δομικών και γλωσσικών μέσων» ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση επικοινωνίας (*Πρόγραμμα Σπουδών, 2021:62*). Οι μαθητές μπορούν να περιγράψουν ένα οποιοδήποτε αντικείμενο, τοπίο, πρόσωπο, περιβάλλον, που είναι οικείο σε αυτούς και να διαφύγουν από τη στεία αποστήθιση που για πολλά έτη προωθούσε το σχολείο.

Στην ίδια θεματική ενότητα , στην Τρίτη δημοτικού, είναι προφανής η ένταξη της Δ.Γ στη γλωσσική διδασκαλία, αφού μία δραστηριότητα που προτείνεται είναι «η συγγραφή μιας μικρής ιστορίας από τους μαθητές στο πλαίσιο της δημιουργικής γραφής έχοντας ως βάση μόνο ένα στοιχείο π.χ. μία εικόνα, ένα τραγούδι, έναν χάρτη , έναν τίτλο ταινίας» (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:63*). Μία μόνο λέξη, ένας στίχος, μία τοποθεσία αρκούν για τη δημιουργία ενός κειμένου. Έτσι ξεκινά η ενασχόληση με τη γλώσσα και τη συγγραφή.

Στη Δ' Δημοτικού , στη θεματική ενότητα της παραγωγής γραπτού λόγου, αναφέρεται ξεκάθαρα η δημιουργική γραφή ως μέθοδος που μπορεί να αξιοποιηθεί στα πλαίσια του μαθήματος. Συγκεκριμένα, οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν εικονογραφήσεις και περιγραφές ανατρεπτικών επεισοδίων ,να συμπληρώσουν την πλοκή μίας ιστορίας ή να αλλάξουν το τέλος της, να μεταδώσουν το νόημα ενός μονόπρακτου κειμένου με άλλα σημειωτικά μέσα π.χ. με εικόνες και να συνθέσουν ποιήματα προκειμένου να αποδώσουν τα σχέδια και τα όνειρά τους (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:79*).

Στην θεματική ενότητα των περιγραφικών κειμένων , μπορεί να ζητηθεί από τα παιδιά να συντάξουν συμβατικά ή ψηφιακά κείμενα π.χ. να περιγράψουν μία θεατρική παράσταση, μία ταινία και να τα ενσωματώσουν σε ένα διαφημιστικό έντυπο, ένα γράμμα, έναν τουριστικό οδηγό κ.α, αξιοποιώντας πολυτροπικά στοιχεία όπως εικόνες, διαφορετικές γραμματοσειρές, χρώματα (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:81*). Στην ίδια τάξη, στην θεματική ενότητα των αφηγηματικών κειμένων, μπορεί να ανατεθεί στα παιδιά η «συγγραφή βιογραφικών ιστοριών». Ηχογραφώντας τους παππούδες τους, τις γιαγιάδες και τους γονείς

τους να μιλούν για τη σχολική τους ζωή, μπορούν να συγγράψουν κείμενα εναρμονισμένα με τη σημερινή σχολική τους πραγματικότητα και να τα παρουσιάσουν σε μία σχολική εκδήλωση. Ακόμη, μία εναλλακτική άσκηση αποτελεί η συνέχιση μίας ιστορίας, από τη μέση και μετά. Οι μαθητές μπορούν να «δώσουν» την δική τους εκδοχή για το τέλος μίας ιστορίας ή να συνθέσουν φανταστικές ιστορίες αξιοποιώντας τόσο την περιγραφή όσο και την αφήγηση ως τρόπους ανάπτυξης ενός κειμένου, να δημιουργήσουν δηλαδή μεικτά κείμενα (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:82*). Τα εξηγητικά κείμενα μπορούν να κατανοηθούν εύκολα, χωρίζοντας τα παιδιά σε ομάδες και αναθέτοντάς τους να αποδώσουν τη λύση ενός προβλήματος ή να περιγράψουν με «δικά τους λόγια» ένα φυσικό φαινόμενο. Ακολουθούν τη δομή των εξηγητικών κειμένων εισαγωγική περιγραφή ενός φαινομένου και διαδοχικά βήματα εξήγησής του (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:82*).

Έντυπα ή ψηφιακά βιβλία αποτελούν μία ξεχωριστή θεματική και μία ευκαιρία για την δημιουργική αξιοποίηση του διδακτικού χρόνου. Οι μαθητές διατυπώνουν κάποιες υποθέσεις και προσπαθούν να μαντέψουν την εξέλιξη της πλοκής (η δραστηριότητα αυτή ονομάζεται «κύβος πλοκής»). Βελτιώνουν την αυτοδιηγητική τους ικανότητα, πειραματίζονται με παιχνίδια ρόλων και αυτοσχεδιάζουν σκηνές. Μαθαίνουν να εκφράζουν ελεύθερα τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:93*).

Στην Έ Δημοτικού, στη θεματική ενότητα της παραγωγής γραπτού λόγου, ενδεικτική δραστηριότητα είναι η συγγραφή κειμένων από ομάδες παιδιών, που να περιλαμβάνουν διαθρωτικές λέξεις και κειμενικούς δείκτες (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:98*). Έτσι, μπορούν εύκολα να κατανοηθούν οι πληροφορίες που τους δίνονται και οι λέξεις (επιρρήματα/σύνδεσμοι) που ορίζονται κειμενικοί δείκτες. Στην ίδια ενότητα, με αφορμή την ανάγνωση μίας βιοματικής ιστορίας, μπορεί να ζητηθεί από τα παιδιά να γράψουν μία ιστορία περιγράφοντας κάποιες αναμνήσεις τους από τα παιδικά τους χρόνια (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:98*).

Όσον αφορά τη σύνταξη κειμένων οδηγιών, τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν οδηγίες στο πλαίσιο μίας περιβαλλοντικής δράσης, χρησιμοποιώντας πολυτροπικά μέσα της αρεσκείας τους (εικόνες, γραμματοσειρά, χρώματα, έγκλιση προσώπου ανάλογα με το ύψος που επιθυμούν), (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:101*).

Η εκμάθηση των υποθετικών λόγων μπορεί να επιτευχθεί με τη συγγραφή μίας φανταστικής ιστορίας που θα περιλαμβάνει τους υποθετικούς συνδέσμους, προκειμένου να αποτυπωθούν σωστά οι σκέψεις των πρωταγωνιστών (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:107*).

Στη θεματική ενότητα «Δομή, περιεχόμενο, γλώσσα και αισθητική του λογοτεχνικού κειμένου, πεζού και ποιητικού», οι μαθητές μέσα από τη γλωσσική διδασκαλία θα είναι σε θέση να μετασχηματίζουν μέρη ενός κειμένου και να ανακαλύπτουν άλλες πλευρές της πραγματικότητας. Ο εκπαιδευτικός τους ζητά να αλλάξουν την πλοκή μίας ιστορίας και να συνθέσουν μία αφηγηματική ιστορία ή ένα παραμύθι από την αφηγηματική σκοπιά ενός άλλου χαρακτήρα. Στη συνέχεια, αφού ολοκληρώσουν την ιστορία τους, συζητούν και ανταλλάσσουν ελεύθερα απόψεις για την διαφορετική οπτική γωνία (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:112*).

Μένοντας στην ίδια θεματική ενότητα, οι μαθητές μπορούν ατομικά ή σε ομάδες προκειμένου να συνθέσουν ποιήματα της ίδιας θεματικής ενότητας με ποιήματα που συζητήθηκαν στην τάξη, αξιοποιώντας δικά τους βιώματα και εμπειρίες. Ακόμη μπορούν να υποδυθούν χαρακτήρες των ποιημάτων και να «παίξουν» με τους ρόλους τους (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:113*).

Στην στ΄ τάξη του δημοτικού, στη διδασκαλία των αφηγηματικών κειμένων, ενδεικτική δραστηριότητα δημιουργικής γραφής αποτελεί η συγγραφή ενός αφηγηματικού κειμένου με αφορμή μία ιστορία που αναγνώστηκε στην τάξη. Οι μαθητές καλούνται να δημιουργήσουν μία νέα ιστορία ξεκινώντας με την υποθετική ή και αντισυμβατική κατάσταση: «Τι θα γινόταν αν...» (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:118*).

Τα παιδιά διαβάζοντας σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό κείμενα επιχειρημάτων καλούνται να αναλύσουν τη δομή ενός κειμένου επιχειρηματολογίας (παρουσίαση θέματος, επιχειρημάτων, συμπερασμάτων, προτάσεων) και να συγγράψουν κείμενα επιχειρηματολογικού λόγου για ένα θέμα που αφορά άμεσα τη σχολική κοινότητα π.χ. η διοργάνωση σχολικών εκδρομών. Στη συνέχεια εκθέτουν τις προτάσεις τους σε ένα κείμενο, τις τεκμηριώνουν με επιχειρήματα και συντάσσουν ένα κείμενο με τις τελικές τους προτάσεις απευθυνόμενοι στον διευθυντή του σχολείου (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:119*).

Στη θεματική ενότητα της πραγματολογίας, τα παιδιά μπορούν να συνεργαστούν και να συνθέσουν μονόπρακτα σκετς σε μορφή μονολόγου ή διαλόγου με πολλές πραγματολογικές λειτουργίες όπως η έκφραση παράκλησης, ευχής, απορίας, ανακοίνωσης, απειλής υπόσχεσης κ.α με αναφορές σε θέματα της καθημερινής ζωής (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:125*).

Η σημασία των λέξεων και τα σχήματα λόγου (προσωποποίηση, μεταφορά, επανάληψη, ομοιότητα) μπορούν να γίνουν κατανοητά όταν περιλαμβάνονται σε επιστημονικής φαντασίας ή ποιήματα παραδοσιακής/ νεότερης μορφής που έχουν συντεθεί στη σχολική αίθουσα (*Πρόγραμμα Σπουδών 2021:126*).

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ «ΤΟ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ - Δ.Ε.Π.Σ.Σ.»

Η νεοελληνική γλώσσα αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά μαθήματα στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς το παιδί μαθαίνει γραφή και ανάγνωση, δεξιότητες απαραίτητες για τη μετέπειτα ζωή του. Διαβάζει οποιοδήποτε μικρό ή μεγάλο κείμενο, εκφράζεται ελεύθερα μέσω της παραγωγής γραπτού λόγου, αποτυπώνοντας τα πιστεύω και τις ιδέες του στο χαρτί.

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) για τη Διδασκαλία του μαθήματος της νεοελληνικής γλώσσας σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού :

2.1 Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Τα παιδιά μέσα από το μάθημα της ελληνικής γλώσσας στην 1^η και την 2^α δημοτικού διδάσκονται τον τρόπο που θα ναι έτοιμα να ακούσουν, να απαντούν και να αναλαμβάνουν την πρωτοβουλία σε μία συζήτηση. Δηγούνται δικές τους ή και πραγματικές ιστορίες , περιγράφουν οικεία τους πρόσωπα, εκφράζουν ο,τι αισθάνονται χρησιμοποιώντας το αρμόζον λεξιλόγιο. Μπορούν ακόμα να αναδεκνύουν τις δικές τους προθέσεις στους άλλους , τους στόχους τους , να αρθρώνουν και να τονίζουν σωστά τις λέξεις. Έτσι , είναι ικανά να συμμετέχουν σε μία συζήτηση και να κατανοούν το βασικό της θέμα χωρίς δυσκολίες. Διατυπώνουν σωστά καταφατικές, αποφατικές και αρνητικές προτάσεις.

Συνοπτικά , δηλαδή χρησιμοποιούν απλό λεξιλόγιο και «πράττουν γλωσσικά» ο,τι επιθυμούν (ρωτούν με ευκολία , προτρέπουν, αποτρέπουν και υπόσχονται). Παρότι δε διδάσκονται αναλυτικά τους χρόνους και τις διαθέσεις του ρήματος, μπορούν να αφηγηθούν μία ιστορία και να τοποθετήσουν χρονικά σωστά τα γεγονότα. Τα θεατρικά παιχνίδια, οι δραματοποιήσεις, η περιγραφή ενός αντικειμένου (π.χ μήλου) , η αφήγηση γεγονότων από τη ζωή τους και παραμυθιών συμβάλλουν στην ορθή χρήση του προφορικού λόγου από τους μαθητές.

ΑΝΑΓΝΩΣΗ – ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Οι μαθητές αντιλαμβάνονται τη σύνδεση του προφορικού με τον γραπτό λόγο κι ότι η γραφή μεταφέρει πληροφορίες μέσα από βιβλία, επιγραφές και γενικά αντικείμενα. Αναγνωρίζουν τη διαφορά ανάμεσα στην απεικόνιση ενός αντικειμένου και την περιγραφή του με λέξεις. Μπορούν να αναγνώσουν οποιοδήποτε μικρό κείμενο, αφού έχουν κατανοήσει τον βασικό μηχανισμό της ανάγνωσης, ότι δηλαδή κάθε φθόγγος αντιστοιχεί σε ένα φώνημα. Διαβάζουν με τον απαιτούμενο ρυθμό την κάθε λέξη, με αποτέλεσμα να είναι σε θέση να διαβάσουν και μεμονωμένα λεκτικά σύνολα με ακρίβεια. Έτσι κατανοούν πλήρως μικρά κείμενα, μπορούν να αντλήσουν πληροφορίες και να απαντήσουν σε σχετικά ερωτήματα που το συνοδεύουν. Κατανοούν την προφορική απόδοση ενός κειμένου κι έτσι μιλούν γι αυτό με ευκολία.

Η ηλικία τους και το λεξιλόγιό τους επιτρέπει να απομνημονεύουν μικρά ποιήματα και μικρούς ρόλους σε κάποια σχολική γιορτή. Επομένως, η εξοικείωσή τους με τον τρόπο που εκφράζεται ο εκάστοτε ομιλητής είναι εφικτή καθώς και η διάκριση από τα ίδια τα παιδιά ενός πεζού από ένα έμμετρο κείμενο (ποίημα), από ένα κείμενο διαλογικό ή εικονογραφημένο. Ακόμη, μπορούν να διακρίνουν αν η περιγραφή ενός αντικειμένου ή ενός προσώπου είναι απλή ή εμπλουτισμένη, αν κυριαρχεί το χιούμορ σ' ένα κείμενο, αν το περιεχόμενο ενός κειμένου είναι εντός ή εκτός πραγματικότητας (εξωπραγματικό) κι αν διατυπώνεται μία γνώμη ή αν περιγράφεται απλώς ένα γεγονός. Ο εντοπισμός μία ανακρίβειας ή μίας ανακολουθίας στο κείμενο προς μελέτη είναι δυνατός στο επίπεδο των παιδιών. Οι μαθητές μπορούν κάλλιστα να υπογραμμίσουν το συγγραφέα του κειμένου, τον τίτλο του, να ξεφυλλίσουν ένα βιβλίο, να εστιάζουν στα περιεχόμενά του, ακόμη και να χρησιμοποιήσουν ένα απλό λεξικό ή μία παιδική εγκυκλοπαίδεια.

Στα σχολικά βιβλία εμπεριέχονται πολλές δραστηριότητες που συμβάλλουν στην ανάγνωση. Ζητείται από τους μαθητές να αρθρώσουν τις λέξεις και να συνθέσουν δικές τους προτάσεις ή και να αφηγηθούν μικρές ιστορίες. Μαθαίνουν να εντοπίζουν τα λάθη τους μέσω των ασκήσεων. Απαγγέλλουν ποιήματα ή διαλογικά κείμενα με τον κατάλληλο ρυθμό, τη χροιά και τον επιτονισμό των λέξεων. Ο δάσκαλος τους υπαγορεύει καθημερινά λέξεις και μικρές προτάσεις μέσα από το σχολικό βιβλίο. Γλωσσοδέτες και λεκτικά παιχνίδια λύνονται με ευκολία από τα παιδιά βοηθώντας τα ακόμα περισσότερο.

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Οι μαθητές μέσω του μαθήματος της νεοελληνικής γλώσσας αντιλαμβάνονται τη διαφορά μεταξύ ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης και γραφής. Είναι σε θέση να διατυπώσουν τις σκέψεις τους και να επικοινωνήσουν γραπτά με τους άλλους. Συντάσσουν μικρά κείμενα με καλλιγραφικά γράμματα, βάζοντας τα κατάλληλα κενά στις λέξεις και τα αντιγράφουν πιστά χωρίς ορθογραφικά λάθη. Διαχωρίζουν τα τυπογραφικά γράμματα από τα καλλιγραφικά. Γράφουν μικρά λεκτικά σύνολα (φράσεις) και τα διαβάζουν μεγαλόφωνα στη τάξη τους χρησιμοποιώντας σωστά τα σημεία στίξης. Μαθαίνουν να παρατηρούν και να περιγράφουν με απλό τρόπο τα αντικείμενα του περιβάλλοντός τους. Μπορούν να εξιστορήσουν ένα γεγονός που βίωσαν ή να γράψουν μία φανταστική ιστορία. Αντιλαμβάνονται εύκολα τα λάθη τους και χωρίς να τους το υπαγορεύσει ο εκπαιδευτικός ξανά γράφουν το κείμενο προκειμένου να το βελτιώσουν. Συνειδητοποιούν ότι χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες λέξεις στην κατάλληλη θέση μπορούν να επικοινωνήσουν αποτελεσματικότερα με τους άλλους. Είναι σε θέση να κάνουν παρατηρήσεις, να σχολιάζουν τα κείμενα των συμμαθητών τους και να κατανοούν ότι ο τρόπος που γράφουν διαφέρει ανάλογα με το στόχο και τον αποδέκτη του κειμένου τους.

Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τη γραφή για πρώτη φορά στη ζωή τους. Ο δάσκαλος τους αναθέτει εργασίες κυρίως στην τάξη, προκειμένου να συνηθίσουν να γράφουν σωστά : τονίζουν τις λέξεις ορθά, τις αντιγράφουν για να μην τις γράφουν λάθος, γράφουν παραμύθια και διορθώνουν τον εαυτό τους αλλά και ο ένας το γραπτό του άλλου. Ο πίνακας ανακοινώσεων της τάξης βρίθκει από καρτελάκια με ευχές, λέξεις και φράσεις. Συνεπώς, τα παιδιά ασκούνται στην ευανάγνωστη γραφή.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Εξοικειώνονται βιωματικά με τα κείμενα της ελληνικής, έντεχνης και της λαϊκής λογοτεχνίας. Αισθάνονται ότι κάποια συμβάντα που ιστορούνται τα έχουν βιώσει και οι ίδιοι. Ψυχαγωγούνται μέσω των κειμένων αυτών και μπορούν να τα αναζητούν και να τα μελετούν μόνοι τους. Νεωτερικά κείμενα τους κινούν το ενδιαφέρον και αντιλαμβάνονται τις φωνητικές, σημασιολογικές και μορφολογικές δυνατότητες της γλώσσας. Μαθαίνουν για την παράδοση του τόπου τους κι έρχονται σε επαφή με το λαϊκό πολιτισμό. Αποκτούν

χιουμοριστική διάθεση και αξιοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό τη φαντασία τους. Αποκτούν το κίνητρο να δημιουργούν δικές τους ιστορίες και να τοποθετούν ορθά το χώρο και το χρόνο. Γνωρίζουν κείμενα της νεοελληνικής κυρίως παράδοσης, κατάλληλα για την ηλικία τους.

Οι παραπάνω ικανότητες μπορούν να αποκτηθούν από τους μαθητές μέσω πολλών δραστηριοτήτων : ασκούνται στην ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων (παραμύθια, διηγήματα, μικρές ιστορίες), συλλέγουν λαϊκά ακούσματα (παροιμίες, λαϊκά παραμύθια) και παραδόσεις, αινίγματα , τα δημοσιεύουν στον πίνακα ανακοινώσεων και τα δραματοποιούν. Διαβάζουν ή ακούν ημιτελείς ιστορίες και καλούνται να γράψουν τη συνέχειά τους ή να δημιουργήσουν δικές τους εκδοχές για το τέλος της ιστορίας ή να μαντέψουν το τέλος. Έτσι ασκούνται στη δημιουργική αφήγηση. Ο δάσκαλος αλλάζει τη χρονική σειρά μιας ιστορίας (π.χ. κάποτε- χθες-σήμερα-αύριο-τώρα) και καλεί τους μαθητές να τοποθετήσουν (την ιστορία) στη σωστή χρονολογική σειρά. Αφηγείται ο ίδιος ο δάσκαλος αλλά και οι μαθητές παραμύθια των κυριότερων εκπροσώπων της παιδικής λογοτεχνίας με τη σωστή άρθρωση και το σωστό ύφος.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Στόχος της διδασκαλίας του λεξιλογίου στις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου είναι η αποσαφήνιση και η σταθεροποίηση των λέξεων στο νου των μαθητών. Οι μαθητές εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους και να χρησιμοποιούν τις κατάλληλες λέξεις και φράσεις σε όλες τις περιστάσεις. Αρχικά μέσω του εκπαιδευτικού, προσεγγίζουν το λεξιλόγιο διαφόρων θεματικών περιοχών, ξεκινώντας από τις απλές λέξεις και βαθμιαία χρησιμοποιούν τις ειδικές και τις αρμόζουσες. Στη συνέχεια, διδάσκονται την ορθογραφία, τη σημασία και τη σωστή εκφορά των λέξεων. Κατανοούν την αντίθεση μεταξύ κάποιων λέξεων (αντώνυμα). Καταρτίζουν αλφαβητικά τα λεξιλόγια. Αξιοποιούν τα υπόλοιπα μαθήματα που διδάσκονται προκειμένου να μάθουν νέες λέξεις. Στο τέλος της δευτέρας δημοτικού τα παιδιά είναι σε θέση να χρησιμοποιούν ορθά τις νέες λέξεις-έννοιες και να τις εντάσσουν στον καθημερινό προφορικό αλλά και στον γραπτό τους λόγο, διευρύνοντας έτσι το λεξιλόγιό τους.

Πολλές οι δραστηριότητες που συμβάλλουν στην εκμάθηση νέων λέξεων-εννοιών και διεξάγονται στα πλαίσια του μαθήματος: η επιλογή λέξεων ανάλογα με το περιεχόμενο του μαθήματος και ομαδοποίησή τους ανάλογα με το θέμα, τη σημασία, τη μορφή κτλ., η προβολή εικόνων, επίδειξη αντικειμένων κι η σύνδεσή τους με τις κατάλληλες λέξεις, η συμπλήρωση ζευγαριών λέξεων που είναι αντίθετες μεταξύ τους, ο σχηματισμός προφορικών προτάσεων και η δημιουργία ενός ειδικού τετραδίου που θα περιλαμβάνονται λεξιλογικές ασκήσεις και νέες λέξεις-έννοιες.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Οι μαθητές στα πλαίσια της διδασκαλίας της νέας ελληνικής γλώσσας διδάσκονται και τη γραμματική της, προκειμένου να κατανοήσουν τη δομή και τη λειτουργία της γλώσσας. Το επιθυμητό αποτέλεσμα είναι να εφαρμόζουν τους γραμματικούς κανόνες εκούσια.

2.2 Γ΄ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Οι μαθητές μπορούν μέσα από τη γλωσσική διδασκαλία στην 3^η και την 4^η δημοτικού να γίνουν ενεργοί συνομιλητές, να εξιστορούν γεγονότα, να τεκμηριώνουν την άποψή τους με επιχειρήματα και να πιστεύουν στον εαυτό τους. Εντοπίζουν και ερμηνεύουν σωστά τις προθέσεις και τη συναισθηματική κατάσταση ενός ανθρώπου ή ήρωα, λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο έκφρασης, τη μορφή και την οργάνωση του λόγου τους. Διακρίνουν τα διάφορα είδη προφορικού λόγου π.χ αφήγηση περιστατικών, περιγραφή σπιτιού). Αναγνωρίζουν το ύφος και τον λόγο που ο ομιλητής χρησιμοποιεί συγκεκριμένες φράσεις και έτσι εύκολα καταλαβαίνουν γιατί τι θέλει να πετύχει κάθε φορά π.χ. να πείσει, να χλευάσει κ.α.

Περιγράφουν και αφηγούνται με σαφήνεια ένα γεγονός π.χ. μία σχολική εκδρομή, Παράλληλα εξασκούν και τη μνήμη τους καθώς αφηγούνται δικές τους εμπειρίες π.χ. μία επίσκεψη στο μουσείο. Ανακοινώνουν σε ένα ακροατήριο ένα γεγονός με ευκολία. Είναι ικανοί να αναλύουν και να αξιολογούν τις πληροφορίες που τους δίνονται π.χ. μέσω μίας διαφήμισης, ενός μικρού και απλού άρθρου. Ακόμη, διακρίνουν τα γλωσσικά χαρακτηριστικά ενός λόγου (μορφή και σύνταξη ενός κειμένου) ,τα εξωγλωσσικά (τα πρόσωπα, η περίσταση της ομιλίας) και τα παραγλωσσικά (ο τόνος της φωνής, η στάση του σώματος).

Συγκρατούν στη μνήμη τα σημεία που τους ενδιαφέρουν από έναν προφορικό λόγο. Μπορούν να διακρίνουν ένα γεγονός από το σχόλιο που γίνεται (για το ίδιο το γεγονός), να χρησιμοποιούν το ύφος που αρμόζει σε κάθε περίπτωση και να αξιολογούν τον ίδιο τον λόγο τους. Ειδικότερα, να κατανοήσουν αν είναι κατανοητός και αποδεκτός από τους γύρω τους και να διορθώνουν τα λάθη τους. Εντοπίζουν πιο εύκολα από πριν τα υπονοούμενα και τις πληροφορίες που τους είναι χρήσιμες. Το λεξιλόγιό τους γίνεται όλο και πιο πλούσιο, βελτιώνοντας έτσι την εκφραστική τους ικανότητα. Συνεπώς, είναι σε θέση να εκτιμούν αισθητικά καταξιωμένες μορφές λόγου όπως μία θεατρική παράσταση.

Δραστηριότητες τα βοηθούν να αποκτήσουν τις προαναφερθείσες δεξιότητες όπως η συναρμολόγηση ενός παιχνιδιού, στην οποία εφαρμόζουν προφορικές οδηγίες και ο

σχολιασμός ενός προσώπου, μία είδηση, ή μιας εικόνας. Τους ζητείται να διαβάσουν μία συνέντευξη και να ζητήσουν πληροφορίες για ένα πρόσωπο, να πείσουν το συνομιλητή τους για τα επιχειρήματά τους.

ΑΝΑΓΝΩΣΗ - ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Οι μαθητές ασκούνται ώστε να μπορούν να διαχωρίζουν τα διάφορα είδη κειμένων, να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά τους και να τα συγκρίνουν ακόμη κι αν είναι κείμενα ίδιου θέματος (περιοδικό, περιγραφή, αφήγηση, ημερολόγιο, εφημερίδα κ.α) Μπορούν να αναγνωρίζουν το επίπεδο του ύφους ενός κειμένου και να κρίνουν αν είναι αρμόζον για αυτό. Διαβάζουν τα επιλεκτικά ένα κείμενο και αντλούν τις πληροφορίες που τους είναι χρήσιμες για κάποια άσκηση του βιβλίου. Συγκρίνουν τα επιμέρους στοιχεία ενός κειμένου και προσδιορίζουν τον τρόπο που οργανώνει ο αρθρογράφος το κείμενό του (με αιτιολόγηση, με σύγκριση, ορισμό, παραδείγματα).

Τα βιβλία μικρής έκτασης γίνονται αντικείμενο μελέτης και απόλαυσης για τα παιδιά, αφού μετατρέπονται σε ανεξάρτητους αναγνώστες με κριτική ικανότητα και προσήλωση (σε ο,τι διαβάζουν). Η φωνή τους <<χρωματίζεται>> ανάλογα με το βιβλίο που διαβάζουν, αποδεικνύοντας ότι κατανόησαν το περιεχόμενό του. Ο δάσκαλος τους ζητά να μετατρέψουν ένα προφορικό κείμενο σε γραπτό π.χ. έναν ηχογραφημένο διάλογο να τον μετατρέψουν σε κόμικ. Έτσι, γίνονται κατανοητές οι λειτουργικές διαφορές του προφορικού με τον γραπτό λόγο.

Οι διάλεκτοι γίνονται «κτήμα» των παιδιών, αφού τις συναντούν σε πληθώρα κειμένων στο σχολικό βιβλίο. Συνάμα, διορθώνουν τα λάθη εφαρμόζοντας τους γραμματικούς κανόνες που έχουν μάθει. Η ανάγνωση ως γενική δεξιότητα των μαθητών, μπορεί να αξιοποιηθεί σε όλα τα μαθήματα του δημοτικού σχολείου και να καλύψει την ανάγκη του κάθε μαθητή για γραπτή επικοινωνία.

Μια καίρια δραστηριότητα που βοηθά στην ανάπτυξη της αναγνωστικής ικανότητας των μαθητών είναι η μελέτη ενός μικρού λογοτεχνικού βιβλίου και η σύντομη απόδοση του νοήματός του, δηλαδή, η περίληψή του. Οι σημειώσεις είναι σημαντικό να κρατούνται καθώς δείχνουν ότι το κείμενο έγινε κατανοητό από τα παιδιά. Κείμενα με ιδιοματισμούς (παροιμίες, ανέκδοτα, διάλογοι) τα βοηθούν να εξοικειωθούν με τις ελληνικές διαλέκτους

και να κατανοήσουν τις διαφορές τους στην προφορά, στη σύνταξη, στη μορφή και στο λεξιλόγιο.

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Οι μαθητές γράφουν καλαίσθητα, ορθογραφημένα με γρήγορο ρυθμό οποιοδήποτε κείμενο. Ασκούνται στην ορθή γραφή, στον ορθό τονισμό και στην σωστή χρήση των σημείων στίξης. Αντιγράφουν μικρά κείμενα χωρίς να κάνουν λάθη. Αφομοιώνουν τους γραμματικούς κανόνες και τους εφαρμόζουν στην πράξη. Μπορούν με ευκολία να ανατρέξουν σε λεξικά και να συμβουλευτούν πίνακες με κλιτικά παραδείγματα προκειμένου να ελέγξουν και να διορθώσουν το γραπτό τους. Αναπτύσσουν σιγά σιγά κριτική ικανότητα, αφού κρίνουν αν είναι ορθό να ξανά γράψουν το κείμενό τους σε περίπτωση λαθών.

Γνωρίζουν τα βασικά είδη κειμένων (π.χ. αφήγηση ενός μύθου) και τα είδη λόγου (π.χ. αναφορικός), τα αναγνωρίζουν και αλλάζουν τα κείμενα ανάλογα με το στόχο που έχει τεθεί και τον αποδέκτη. Διακρίνουν τη σχέση του γράφοντος με τα είδη του λόγου και τη γλωσσική μορφή που ο ίδιος χρησιμοποιεί. Δύνανται να γράφουν ολοκληρωμένα κείμενα στα οποία μιλούν για μία εμπειρία τους ή μία φανταστική τους ιστορία και τα συνθέτουν με τρόπο τέτοιο ώστε να είναι ενδιαφέροντα και να προσελκύουν τον επικείμενο αναγνώστη. Μπορούν να μεταδίδουν με την ιστορία τους πολύπλοκες ιδέες και νοήματα με διευρυμένο λεξιλόγιο.

Συγγράφουν κείμενα αυτοτελή με ολοκληρωμένες προτάσεις και παραγράφους. Κατανοούν τη δομή ενός κειμένου και χρησιμοποιούν ορθά τα λεκτικά σύνολα ανάλογα με το μήνυμα που θέλουν να μεταδώσουν στο δέκτη. Αντιλαμβάνονται τις λειτουργικές διαφορές μεταξύ του προφορικού και του γραπτού λόγου. Μπορούν πλέον να εκφράζονται προφορικά και γραπτά: το ίδιο κείμενο το αποστηθίζουν και το αποδίδουν γραπτά. Καταγράφουν τις σκέψεις τους για οτιδήποτε, καθώς και το σχέδιο για μία εργασία ή μία ομιλία. Σχηματίζουν σύνθετες προτάσεις, με ολοκληρωμένο νόημα και τις συνδέουν με υπόταξη. Οι συνδετικές λέξεις δε τους είναι άγνωστες, αφού τις χρησιμοποιούν στα κείμενά τους π.χ. γι' αυτό, ύστερα απ' όλα αυτά κ.α. Η ψυχολογία

τους εν τέλει γίνεται καλύτερη, αφού νιώθουν αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στον δικό τους πρωτότυπο τρόπο γραφής.

Οι δραστηριότητες στην τάξη τους βοηθούν αρκετά. Ο δάσκαλος τους μυεί στην γραφή υπαγορεύοντάς τους λέξεις και τονίζοντας τη σύσταση κάποιων λέξεων (πρόθεση, κατάληξη). Γίνεται η ανάγνωση μικρών κειμένων και οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν σε απλές ερωτήσεις όπως: ποιος; Ποιοι; Γιατί;. Ακόμη, μετατρέπουν έναν διάλογο σε κείμενο και το αντίστροφο, χαρακτηρίζουν το ύφος και το λεξιλόγιο ενός κειμένου, αλλάζουν την πλοκή ενός κειμένου και δίνουν ένα δικό τους τέλος. Διατυπώνουν ένα αίτημα ανάλογα με τον εκάστοτε αποδέκτη του (ζητούν από το δάσκαλο να επισκεφτούν ένα μουσείο). Συνθέτουν ένα κείμενο με τη βοήθεια εικόνων, αυτοτελών τίτλων, συλλογής υλικού (προ συγγραφικό στάδιο), το γράφουν (συγγραφικό στάδιο) και το διαβάζουν προσεκτικά για τυχόν διορθώσεις (μετά συγγραφικό στάδιο).

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Τα παιδιά διευρύνουν τους ορίζοντές τους μελετών περισσότερα λογοτεχνικά κείμενα και προσεγγίζουν το βιοματικό λόγο. Κατανοούν πως ο συγγραφέας χρησιμοποιεί κάποια γλωσσικά μέσα (σχήματα λόγου, κυριολεξίες, μεταφορές κ.α.) και ποιο σκοπό του επιτελούν (να προκαλέσει εντύπωση, να πείσει για κάτι, να αμφισβητήσει κ.α.). Αντιλαμβάνονται τη δομή και το περιεχόμενο λογοτεχνικών κειμένων. Ακόμη, μπορούν να αποδώσουν πλήρως το νόημα ενός κειμένου χρησιμοποιώντας τη σωστή σύνταξη, τη δομή και το αρμόζον λεξιλόγιο. Αναγνωρίζουν και μελετούν κείμενα νεωτερικής, ελληνικής και παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Ο δάσκαλος μυεί τα παιδιά στην μελέτη λογοτεχνικών κειμένων και οργανώνει το μάθημά του με μία σειρά ασκήσεων όπως: τους μοιράζει φύλλα εργασίας με ποιήματα και τους καλεί να μετασχηματίσουν ή να αντικαταστήσουν επιλεγμένες ποιητικές / μεταφορικές με φράσεις της καθημερινής γλώσσας / κυριολεκτικές, προωθεί τον διάλογο στην τάξη και τους βοηθά να ερμηνεύσουν τα κείμενα με άλλον τρόπο καθώς και να επιχειρηματολογήσουν γι' αυτά (τα κείμενα). Ασκεύει τους μαθητές στη σύγκριση νεωτερικών και παραδοσιακών ποιημάτων, στην απαγγελία και τη σύγκριση ως προς το θέμα, τη λογοτεχνική γραφή και την οπτική γωνία ποιημάτων διαφορετικών συγγραφέων,

από πολλά μέρη της Ελλάδας κι από διαφορετική χρονική περίοδο. Συνδέει κυρίως λόγω του περιεχομένου τους τα λογοτεχνικά κείμενα με τα άλλα μαθήματα και καθιερώνει μία ώρα ελεύθερης ανάγνωσης.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Σκοπό του εκπαιδευτικού αποτελεί η διεύρυνση και η «ενεργοποίηση» του ατομικού λεξιλογίου του κάθε μαθητή. Οι μαθητές ξεκινούν να κατανοούν τις πιο εύχρηστες και γενικού περιεχομένου λέξεις και σταδιακά αφομοιώνουν τις ειδικές και αρμόζουσες λέξεις για κάθε περίπτωση. Εξετάζουν πολλά κείμενα στα πλαίσια του μαθήματος, αποκτούν εμπειρία και διαχωρίζουν επιτυχώς τις λέξεις. Αντιλαμβάνονται τις σημασιολογικές σχέσεις των λέξεων (κυριολεξία, μεταφορά, συνώνυμα, αντώνυμα) καθώς και τον ρόλο του γλωσσικού και του εξωγλωσσικού περιβάλλοντος στον προσδιορισμό της σημασίας των λέξεων. Μία λέξη ανάλογα με τα συμφραζόμενα και την περίπτωση της επικοινωνίας στην οποία χρησιμοποιείται, έχει και την ανάλογη σημασία.

Αναγνωρίζουν ότι ορισμένες λέξεις είναι πολύσημες, δηλαδή έχουν πολλές σημασίες, όπως οι λέξεις «φύλλο» και «καταπίνω». Η παραγωγή και η σύνθεση λέξεων αποτελούν χρήσιμα «εργαλεία» (των μαθητών) για την εκμάθηση νέου λεξιλογίου. Αντιλαμβάνονται τη διαχρονική διάσταση της γλώσσας και προσπαθούν να τη συνδέσουν με τη σύγχρονή της μορφή. Μπορούν να «λύσουν» αρκτικόλεξα που συναντούν στην καθημερινότητά τους όπως Ο.Τ.Ε. και Δ.Ε.Η. , να ορίσουν μία λέξη βάσει την εμπειρία τους (όσες φορές την έχουν δει ξανά στη σχολική κυρίως ζωή τους) και να συγκροτήσουν αλφαβητικά λεξιλόγια. Διαπιστώνουν ότι ο ομιλητής ανάλογα με το μήνυμα που θέλει να στείλει στο κοινό, το σκοπό του δηλαδή, χρησιμοποιεί και το κατάλληλο λεξιλόγιο. Τα υπόλοιπα διδασκόμενα μαθήματα συμβάλλουν σημαντικά στην αφομοίωση νέων λέξεων.

Δραστηριότητες που διεξάγονται εντός της τάξης συντελούν στην «κατάκτηση» των προαναφερθέντων στόχων: η ομαδοποίηση λέξεων ανάλογα με το θέμα ή τη σημασία τους π.χ. συνώνυμες, η χρήση λεξικών για την εύρεση αντίθετων λέξεων, λογοπαίγνια, παροιμίες και ανέκδοτα με αμφίσημες λέξεις, οι οποίες μπορούν να ληφθούν υπόψη με διαφορετικές σημασίες, η προσπάθεια της εύρεσης των συστατικών στοιχείων μίας λέξης (ετυμολογία), η ερμηνεία λέξεων προκειμένου να κατανοηθεί το νόημα ενός κειμένου, η

αντικατάσταση λέξεων συνωνύμων ανάλογα με τα συμφραζόμενα και η εξέταση των συνεπειών της χρήσης των συγκεκριμένων λέξεων, η καταχώριση νέων λέξεων σε ειδικό τετράδιο ανάλογα με την ετυμολογία ή τη σημασία τους καθώς και η σύνθεση προτάσεων κι απλών ιστοριών με τις νέες λέξεις.

2.3 Ε΄ ΚΑΙ ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Οι μαθητές μέσω της γλωσσικής διδασκαλίας στην πέμπτη και την έκτη δημοτικού θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν το λεξιλόγιο που αρμόζει σε κάθε επικοινωνιακή περίπτωση με το να αναλαμβάνουν ρόλους της καθημερινής τους ζωής και να εξοικειώνονται βιωματικά με αυτούς. Διακρίνουν έτσι το ύφος που συνυφαίνεται με το εκάστοτε λεξιλόγιο π.χ. διαφορετικά μιλάει ένας συγγραφέας και διαφορετικά ένας φυσικός. Ακόμη, μέσω της επεξεργασίας οδηγιών για να κατασκευάσουν ένα παιχνίδι ή να δημιουργήσουν μία κατασκευή (υπάρχουν στο βιβλίο τα νεοελληνικής γλώσσας), είναι σε θέση να δημιουργούν ένα κατευθυντικό κείμενο και να επεξεργάζονται πληροφορίες. Ο διάλογος και τα είδη του προφορικού λόγου (αναφορικός λόγος που περιλαμβάνει μία αφήγηση, μία περιγραφή κ.ο.κ. , κατευθυντικός λόγος που περιλαμβάνει μία προτροπή, μία αποτροπή, μία παράκληση κ.ο.κ) αξιοποιούνται από τους μαθητές σε όλες τις εκφάνσεις της σχολικής και της κοινωνικής τους ζωής.

Ειδικότερα, μπορούν όχι απλά να μελετήσουν μία συνέντευξη ενός προσώπου αλλά και να την επεξεργαστούν και να την ορίσουν, να διατυπώσουν με ακρίβεια τα μέρη και τη σύσταση μίας συνέντευξης. Αξιολογούν πρόσωπα και καταστάσεις για τα οποία έγινε λόγος σε ένα κείμενο του βιβλίου, καθώς και να τα περιγράψουν. Είναι ικανά να εντοπίσουν τα καίρια σημεία ενός κειμένου και να πυκνώσουν το περιεχόμενό του συνθέτοντας μία περίληψη. Ακόμη, μπορούν να πράξουν και το αντίθετο: με τα καίρια σημεία ενός κειμένου να φτιάξουν μία δική τους ιστορία και να την αφηγηθούν. Διακρίνουν τα πραγματικά γεγονότα από τα εξωπραγματικά, το αληθινό από το φανταστικό, την είδηση από το σχόλιο και τα αντικειμενικά δεδομένα από τη διαφήμιση και την προπαγάνδα.

ΑΝΑΓΝΩΣΗ- ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Οι μαθητές ασκούνται να αναγιγνώσκουν όλα τα είδη κειμένων και να εντοπίζουν τις διαφορές τους. Διαφορετικά είναι τα χαρακτηριστικά μίας επιστολής, ενός πίνακα περιεχομένων, ενός χάρτη, μίας αγγελίας και μίας βιογραφίας. Εξοικειώνονται με όλα τα είδη κειμένων, καθώς μπορούν ακόμη και να τα διαβάσουν μεγαλόφωνα, τονίζοντας τα

στοιχεία που πρέπει ώστε να γίνει αντιληπτό από τους ακροατές τους ότι έχουν κατανοήσει το εκάστοτε προς ανάγνωση κείμενο. Με την ίδια ευκολία, απαγγέλλουν ποιήματα με ρυθμό προσδίδοντάς τους ζωντάνια και παραστατικότητα.

Ακόμη, μπορούν μέσα από τη διδασκαλία της ανάγνωσης στο πλαίσιο του μαθήματος της νεοελληνικής γλώσσας να προσδιορίζουν το ύφος του κειμένου και να το διαβάζουν επιλεκτικά προς κάλυψη των δικών τους αναγκών, δηλαδή για να απαντήσουν σε κάποια ερώτηση του δασκάλου τους ή να συγκεντρώσουν τα βασικά στοιχεία ώστε να συνθέσουν μία περίληψη. Τρέπονται σε κριτικούς βιβλίων, αφού διαβάζοντας σιωπηρά ένα βιβλίο είναι σε θέση να διαμορφώσουν μία κριτική και να επιλέξουν βιβλία που τους ενδιαφέρουν χωρίς να χρειάζονται την βοήθεια κάποιου μεγαλύτερου. Η ικανότητά τους να εστιάζουν στα βασικά μέρη ενός κειμένου ή ακόμη και βιβλίου έχει βελτιωθεί έτσι, ώστε δύνανται να αποδώσουν προφορικά το περιεχόμενό του σε έναν συνομιλητή τους.

«Γλωσσικές αντιστάσεις» αναπτύσσονται από τα παιδιά, καθώς μπορούν να διατυπώσουν την άποψή τους και την κριτική τους απέναντι στο λόγο των άλλων. Υιοθετούν τον τρόπο ανάγνωσης που αρμόζει στο κάθε κείμενο και στο σκοπό που το ίδιο επιτελεί. Μπορούν πλέον να συγκεντρωθούν απόλυτα στη μελέτη τους και να κατανοήσουν τις διαφορές του προφορικού από το γραπτό λόγο, αφού άλλες είναι οι λειτουργίες του καθενός. Ο ιδιοματικός λόγος αποτελεί γνωστικό τους αντικείμενο καθώς μπορούν να κατανοήσουν τις διαφορές του -σε γραμματικό και συντακτικό επίπεδο- από το νεοελληνικό λόγο. Η αναγνωστική τους ικανότητα έχει βελτιωθεί αισθητά, γεγονός που συμβάλλει στην μελέτη οποιουδήποτε βιβλίου επιθυμούν και στην γραπτή τους επικοινωνία με όποιο πρόσωπο θέλουν χωρίς καμία δυσκολία.

Δραστηριότητα που τους βοηθά να βελτιώσουν την αναγνωστική τους δεξιότητα είναι η μελέτη κειμένων από εφημερίδες για κινηματογράφο και θέατρο καθώς και η δημιουργία από τους ίδιους μία παρουσίασης βιβλίου. Επιπλέον, καλούνται να συγκρίνουν είδη κειμένων όπως μία βιογραφία με ένα βιογραφικό σημείωμα. Οι ερωτήσεις κατανόησης ενός κειμένου πρέπει να απαντηθούν από τους ίδιους, ερωτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο του κειμένου (ενδοκειμενικές), σχετικά με την εποχή και το συγγραφέα (περικειμενικές), σχετικά με κείμενα ανάλογα με το ίδιο το κείμενο (διακειμενικές). Ερωτήσεις που ευνοούν τη μεταγνώση (δηλαδή τη γνώση βασικών στοιχείων που

συναντώνται σε κάθε κείμενο), σχετικές με λ.χ. τα στάδια και τους τρόπους κατανόησης ενός κειμένου, και τη μεταγλώσσα (σχετικό με το λεξιλόγιο και την ορολογία) του μαθητή.

Δίνονται μακροσκελή κείμενα λ.χ. αποσπάσματα από εγκυκλοπαίδειες και ζητείται η περίληψή τους, έτσι γίνεται αντιληπτό κατά πόσο οι μαθητές έχουν κατανοήσει τα κείμενα. Διακρίνουν τις δομικές διαφορές κειμένων από όλα τα σχολικά μαθήματα. Δύνανται ακόμη να εντοπίσουν τη βασική ιδέα του συγγραφέα και την επιχειρηματολογία του. Συνεπώς, το επίπεδο των ασκήσεων είναι ανάλογο και με το επίπεδο αναγνωστικής ικανότητας και της βελτίωσης του γραπτού λόγου των μαθητών.

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Οι μαθητές αποφοιτώντας από το δημοτικό, θα είναι σε θέση να οργανώνουν τις σκέψεις τους καθώς και ο,τι μαθαίνουν στη σχολική και στη ζωή τους γενικότερα και να τις αποτυπώνουν σωστά μέσω του γραπτού λόγου. Γράφουν καλαίσθητα, με σωστή ορθογραφία και γρήγορα. Αντιλαμβάνονται τα λάθη τους και τα διορθώνουν. Αποκτούν ορθή κρίση για τα κείμενά τους και εφαρμόζουν τους γραμματικούς κανόνες που έχουν διδαχθεί. Έχουν αφομοιώσει τα είδη λόγου (αναφορικός λόγος π.χ. αφήγηση, περιγραφή κ.α.) και κατευθυντικός λόγος (παρακλήση, πρόσκληση, επιχειρηματολογία κ.α.) κι είναι σε θέση να συντάσσουν κείμενα με όλα τα είδη λόγου.

Αλλάζουν τα κείμενα γράφοντάς τα στο είδος λόγου που ταιριάζει και είναι ανάλογο με το σκοπό και το μήνυμα που θέλουν να στείλουν στον εκάστοτε δέκτη. Είναι σε θέση να συντάσσουν περιλήψεις μικρών και μεγάλων σε έκταση κειμένων, να αναγνωρίζουν το σκοπό το γράφοντος, ο οποίος είναι ανάλογος με το ύφος, τον τύπο του κειμένου και το είδος λόγου που χρησιμοποιεί. Μπορούν να γράφουν μικρά κείμενα στα οποία να περιγράφουν μια δική τους εμπειρία και να τα τρέπουν σε ελκυστικά για τους αναγνώστες. Εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους και διηγούνται φανταστικές ιστορίες ή συμβάντα που οι ίδιοι βίωσαν. Αναρωτιούνται με τις φραστικές επιλογές ενός συγγραφέα και τις συσχετίζουν με το σκοπό του.

Είναι σε θέση να μετασχηματίζουν ένα κείμενο ανάλογα με το δικό τους σκοπό και τον αποδέκτη του. Μελετούν ένα κείμενο και δομούν ένα δικό τους κείμενο με

ολοκληρωμένες περιόδους και προτάσεις νοηματικά. Αντιλαμβάνονται τις λειτουργικές διαφορές του προφορικού με το γραπτό λόγο. Διατυπώνουν σωστά τις σκέψεις τους για κάτι προφορικά και γραπτά. Η σαφήνεια και η νοηματική συνοχή αποτελούν πλέον χαρακτηριστικά του γραπτού τους λόγου, καθώς αξιοποιούν σωστά τις γραμματικές και συντακτικές τους γνώσεις. Συνδέουν εύκολα τις προτάσεις τους με την υποτακτική και την παρατακτική σύνδεση. Οι κειμενικοί δείκτες είναι αναπόσπαστο τμήμα του γραπτού λόγου τους, αφού συνδέουν νοηματικά τις παραγράφους. Τέλος, η αυτοπεποίθηση των μαθητών ενισχύεται, με αποτέλεσμα να συντάσσουν εξωσχολικά κείμενα.

Ο εκπαιδευτικός ασκεί τους μαθητές στην ορθή χρήση της βιβλίου της γραμματικής και λεξικών ηλεκτρονικών ή μη. Η γραμματική αποτελεί ένα σχολικό εγχειρίδιο – «εργαλείο» απαραίτητο για το κάθε παιδί. Τους δίνει φύλλα εργασίας με ιδέες και τους καλεί να τις οργανώσουν σε ένα συμπαγές κείμενο. Τους ζητά να διορθώσουν τον εαυτό τους και κείμενα των συμμαθητών τους, συμβάλλοντας έτσι στην αυτοβελτίωσή τους και στην αλληλοδιόρθωση. Ένα διαλογικό κείμενο μπορεί να μετατραπεί χωρίς δυσκολίες σε συνεχή λόγο και το αντίθετο. Συμπληρώνουν το τέλος μίας ιστορίας και αναλύουν τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας/ ο ήρωας σε ένα κείμενο/ιστορία. Εκπονούν γραπτές εργασίες και καταγράφουν το συλλογισμό τους (που τους οδήγησε σε ένα συμπέρασμα) στο πλαίσιο κάποιων μαθημάτων όπως π.χ. η φυσική.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Οι μαθητές διδάσκονται λογοτεχνία με σκοπό να εξοικειωθούν με την εθνική και την παγκόσμια λογοτεχνία. Μετά την ολοκλήρωση των δύο τελευταίων τάξεων του δημοτικού σχολείου, θα είναι σε θέση να είναι αναγνώστες οποιουδήποτε κειμένου και να προσεγγίζουν παράλληλα τον βιοματικό λόγο. Κατανοούν τον τρόπο που χρησιμοποιούνται τα γλωσσικά μέσα (κυριολεξία, μεταφορά, σχήματα λόγου) σ' ένα κείμενο καθώς και τον σκοπό που επιτελούν. Μπορούν να διατυπώσουν τη δομή και το περιεχόμενο ενός κειμένου χωρίς καμία δυσκολία. Ερμηνεύουν το νόημα ενός κειμένου με απαιτητική σύνταξη, δομή και λεξιλόγιο. Μελετούν νεοελληνικά κείμενα όλων των ειδών, των κυριότερων συγγραφέων που εντάσσονται σε όλη τη γεωγραφική έκταση της Ελλάδος και έχουν συντεθεί σε οποιαδήποτε χρονική περίοδο.

Ο εκπαιδευτικός μέσα από μια σειρά δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στις τελευταίες τάξεις του δημοτικού επιτυγχάνει τους παραπάνω στόχους. Κάποιες εκ των δραστηριοτήτων είναι οι εξής: ανάγνωση-μεγαλόφωνα- λογοτεχνικών κειμένων και ερμηνεία τους (στόχος είναι η κατανόηση των βαθύτερων νοημάτων τους), αντικατάσταση μεταφορικών φράσεων και λέξεων με αντίστοιχες του καθημερινού λεξιλογίου, αξιολόγηση των κειμένων μέσω συζητήσεων στην τάξη, διήγηση εκ νέου μικρών ιστοριών και διηγημάτων που είδαν ή άκουσαν οι μαθητές, απαγγελία ποιημάτων, δημιουργία λογοτεχνικών ανθολογίων, σύνδεση του μαθήματος με τα υπόλοιπα μαθήματα, καθιέρωση ώρας ελεύθερης ανάγνωσης και σύγκριση κειμένων διαφορετικών περιοχών, συγγραφέων και χρονικών περιόδων ως προς το θέμα, την λογοτεχνική γραφή και την οπτική γωνία.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Πρωτεύοντα στόχο του εκπαιδευτικού αποτελεί ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου των μαθητών και η χρήση των κατάλληλων λέξεων ανάλογα με τις γλωσσικές απαιτήσεις κάθε μαθήματος του σχολικού προγράμματος. Οι μαθητές ασκούνται σταδιακά ώστε να είναι σε θέση να προσεγγίζουν κείμενα και να εντοπίζουν τις λέξεις γενικού περιεχομένου αρχικά και τις ειδικές και κατάλληλες λέξεις στη συνέχεια. Διακρίνουν μέσω της εμπειρίας τους τη σημασία των λέξεων και τις σημασιολογικές σχέσεις των λέξεων π.χ. κυριολεξία και μεταφορά. Αντιλαμβάνονται τον ρόλο που επιτελεί το γλωσσικό και στο εξωγλωσσικό περιβάλλον προκειμένου να δοθεί ορθά ο ορισμός μίας λέξης.

Κατανοούν ότι την πολύσημη ιδιότητα μιας λέξης, (ότι δηλαδή μία λέξη μπορεί να έχει πολλές έννοιες) και μαθαίνουν να χρησιμοποιούν την παραγωγή λέξεων προκειμένου να ανακαλύψουν νέες λέξεις και να τις ερμηνεύσουν με ευκολία. Διαπιστώνουν ότι στη νέα ελληνική γλώσσα χρησιμοποιούνται ευρύτατα πολυλεκτικά σύνθετα (πολυσύνθετες λέξεις και λεκτικές φράσεις) και περιφράσεις. Εξοικειώνονται με τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας και αναγνωρίζουν στοιχεία που αντικατοπτρίζουν τη σύγχρονη διάστασή της. Προσπαθούν να δώσουν ορισμούς σε κάποιες λέξεις με βάση την εμπειρία τους, συνειδητοποιούν τη συνύπαρξη λόγιων και λαϊκών λέξεων σε όλα τα επίπεδα της

γλώσσας (φωνολογικό, μορφολογικό, συντακτικό, σημασιολογικό, πραγματολογικό) και να εξηγήσουν τα αρχικά των αρκτικόλεξων π.χ. Ο.Τ.Ε , Ο.Σ.Ε.

Αποκτούν την ικανότητα να συγκροτούν αλφαβητικά λεξιλόγια. Καταλαβαίνουν ότι το κατάλληλο λεξιλόγιο χρησιμοποιείται από έναν ομιλητή ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκει και καθιστά πιο εύκολη και αποτελεσματική την επικοινωνία. Το λεξιλόγιό τους γίνεται πιο πλούσιο , αφού μαθαίνουν λέξεις από τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων. Μπορούν ακόμη να εντοπίσουν τους ειδικούς όρους και τις λέξεις που τους χαρακτηρίζουν σε ένα κείμενο καθώς και τις λέξεις που συντελούν στη διαμόρφωση του ύφους.

Ο εκπαιδευτικός συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) αναθέτοντας στους μαθητές κάποιες ασκήσεις-δραστηριότητες, ορισμένες εκ των οποίων είναι οι εξής: η ταξινόμηση λέξεων ως προς το θέμα ή τη σημασία τους, η σύγκριση και η ανάλυση συνθέτων λέξεων, η εύρεση συνωνύμων λέξεων για αφηρημένες έννοιες όπως λ.χ. οι λέξεις αποτέλεσμα, επίδραση, η αξιολόγηση του λεξιλογίου ανάλογα με την περίπτωση και το επίπεδο λόγου που χρησιμοποιείται, η ετυμολογική προσέγγιση λέξεων, η δημιουργία λέξεων με τα κατάλληλα προθήματα και επιθήματα (π.χ. περί-μετρος, αρχαιο-λόγος), εντοπισμός και συμπλήρωση κενών για το σχηματισμό πολυλεκτικών συνόλων π.χ. φακοί επαφής.

Επιπρόσθετα, οι μαθητές καλούνται να ασκηθούν λύνοντας τις παρακάτω ασκήσεις με τη βοήθεια του δασκάλου τους: παιχνίδια με λέξεις που έχουν ως πρώτο συνθετικό αχώριστα μόρια και αρχαίες προθέσεις π.χ. ανα-θέτω, ανα-βάλλω, ημι-σφαίριο, ημί-χρονο, η κατάρτιση λεξιλογίων με βάση μορφολογικά χαρακτηριστικά των λέξεων όπως η κοινή ρίζα, κοινό πρόθημα και κοινό επίθημα, η χρήση ορθογραφικών/εννοιολογικών λεξικών προκειμένου να βρουν συνώνυμες ή αντίθετες λέξεις, η σύνταξη προσωπικού ημερολογίου για ένα θέμα που τους ενδιαφέρει με τη καθοδήγηση του εκπαιδευτικού, η αντικατάσταση λέξεων με συνώνυμής τους και ο συσχετισμός τους με το πλαίσιο του κειμένου π.χ. το δοθέν κείμενο μπορεί να είναι ένας διάλογος και να τους ζητηθεί η

δραματοποίησή του, δραστηριότητες με άγνωστες λέξεις προκειμένου να συλλάβουν το νόημα ενός κειμένου.

Η δημιουργία ενός ειδικού τετραδίου-λεξιλογίου στο οποίο θα σημειώνουν τις νέες λέξεις με τις σημασίες τους, θα τις ταξινομούν με βάση την ετυμολογία ή τη σημασία τους και θα τις χρησιμοποιούν για να συνθέσουν προτάσεις και κείμενα, ο εντοπισμός ειδικού λεξιλογίου σε κάθε μάθημα και η διαπίστωση ότι το λεξιλόγιο είναι ιδιαίτερο, η δημιουργία προτάσεων με τις νέες λέξεις που μαθαίνουν καθημερινά και η χρήση τους κυριολεκτικά και μεταφορικά, καθώς και η σύνθεση ενός κειμένου με ειδικό λεξιλόγιο ενός μαθήματος π.χ. Κοινωνική και πολιτική αγωγή.

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΟΙ ΠΟΛΥΜΕΣΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

3.1 Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η σύγχρονη εποχή «επιτάσσει» τον άνθρωπο να είναι όχι μόνο γραμματικά μορφωμένος αλλά και τεχνολογικά. Οι πληροφορίες και τα μηνύματα μεταδίδονται με ραγδαίους ρυθμούς και οι άνθρωποι καλούνται να «συλλάβουν» το νόημά τους κινούμενοι με γρήγορο ρυθμό εξίσου. Η ταχεία ανάπτυξη της τεχνολογίας είχε ως αποτέλεσμα την «εξάρτηση» του ατόμου από αυτή σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής του. Η συμμετοχή του σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης βελτίωσε την επικοινωνία του και εκμηδένισε την απόσταση, αφού επικοινωνεί με άτομα που βρίσκονται στην άλλη άκρη του κόσμου. Επιτακτική ανάγκη αποτελεί η πρόσβαση στο διαδίκτυο, καθώς το άτομο μορφώνεται, ενημερώνεται, ψυχαγωγείται και περνά δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο του. Ο 21^{ος} αιώνας μπορεί να θεωρηθεί ο αιώνας της τεχνολογίας, αν σκεφτεί κανείς ότι η ίδια έχει κυριαρχήσει σε πολλούς τομείς της ζωής όπως η κοινωνία, η εκπαίδευση, η διασκέδαση.

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) έχουν φέρει πολλές αλλαγές στην καθημερινότητα των ανθρώπων και έχουν επηρεάσει ακόμη και τον τρόπο αλληλεπίδρασής τους. Επόμενο ήταν να επηρεάσουν σημαντικά και την εκπαιδευτική πραγματικότητα. Αναγκαία υπήρξε η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και η εξοικείωση όλης της εκπαιδευτικής κοινότητας με τις νέες τεχνολογίες. Το μοντέλο του παραδοσιακού σχολείου σιγά σιγά εκλείπει, ο δάσκαλος παύει να θεωρείται παντογνώστης από τα παιδιά καθώς δε προσφέρει όλες τις πληροφορίες αυτούσιες στα παιδιά. Ο ρόλος του είναι καταλυτικός στην εκπαίδευση των μαθητών αλλά διαφοροποιείται ριζικά από τον ρόλο του στο παρελθόν..

Ειδικότερα, στο σύγχρονη τάξη, ο δάσκαλος είναι ο οδηγός και ο σύμβουλος των παιδιών προς τη γνώση καθώς τα παιδιά δε λαμβάνουν την πληροφορία και τη γνώση από τον ίδιο. Αντίθετα, με την παραίνεση του εκπαιδευτικού ανακαλύπτουν και «κατακτούν» τη γνώση μέσα από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και τη χρήση νέων τεχνολογιών. Έτσι, μεταβάλλονται σε μικρούς ερευνητές, βελτιώνοντας τις δεξιότητές τους (Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας, 2006). Η αλληλεπίδραση μαθητή και δασκάλου μπορεί να

επιτευχθεί με τη χρήση νέων τεχνολογιών προκειμένου να δημιουργήσουν μαθησιακές δραστηριότητες. Συνεπώς μέσα από αυτή τη συνεργασία οι μαθητές νιώθουν ελεύθεροι να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους (Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας, 2006).

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο το Νοέμβριο του 2003 εξέδωσε ένα Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών Πληροφορικής (ΔΕΠΣΠ), στο οποίο δήλωνε ότι οι απόφοιτοι της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να γνωρίζουν τις βασικές λειτουργίες του ηλεκτρονικού υπολογιστή, να αναγνωρίζουν κάποιες εποπτικές του χρήσεις ως προς τη διδασκαλία και να τον αξιοποιούν για να επικοινωνούν και να συλλέγουν πληροφορίες με τη χρήση του κατάλληλου λογισμικού διερευνητικής μάθησης.

Η ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πραγματικότητα βελτίωσε την επικοινωνία των εκπαιδευτικών και λειτούργησε ως αρωγός στην προσπάθειά τους για μία δια βίου μάθηση και για μία συνεχή δική τους κατάρτιση (Μπόμπας, 2013). Το μάθημα έγινε ελκυστικό, ακόμη και τα πιο ατίθασα παιδιά συμμορφώθηκαν, αφού παρακολουθούν κάτι το διαφορετικό που ξεφεύγει από το παραδοσιακό ανιαρό γι αυτούς μάθημα.

3.2 Η ΑΦΗΓΗΣΗ

Η επικοινωνία είναι μία από τις πρωταρχικές ανάγκες του ανθρώπου. Δε νοείται κοινωνία χωρίς την αλληλεπίδραση των μελών που την απαρτίζουν. Οι άνθρωποι επικοινωνούν με διάφορους τρόπους ένας εκ των οποίων η αφήγηση, η οποία ορίζεται ως μία πράξη επικοινωνίας μέσω της οποίας παρουσιάζονται πολλά πραγματικά ή πλασματικά γεγονότα μέσω του γραπτού ή του προφορικού λόγου. Ο Barthes R επισημαίνει την παρουσία της αφήγησης σε όλες τις μορφές της, σε όλες τις κοινωνίες ανέκαθεν, αφού όλοι οι άνθρωποι έχουν να αφηγηθούν δικές τους ιστορίες (Barthes R 1981) από (Μεϊμάρης 2013). Ετυμολογικά, η λέξη «αφήγηση» αποτελείται από την πρόσθεση «από» και το συνηρημένο ρήμα «ηγούμαι». Το ρήμα «ηγούμαι» προσδίδει τη σημασία της λέξης, δηλαδή, δηλώνει ότι ο αφηγητής «προ-ηγείται» όλων, αφού διηγείται μία ιστορία.

Η αφήγηση προϋπήρχε ακόμη και στην αρχαιότητα. Αρχικά αφηγηματικά «ίχνη» μπορούν να θεωρηθούν τα σύμβολα που ήταν χαραγμένα στα σπήλαια, οι επιγραφές σε παπύρους της αρχαϊκής και της κλασικής εποχής. Αξιοσημείωτη είναι μία αναφορά στα ομηρικά έπη τα οποία απαγγέλλονται και διασώζονται από τον 8^ο αιώνα π.Χ και καταγράφονται δύο αιώνες μετά με εντολή του Πεισιστράτου στην γιορτή των Παναθηναίων. Άρα αφήγηση είναι η πρώτη προσπάθεια των προγόνων μας να διηγηθούν σημαντικά περιστατικά, να καταγράψουν συμβάντα και δρώμενα της εποχής τους. Με την πάροδο των ετών και την αποτύπωση του προφορικού λόγου σε έντυπη μορφή, οι άνθρωποι εφήυραν πολλούς τρόπους για να παρουσιάσουν το θέμα των διηγήσεων τους όπως, οι φωτογραφίες αναπαριστώμενες σε υλικά όπως ο καμβάς, το ξύλο, το μέταλλο και αργότερα η δημιουργία ταινιών με ψηφιακά μέσα (Οικονόμου).

Σύμφωνα με τον Joseph Campbell, οι μύθοι της αρχαιότητας είχαν ως στόχο να διδάξουν τον ακροατή, να μεταδώσουν ένα γεγονός και να προβάλλουν κάποιες συμπεριφορές των ηρώων τους ως πρότυπα (Οικονόμου). Η αφήγηση συνέβαλε στη διάδοση του πολιτισμού, καθώς έθιμα, διάλεκτοι, δρώμενα αντιλήψεις, λαογραφικές πληροφορίες ακόμη και παραμύθια διαδόθηκαν και «έφτασαν» μέχρι σήμερα. Ακόμη, συνέβαλε στην δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και στην διάδοση υψίστων αξιών της εκάστοτε εποχής.

Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εύλογη προσαρμογή ενός ατόμου σε ένα (ίσως και άγνωστο) γι αυτούς περιβάλλον και στην «κατανόηση της ανθρώπινης ύπαρξης» (Οικονόμου). Οι άνθρωποι στο άκουσμα μίας ιστορίας πολλές φορές καταφέρνουν να ταυτίζονται συναισθηματικά με τον αφηγητή και μετέχουν νοερά στη ψυχική του κατάσταση. Η αφήγηση διεύρυνε τους πνευματικούς ορίζοντες του ανθρώπου που εργαζόταν ως αγρότης και ζούσε σε νομάδες και τον βοήθησε να σκέφτεται πέρα από τα φυσικά σύνορα του κράτους του, μη δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στις διαφορές του με τους αλλοεθνείς ως προς τη θρησκεία, τη φυλή και την κοινωνία. Έτσι αποπειράθηκε από την αρχαιότητα, συλλέγοντας γνώσεις από τις αφηγήσεις να εξηγήσει τον κόσμο και τα φαινόμενα (Baker and Green 1977:1 από Γραμματάς Θ. χ.χ). Επομένως, δημιουργήθηκαν και διαδόθηκαν στις επόμενες γενεές αφενός τα στερεότυπα, οι προλήψεις. Αφετέρου, η αφήγηση καθιερώθηκε ως ο ιδανικότερος τρόπος διδασκαλίας, επειδή μέσω αυτής (με τη μορφή θρύλων, μύθων, παραμυθιών) μεγάλες μορφές του παρελθόντος (στρατιωτικοί, θρησκευτικοί, πολιτικοί αρχηγοί) μετέδωσαν αξίες του θρησκευτικού και του λαογραφικού πολιτισμού, κοσμολογικές αντιλήψεις και πολιτισμικές παραδόσεις ενώ ταυτόχρονα διέδωσαν και τα δικά τους πιστεύω (Γραμματάς Θ. χ.χ). Συμπερασματικά, οι διάφορες μορφές αφήγησης (όπως οι θρύλοι και οι μύθοι) ήταν ένα χρήσιμο εργαλείο πειθούς για να ενστερνιστεί ο λαός τις πεποιθήσεις των ανωτέρων του και να τις υποστηρίξει με οποιοδήποτε πολιτικό ή κοινωνικό κόστος.

Τα παιδιά είναι γεννημένα από μικρή ηλικία με τη τάση να διηγούνται ιστορίες απαντώντας ακόμη και σε μία απλή ερώτηση (Σεραφείμ, Φεσάκης, 2010). Ιστορίες από συγγενικά πρόσωπα, που αποσκοπούν στην εκμάθηση βασικών κανόνων συμπεριφοράς τα συντροφεύουν από τα νηπιακά τους έτη. Η διαπαιδαγώγηση ξεκινά από την οικογένεια και συνεχίζεται στη τάξη μέσω αφηγήσεων. Τα παιδιά είναι μνημένα σε αυτό το αντικείμενο και επικεντρώνονται με ευκολία όταν ο εκπαιδευτικός αφηγείται μία ιστορία. Τα βασικά σημεία του μαθήματος όταν αποτελούν στοιχεία μιας ιστορίας γίνονται πιο εύκολα «κτήμα» των μαθητών, αφού τα θυμούνται και να επαναφέρουν στο νου τους όταν χρειάζεται (Οικονόμου).

Ενισχύονται οι επικοινωνιακές τους δεξιότητες, καθώς μέσα από μία ιστορία εξωτερικεύουν το ζήτημα που τους απασχολεί και το επιλύουν. Στο άκουσμα ιστοριών

άλλων ανθρώπων δρουν διαφορετικά, αναπτύσσουν τη κριτική τους ικανότητα, παραδειγματίζονται από τα διδάγματά τους και οικειοποιούνται κάποιες στάσεις ή ιδέες του ήρωα. Εμπλουτίζουν το λεξιλόγιο τους, αναγνωρίζουν χωρίς καμία δυσκολία τη δομή μίας ιστορίας, επεξεργάζονται νοερά το περιεχόμενο της και εξάγουν το κυρίως νόημα (Οικονόμου).

Σύμφωνα με τον Larry Brooks, μία αφήγηση θεωρείται επιτυχής και «εύπεπτη» όταν περιλαμβάνει κάποια βασικά στοιχεία. Μία κύρια ιδέα, έναν πυρήνα, ένα κεντρικό νόημα με άλλα λόγια, το οποίο θα «δεσπόζει» σε ολόκληρη την ιστορία και θα ενυπάρχει σε όλα τα μέρη της. Οι χαρακτήρες ή αλλιώς οι ήρωες που θα διαγράφονται καθαρά οι ιδιαιτερότητές τους. Ένα θέμα, δηλαδή ένα «σενάριο» που θα υποδηλώνει και θα ενισχύει τη κύρια ιδέα της ιστορίας. Η ακολουθία και η αλληλουχία των γεγονότων παίζει σημαντικό ρόλο στην ορθή δομή της ιστορίας, καθιστώντας την πιο εύληπτη στο αναγνωστικό κοινό. Ο συγγραφέας πρέπει να προσδώσει στην ιστορία του κάποιες οπτικές «πινελιές», για να καταστήσει κατανοητό το νόημά της, τις εκφράσεις των ηρώων, τις ενδεχόμενες ανατροπές. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται «οπτικοποίηση» και είναι επιτυχής όταν ο συγγραφέας-ομιλητής αλληλεπιδρά με τους ακροατές, προσέχοντας τον τρόπο που διηγείται την ιστορία του, αλλάζοντας την έκφρασή του, τις κινήσεις του σώματός του, των χεριών του ιδιαίτερα και του προσώπου του. Τελευταίο και εξίσου απαραίτητο στοιχείο αποτελεί ο ήχος που πλαισιώνει όλη την ιστορία, τονίζει τις συναισθηματικές διακυμάνσεις των ηρώων, την ανατροπή των γεγονότων και την χροιά του ομιλητή. Ο αφηγητής επικοινωνεί με τους ακροατές του, επηρεάζει την άποψη που σχηματίζουν για την ιστορία του, αλλάζοντας τον τόνο της φωνής του όταν το κρίνει αναγκαίο (Οικονόμου).

3.3 Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

3.3.1 ΟΡΙΣΜΟΙ

Ωστόσο, με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και την ένταξη της στην εκπαιδευτική πραγματικότητα δημιουργήθηκε μία ακόμη μορφή της αφήγησης η «ψηφιακή αφήγηση» ή στα αγγλικά “digital storytelling”. Έχουν αποτυπωθεί πολλοί ορισμοί για τον όρο αυτό. Ο Latham (2005) θεωρεί ότι η ψηφιακή αφήγηση δημιουργείται όταν συνδέεται αφενός ο αυθεντική προφορική αφήγηση και οι σύγχρονες πολυμεσικές εφαρμογές με εργαλεία που ανήκουν στον τηλεπικοινωνιακό τομέα (Σεραφείμ, Φεσάκης, 2010). Σύμφωνα με τον Μπράτιτση, ο όρος αυτός αντιστοιχεί στον όρο “digital storytelling”, αποτελείται από δύο λέξεις, τη λ. “story”, δηλαδή την ιστορία που διακρίνεται σε πολλά είδη, με δική της πλοκή και χαρακτηριστικά που είναι εύκολο να τα ανακαλύψει κανείς στη βιβλιογραφία και τη λ. “telling”, που «επισημαίνει» την επαφή του αφηγητή με τους ακροατές του, τη σχέση του με το χώρο και το χρόνο (Μπράτιτσης Θ. 2020:51). Είναι απαραίτητη η διάκριση μεταξύ του χρόνου της ιστορίας και του χρόνου της αφήγησης, καθώς ο πρώτος είναι ο χρόνος που λαμβάνουν χώρα τα γεγονότα της ιστορίας (μπορεί να εκτυλίσσονται στο μακρινό παρελθόν ή στο εγγύς μέλλον) και ο δεύτερος είναι ο χρόνος που ο ίδιος ο αφηγητής εξιστορεί μία ιστορία. Ένας ακόμη χρήσιμος ορισμός για τη παρούσα εργασία, είναι αυτός της ψηφιακής αφήγησης ως προφορική αφήγηση συνυφασμένη με ψηφιακά μέσα όπως η εικόνα, ο ήχος, το βίντεο και η μουσική με συναισθηματικό υπόβαθρο. Φυσικά, μία ψηφιακή αφήγηση μπορεί να εμπλουτιστεί με οπτικά και ηχητικά εφέ. Καίριο θέμα της είναι η αφήγηση μίας ιστορίας σχετικής με τη καθημερινότητα του ανθρώπου, ενός συμβάντος, μίας πρόσφατης εμπειρίας του ή κάτι που του συνέβη στο εργασιακό του περιβάλλον (Τζιάβας Α, 2013). Η πιο συνηθισμένη μορφή ψηφιακής ιστορίας είναι μία αφήγηση στην οποία ο ίδιος ο αφηγητής μιλά και καταγράφει τη φωνή του (voice-over), εμπλουτισμένη με μουσική, ηχητικά εφέ, εικόνες, video, οπτικά εφέ, εφέ κίνησης, τίτλους και με την ανάλογη έκφραση του δημιουργού (Γκουτσιουκώστα Ζ. 2020).

3.3.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η ψηφιακή αφήγηση «γεννήθηκε» στην Αμερική τη δεκαετία του 1990, όταν μία ομάδα νέων καλλιτεχνών αποφάσισε ότι η χρήση πολυμέσων δεν εξυπηρετεί μόνο λίγους αλλά την πλειοψηφία των ανθρώπων. Ο τεχνολογικός εκδημοκρατισμός ξεκίνησε να επικρατεί και όλοι είχαν πρόσβαση σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές αλλά και σε ψηφιακά προγράμματα, τα οποία επεξεργάζονταν τις εικόνες (Μεταξιώτης, 2018). Ειδικότερα, η «γενέτειρα» της ψηφιακής αφήγησης είναι η Silicon Valley, που βρίσκεται στο νότιο τμήμα του κόλπου του Σαν Φρανσίσκο, στη βόρεια Καλιφόρνια, η αποκαλούμενη και «κέντρο υψηλής τεχνολογίας», διότι πολλές εταιρίες με κύριο αντικείμενο τις τεχνολογίες των πληροφοριών και της επικοινωνίας, εδρεύουν εκεί. Αναπτύσσονται τα πολυμέσα (multimedia), τα οποία συνιστούν το συνδυασμό ήχου, γραφικών τεχνών, κειμένου, φωτογραφίας, animation και βίντεο, τα οποία αναπαράγονται από προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών (Μεταξιώτης 2018: 16-17).

Η τεχνολογική πρόοδος που σημειώθηκε τον 21^ο αιώνα διαφοροποίησε τον τρόπο που μπορεί να διαδοθεί μία ιστορία. Δημιούργησε μία αφήγηση υβριδικής μορφής, αφού συνδέει την γλώσσα με τα ψηφιακά μέσα. Ακόμη, η ίδια βρίσκεται στο επίκεντρο της τεχνολογικής καινοτομίας, αφού δε χρειάζονται ιδιαίτερη «τεχνολογική» επεξεργασία, αλλά αρκεί μόνο η χρήση του κατάλληλου εξοπλισμού είτε ειδικού (hardware), είτε επιμέρους (software) (Μεταξιώτης 2018:17). Ένας διαδραστικός ιστός, ο web 2.0, ιδιαίτερα εύχρηστος, δίνει την ευκαιρία στους ανθρώπους να συνεργάζονται, να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και να διηγούνται τις ιστορίες τους χρησιμοποιώντας ψηφιακά μέσα. Οι ίδιοι δημιουργούν ιστορίες διαποτισμένες από θέματα της καθημερινότητάς τους χρησιμοποιώντας πολυμεσικές εφαρμογές και πλατφόρμες δημοσίευσης μίας ψηφιακής ιστορίας όπως το facebook και το youtube. (Γκουτσιουκώστα 2020:70-71). Οι καιροί άλλαξαν, ο οποιοδήποτε μπορεί δωρεάν να χρησιμοποιήσει εφαρμογές και να μοιραστεί την ιστορία του με τους φίλους του. Όλοι συμμετέχουν στην ανάπτυξη του πολιτισμού και ακολουθούν τη νέα ψηφιακή εποχή.

Η πρώτη ψηφιακή ιστορία, η “Next Exit” του Dana Atchley το 1990, σηματοδότησε την αρχή του είδους (των ψηφιακών ιστοριών). Ο ίδιος συμπεριέλαβε στην ιστορία του

αυτοβιογραφικά στοιχεία και προσπαθούσε να αλληλεπιδρά συνέχεια με το κοινό του. Οι ιστορίες του εναλλασσόταν και ανάλογα με την εκάστοτε αντίδραση του κοινού εξελισσόταν οι ιστορίες του. Το έργο του κέντρισε το ενδιαφέρον του κόσμου και πολλών παρουσιαστών (performers) με αποτέλεσμα το American Film Institute το 1992 να προσκαλεί και να του αναθέτει τη δημιουργία ενός εργαστηρίου διάρκειας τριών ημερών, στο οποίο όποιος επιθυμούσε μπορούσε να εγγραφεί και να μάθει τρόπους προκειμένου να δημιουργήσει μία δική του ιστορία στενά συνυφασμένη με το βίντεο και τη τεχνική του Atchley (Γκουτσιουκώστα 2020:71).

Στη συνέχεια, ο ίδιος και ο παραγωγός Jo Lambert ίδρυσαν το 1994 το San Francisco Digital Media Center συμβάλλοντας στη μύηση των ανθρώπων στις ψηφιακές αφηγήσεις-παραστάσεις. Τέσσερα χρόνια μετά, αλλάζουν τοποθεσία και ιδρύουν το Center For Digital Storytelling στο πανεπιστήμιο του Beckley το οποίο συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι σήμερα ως ένα εργαστήριο διάδοσης ψηφιακών ιστοριών. Το 2015 μετονομάστηκε σε StoryCenter. Το κυριότερο μήνυμά του, εμφανίζεται στην ιστοσελίδα του εργαστηρίου «ακούμε βαθιά/πολύ προσεκτικά και λέμε ιστορίες» και στην προμετωπίδα του «όταν ακούμε με προσοχή και λέμε ιστορίες δημιουργούμε έναν υγιή και δίκαιο κόσμο» αντικατοπτρίζοντας την θεραπευτική και την ακτιβιστική χροιά του εργαστηρίου (Μεταξιώτης 2018:24). Ταυτόχρονα με το μήνυμα αυτό, ωθεί τον επισκέπτη της ιστοσελίδας να ακούσει ο,τιδήποτε και να βρει μία αφορμή για να πει τη δική του ιστορία,

Η ψηφιακής αφήγησης ταξίδεψε υπερατλαντικά όταν ένα πρόγραμμα υλοποιήθηκε με χορηγό το BBC στο Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο «ξενάγησε» τους ακροατές του σε τοπικές ιστορίες και πολιτισμούς της χώρας (Τζιάβας, 2013). Προβλήθηκε στις αρχές του 21^{ου} αιώνα (2001-2009) , με την ονομασία Wales. Πρωτεργάτης της ψηφιακής αφήγησης στην Ευρώπη ήταν ο Daniel Meadows, ο οποίος παρακολούθησε το έργο “Next Exit” μέσω της ιστοσελίδας του εργαστηρίου και επικοινωνήσε με τον Atchley. Πίστευε ότι ο οποιοσδήποτε άνθρωπος μπορούσε να μιλήσει, να αφηγηθεί μία ιστορία και να την παρουσιάσει χρησιμοποιώντας ψηφιακά μέσα. Ήθελε να δώσει την ευκαιρία στον άνθρωπο της «διπλής πόρτας» που ακολουθεί έναν απλό τρόπο ζωής να έχει πρόσβαση στα ψηφιακά μέσα της εποχής δημιουργώντας μία δική του αφήγηση (Γκουτσιουκώστα Ζ. 2020:72). Με μία επίσκεψη στην ιστοσελίδα του Meadows

<https://www.photobus.co.uk/digital-storytelling> , ανακαλύπτει κανείς το πραγματικό μήνυμα του θεατρολόγου, ότι οι ψηφιακές ιστορίες είναι ένα scrapbook tv, ένα λεύκωμα αποκομμάτων το οποίο προβάλλεται στην τηλεόραση και ότι ο στόχος τους είναι η κατασκευή μικρών ταινιών φτιαγμένων με συναίσθημα με τη χρήση φωτογραφιών και ηχογράφησης της φωνής. Στην Ελλάδα, το πρώτο εργαστήριο ψηφιακής αφήγησης υλοποιήθηκε στην Δημοτική Βιβλιοθήκη Βεροίας υπό τον Lambert μετά από πρόσκληση του ίδιου του διευθυντή της βιβλιοθήκης, Ι.Τροχόπουλο το 2008. Ακολούθησαν κι άλλα σχετικά εργαστήρια όπως το Future Library που υλοποιήθηκε από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος με τη παραίνεση του Ι.Τροχόπουλου.

3.3.3 ΤΑ ΕΠΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Η ψηφιακή αφήγηση δεν υπακούει σε κανόνες και δεν «σταματά» σε λογικά στεγανά. Είναι προφανές ότι διαφεύγει του παραδοσιακού μοντέλου γραφής μίας ιστορίας, αφού δεν είναι μία γραπτή καθεαυτή ιστορία, αλλά συνδέεται στενά με την επολογή ενός θέματος και με κάποια άλλα βασικά συστατικά που δε θα πρέπει να παραλείπονται από το δημιουργό της. Ο πρώτος οδηγός δημιουργίας ψηφιακών ιστοριών, το Digital Storytelling Cookbook εκδόθηκε από το Center Digital Storytelling (CDS) και αναφέρει επτά στοιχεία απαραίτητα για μία ψηφιακή ιστορία: Πρώτο και κύριο είναι η «οπτική γωνία» (point of view), δηλαδή η σκοπιά του αφηγητή, πώς είναι η θέση του και ποια η άποψή του για την ιστορία. Δεύτερο είναι η «δραματική ερώτηση» (a dramatic question), η ερώτηση «καταλύτης» που σχετίζεται με τις ανατροπές και τις διαμάχες των πρωταγωνιστών της ιστορίας. Τρίτο είναι το «συναισθηματικό περιεχόμενο» (emotional content), ο εμφανής συναισθηματικός κόσμος των ηρώων που μπορεί να προκαλέσει κάποια έντονα συναισθήματα στους ακροατές, μπορεί να ταυτίζονται ή να αντιτίθενται με μία συναισθηματική κατάσταση ενός προσώπου της ιστορίας. Τέταρτο είναι «η φωνή του συγγραφέα» “gift of your voice”, η χροιά, η ένταση, ο τόνος της φωνής του δημιουργού συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση της ιστορίας. Πέμπτο είναι η «μουσική» ή «δύναμη του soundtrack» (the power of soundtrack), οι ήχοι και η μουσική που εντείνει κάποια συναισθήματα όπως η αγωνία, «χρωματίζει» τα γεγονότα της ιστορίας. Έκτο είναι η «οικονομία» (economy), η ιστορία πρέπει να είναι συνοπτική και σαφής, ώστε να μην υπερβάλλει και να «κουράζει» τους ακροατές. Έβδομο και τελευταίο είναι ο «ρυθμός» (pacing), σχετίζεται με τον ρυθμό και της ταχύτητα εξέλιξης της ιστορίας (Χατζητσακίρογλου Α, 2021:36).

3.3.4. ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΜΙΑΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Μία ψηφιακή ιστορία δομείται εύκολα και γρήγορα ακολουθώντας συγκεκριμένα βήματα, όπως αναφέρονται από τον κ.Μεϊμάρη στο 7^ο Διεθνές Συνέδριο Ανοιχτής και Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευσης:

1^ο βήμα: η Προ- Παραγωγή (Pre-Production): η δημιουργία ενός σχεδιαγράμματος της ιστορίας, των βασικών αξόνων στον οποίον εκτυλίσσεται η πλοκή και η συγγραφή ενός σεναρίου (script). Ο σχεδιασμός του έργου και η οργάνωση φακέλων του έργου.

2^ο βήμα: η Παραγωγή (Production): η ηχητική καταγραφή της ιστορίας (voice-over), η συγκέντρωση και η προετοιμασία των πηγών.

3^ο βήμα: η Μετα-Παραγωγή (Post- Production): η σύνθεση όλων των στοιχείων

4^ο βήμα: η Διανομή (Publication)

Η ψηφιακή ιστορία είναι ουσιαστικά μία ταινία μικρού μήκους, στην οποία ο αφηγητής περιορίζεται χρονικά. Πρέπει να είναι λακωνικός και συνοπτικός, να τονίσει τα στοιχεία που θεωρεί σημαντικά για την εξέλιξη της ιστορίας του. Στο πρώτο στάδιο, εικονογραφεί το σενάριό του (storyboard). Στο δεύτερο στάδιο, δίνει τις διαστάσεις που επιθυμεί στον ήχο, τη μουσική, το βίντεο, τις εικόνες. Επιλέγει τα στοιχεία που θεωρεί ότι μεταδίδουν καλύτερα τα μηνύματα της ιστορίας του και οφείλει να σεβαστεί τα πνευματικά δικαιώματα του υλικού του, όταν αυτό προέρχεται από το διαδίκτυο. Στο τρίτο στάδιο, ο αφηγητής καλείται να αποτυπώσει στον ηλεκτρονικό υπολογιστή το σενάριό του μαζί με το οπτικοακουστικό υλικό που έχει επιλέξει. Ωστόσο, πολλές φορές χρονοτριβεί, αφού μπορεί να αποκόψει υλικό που ο ίδιος δημιούργησε. Χρησιμοποιεί εργαλεία όπως το “PhotoStory 3” που είναι ειδικό για τη διαχείριση και την επεξεργασία φωτογραφιών και το “Windows Movie Maker” που είναι ειδικευμένο στη δημιουργία βίντεο. Στο τέταρτο στάδιο, έχει τελειοποιήσει την ιστορία του και την παρουσιάζει.

Ο πιο απλός άνθρωπος με στοιχειώδεις τεχνολογικές γνώσεις είναι ικανός να δημιουργήσει μία δική του ψηφιακή ιστορία. Σύμφωνα με τον Οικονόμου, έχουν διατυπωθεί κάποια βήματα για να κάνουν τη διαδικασία συγγραφής μίας ψηφιακής ιστορίας ευκολότερη. Όλα ξεκινούν από τη σύλληψη μιας κεντρικής ιδέας και το

«γράψιμο», η σύνθεση της πλοκής μίας ιστορίας, διαρκώς καλύτερης, πληρώντας όλες τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις. Ένα σενάριο δε θα πρέπει να λείπει από μία ψηφιακή ιστορία. Ο αφηγητής επιλέγει τις πιο σημαντικές σκηνές, που σηματοδοτούν ή προϊδεάζουν τους αναγνώστες για κάποια ανατροπή και τις εμπλουτίζει με ψηφιακά μέσα. Ο αφηγητής υποχρεούται να δώσει μία οπτική διάσταση στους ήρωες του, στα αντικείμενα και στα σκηνικά, διαδικασία που ονομάζεται και “storyboard”. Αναζητά στο διαδίκτυο ή χρησιμοποιεί προσωπικό του υλικό για να δώσει στο κείμενο «πολυμεσικές πινελιές», να χρησιμοποιήσει πολυμεσικές εφαρμογές. Έτσι, δημιουργεί την ψηφιακή του αφήγηση με τη χρήση κάποιων προγραμμάτων και τέλος τη μοιράζεται στα κοινωνικά δίκτυα, την κοινοποιεί όπου ο ίδιος επιθυμεί.

3.3.5 Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

Η πρόοδος της τεχνολογίας δεν άφησε ανεπηρέαστη τη σχολική τάξη. Η ψηφιακή αφήγηση διαδραματίζει έναν καίριο ρόλο, καθώς ο εκπαιδευτικός μέσω αυτής κεντρίζει το ενδιαφέρον των μαθητών. Το μάθημα διεξάγεται ήσυχα και με τη συνεργασία των μαθητών, αφού η ψηφιακή αφήγηση είναι κάτι «καινούργιο» και πρωτόγνωρο για τους ίδιους. Η οπτικοποίηση και η ταξινόμηση του εκάστοτε γνωστικού αντικειμένου απλοποιεί τη μαθησιακή διαδικασία. Ένας μαθητής ακόμη κι αν γνωρίζει τα βασικά για τις λειτουργίες του ηλεκτρονικού υπολογιστή μπορεί να δημιουργήσει μία ψηφιακή ιστορία. Τα υλικά του είναι: η φαντασία, η θέληση, ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής με πρόσβαση στο διαδίκτυο, η ευρηματικότητα του, το κατάλληλο λογισμικό, οι εικόνες και τα οπτικά και ακουστικά μέσα.

Τα οφέλη της είναι πολλά αφού οι μαθητές χωρίς ιδιαίτερο ψυχικό και οικονομικό κόστος μαθαίνουν να χειρίζονται ηλεκτρονικούς υπολογιστές και να πλοηγούνται με ασφάλεια στο διαδίκτυο. Κινητοποιούνται και «ανακαλύπτουν» συνεχώς νέα δεδομένα, άγνωστα για αυτούς στο κοντινό παρελθόν. Καλλιεργούν τις ψηφιακές τους δεξιότητες, σχεδιάζοντας και αναπαράγοντας πολυμέσα. Αξίες όπως η συνεργασία, ο σεβασμός (στον εαυτό τους και στην άποψη του συμμαθητή τους), η αλληλεγγύη, η δημιουργικότητα αποκτώνται μέσω της ενασχόλησής τους με τα ψηφιακά μέσα και τη δημιουργία ιστοριών (Σεραφείμ, Φεσάκης 2010). Μαθητεύουν και αφομοιώνουν τις γνώσεις με γρήγορους ρυθμούς. Τα πολυμέσα, είναι εύχρηστα και κατάλληλα για όλα τα μαθήματα, δε περιορίζονται μόνο στο γλωσσικό μάθημα. Μια ψηφιακή ιστορία καλεί τους μαθητές να ασκηθούν περισσότερο στην ανάγνωση, στη γραφή, στην ακοή, στον τρόπο ομιλίας και παρακολούθησης καθώς και στην οπτική αναπαράσταση (Σεραφείμ, Φεσάκης 2010). Ο ζήλος των μαθητών για μάθηση αυξάνεται, αφού επιθυμούν να μιμηθούν τον τρόπο που αναπαράγονται οι ψηφιακές ιστορίες. Διασκεδάζουν και ταυτόχρονα εργάζονται πάνω στις νέες πληροφορίες που τους προσφέρονται. Βελτιώνεται ο τρόπος έκφρασης, ο βαθμός προσήλωσης στο εκάστοτε γνωστικό αντικείμενο και η άσκηση σε αυτό.

Οι μαθητές συλλέγουν αρχικά τις ιδέες και τις πεποιθήσεις τους. Στη συνέχεια, εστιάζουν στα βασικά σημεία των ιδεών τους και αναζητούν εικόνες που να προσδίδουν ρεαλισμό

στα λεγόμενά τους. Επιπλέον, κοιτώντας τις εικόνες που εναρμονίζονται με το συγγραφικό «πιστεύω» τους και το κύριο θέμα της ιστορίας, «συλλαμβάνουν» νέες ιδέες και τις διατυπώνουν αρχικά στο χαρτί ως πρόχειρο και στη συνέχεια με τη χρήση του κατάλληλου λογισμικού δημιουργούν μία ψηφιακή ιστορία. Ανακαλύπτουν ποικιλία τρόπων έκφρασης και εργάζονται προσδίδοντας περισσότερες λεπτομέρειες στην ιστορία τους. Οι εικόνες είναι συμβολικές και συνάμα βοηθητικές αφενός γιατί χαρακτηρίζουν τους ήρωες, αφετέρου γιατί μέσω αυτών τα παιδιά ανακαλούν στη μνήμη τους κύρια συστατικά της αφήγησης (αρχή, μέση, τέλος), της πλοκής και των ιδιαίτερων γνωρισμάτων των ηρώων τους (Σεραφείμ, Φεσάκης 2010).

Η δημιουργική τους διάθεση μεγαλώνει, γιατί αναλαμβάνουν μία πρωτοβουλία, διαφοροποιούνται από τον παραδοσιακό παθητικό ρόλο του μαθητή που απλά παρακολουθούσε και έλυνε τις ασκήσεις του μαθήματος. Οι μαθητές μεταβάλλονται σε ενεργούς συγγραφείς που με την διαρκή συγγραφή ιστοριών και την ψηφιακή αναπαραγωγή τους αποκτούν περισσότερες γνώσεις, εμπειρία και φυσικά ηθική ικανοποίηση. Ψυχαγωγούν τους θεατές των ιστοριών τους και ψυχαγωγούν οι ίδιοι τους εαυτούς τους, ηρεμούν και εξωτερικεύουν οποιοδήποτε ψυχολογικό τους πρόβλημα. Συνεπώς νιώθουν καλύτερα με τον εαυτό τους και τους γύρω τους, αλλάζει η ψυχολογία τους και ανανεώνονται ως άτομα, δεν εμμένουν στις στερεότητες αντιλήψεις τους.

Οι γνώσεις και τα μηνύματα που θέλει να μεταφέρει ο εκπαιδευτικός μέσω της οπτικοποίησης (visualization) μυσούν τους μαθητές στην συνεχή συμμετοχή της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι φωτογραφίες, οι εικόνες, το σχέδιο, το σχεδιάγραμμα, η συνεχής αναπαράσταση των πληροφοριών ενεργοποιεί την εύκολη αποστήθιση και την συγκέντρωση των μαθητών. Το μάθημα σταματά να είναι ανιαρό. Αντίθετα, γίνεται νεότερο και παραστατικό. Οι μαθητές δημιουργούν πολλά σχέδια εργασίας (projects) συνεργαζόμενοι μεταξύ τους, χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία (Σεραφείμ, Φεσάκης 2010).

Οι μαθητές προσεγγίζουν τη μαθησιακή διαδικασία με διαφορετικό τρόπο και συμμετέχουν πρόθυμα σε αυτή. Μία σειρά πλεονεκτημάτων της αξιοποίησης της ψηφιακής αφήγησης ως διδακτικής μεθόδου (Sadik, 2008) από (Βασιλοπούλου Λ, 2017:35) είναι:

- Η Ποικιλία (variation): πολλές οι ιστορίες, οι ανατροπές, τα γεγονότα, καμία ιστορία δε μπορεί να είναι ίδια με την άλλη. Οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί, αφού κάθε ένας τους «κουβαλά» ή «πλάθει» τη δική του ιστορία.
- Η Εξατομίκευση (Personalization) : η δομή και η συγγραφή μίας ψηφιακής αφήγησης εναρμονίζεται με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις του εκάστοτε μαθητή.
- Ο Ενθουσιασμός (Compelling): ο τρόπος που συγκροτείται και αναπαράγεται μία ψηφιακή αφήγηση είναι διασκεδαστικός και προκαλεί την έκπληξη των μαθητών, διότι δε σχετίζεται με τον παραδοσιακό, μονότονο τρόπο συγγραφής.
- Οι καταστάσεις της πραγματικής ζωής (Real life situations): ο αφηγητής διηγείται ένα περιστατικό που του συνέβη, μεταφέρει έναν προβληματισμό του στο κοινό, «ανακουφίζεται» ψυχικά και με αυτόν τον τρόπο η αφήγηση αποκτά βιωματικό χαρακτήρα.
- Η Εμπλοκή των μαθητών (Engaging): οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τις νέες τεχνολογίες που τους ήταν άγνωστες μέχρι στιγμής. Συνεργάζονται και προσθέτουν στοιχεία που θα κάνουν την ιστορία τους θελκτική και πρωτότυπη.
- Η Ενεργή μάθηση (Active learning): οι μαθητές αφομοιώνουν αμέσως τα βασικά στοιχεία του μαθήματος, συμμετέχοντας ενεργά και «εκμαιεύοντας» χρήσιμες πληροφορίες για αυτούς. Αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και παύουν να είναι παθητικοί δέκτες των πληροφοριών.

3.3.6 ANAMENOMENA ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΩΦΕΛΗ

Οι μαθητές δημιουργώντας ψηφιακές ιστορίες έρχονται σε επαφή με έναν νέο τρόπο μάθησης. Ωφελούνται ποικιλοτρόπως σύμφωνα με το 9^ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση:

Συνεργάζονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους αξιοποιώντας τα ψηφιακά μέσα. Η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να αποτελέσει μία κινητήρια δύναμη και να τους έλκει προς τη μαθησιακή διαδικασία. Ακόμη, οι μαθητές συνθέτουν, αναλύουν, δημιουργούν μία ιστορία και συνάμα αναπτύσσουν κριτική ικανότητα, επιλύουν προβλήματα που μπορεί να προκύψουν και αποκτούν εμπειρία στην παρουσίαση της ιστορίας τους. Γίνονται περισσότερο δημιουργικοί και νεωτερικοί.

Καλλιεργούν τον προφορικό και το γραπτό τους λόγο. Αναπτύσσουν δεσμούς φιλίας μεταξύ τους και υπακούουν στα διδάγματα και τις υποδείξεις των εκπαιδευτικών. Ανακαλύπτουν νέες δεξιότητες και συλλαμβάνουν νέες ιδέες. Αναφέρονται νέα ταλέντα. Ξεφεύγουν από τον παραδοσιακό τρόπο εξιστόρησης και εκφράζονται με διαφορετικές μορφές (με μία έκφραση του προσώπου, μία εικόνα κ.α.). Βλέπουν από μία άλλη οπτική γωνία τους εαυτούς τους και την ιστορία τους, έχουν στη διάθεσή τους εναλλακτικούς τρόπους έκφρασης και μετάδοσης της ιστορίας τους και βελτιώνονται αποκτώντας περισσότερες γνώσεις και ενισχύουν την κοινωνικότητά τους (Μειμάρης 2013).

Τα άτομα γίνονται εγγράμματα. Καλλιεργείται μία σειρά από είδη γραμματισμών όπως:

- ο ψηφιακός γραμματισμός, διότι γίνονται ειδήμονες της χρήσης ψηφιακών μέσων
- ο παγκόσμιος γραμματισμός , γιατί ερμηνεύουν, αναλύουν και απαντούν σε μηνύματα παγκόσμιας εμβέλειας
- ο οπτικός γραμματισμός, γιατί μαθαίνουν να διαλέγουν τα οπτικά μέσα (εικόνες, ζωγραφιές φωτογραφίες) που θα χρησιμοποιήσουν
- ο πληροφοριακός γραμματισμός, γιατί βρίσκουν και αξιοποιούν τις πληροφορίες που επιθυμούν
- ο τεχνολογικός γραμματισμός, αφού μαθαίνουν να χρησιμοποιούν σωστά τους ηλεκτρονικό υπολογιστή

Συστήνεται η ορθή χρήση των προγραμμάτων με την απαραίτητη καθοδήγηση και εποπτεία του εκπαιδευτικού. Ελλοχεύουν πολλοί οι κίνδυνοι. Οι μαθητές μπορούν εύκολα να εθιστούν στη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και να μη συγκεντρώνονται στις εργασίες τους, αλλά να αφαιρούνται συχνά. Αντιμετωπίζουν το μάθημα ως ψυχαγωγία και όχι ως εκπαιδευτική διαδικασία που αποσκοπεί στην περαιτέρω μόρφωσή τους. Οφείλουν να σέβονται τους εκπαιδευτικούς, διότι καταβάλλουν προσπάθειες για να επιμορφωθούν σχετικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών και να υπακούν στις υποδείξεις τους. Οι ψηφιακές ιστορίες δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ένα μέρος του μαθήματος που συνδέεται με το παιχνίδι αλλά ως ένας νέος τρόπος έκφρασης και δημιουργίας. Οι εκπαιδευτικοί διστάζουν πολλές φορές να χρησιμοποιήσουν ψηφιακά μέσα για τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων όπως η δημιουργία ψηφιακών ιστοριών, επειδή παρατηρούνται πολλές ελλείψεις στο δημόσιο σχολείο (Βασιλοπούλου Λ, 2017).

Στο διαδίκτυο υπάρχει πλήθος εργαλείων χρήσιμων για την κατασκευή ψηφιακών ιστοριών χωρίς κάποια χρέωση:

Storybird (<https://www.storybird.com/>)

Lego Comic Builder (<http://city.lego.com/en-us/comicbuilder/intro.aspx>)

Openshot video editor (<https://www.openshot.org/>)

Scratch ([Scratch - Imagine, Program, Share \(mit.edu\)](https://scratch.mit.edu/))

Flickr (<https://www.flickr.com/groups/visualstory/>)

StoryJumper [StoryJumper: #1 rated site for creating story books](https://www.storyjumper.com/)

Voicethread (<https://voicethread.com/>)

Το Storybird είναι ένα πρόγραμμα που προσφέρει πολλές θεματικές, δίνοντας έτσι το κίνητρο στο άτομο να γράψει μία ιστορία. Περιλαμβάνει πολλά δημοσιευμένα βιβλία των εξής κατηγοριών : εικόνες, μεγάλες ιστορίες, μικρών ιστοριών ή αλλιώς ιστοριών αστραπής (flash fiction) , κομικς και ποίησης. Δίνει την ευκαιρία στον μελλοντικό

συγγραφέα να πειραματιστεί, να σκεφτεί, να δημιουργήσει την ιστορία του αξιοποιώντας εικόνες και ήχους και να τη δημοσιεύσει στην ιστοσελίδα αυτή. Το Lego Comic Builder είναι εξυπηρετική ιστοσελίδα για όποιον θέλει να δημιουργήσει εικονογραφημένες ιστορίες με τη χρήση σκίτσων και κομικς. Το Openshot παρέχεται δωρεάν και είναι κατάλληλο για τη δημιουργία βίντεο με 3D κινούμενα σχέδια (animations) , πολλά εφέ και ο,τιδήποτε χρειάζεται για τη δημιουργία ενός συναρπαστικού βίντεο. Το Scratch είναι μεταφρασμένο στα ελληνικά, περιέχει μία ευρεία γκάμα εκπαιδευτικού υλικού συνδεδεμένο με θέματα όπως τα κινούμενα σχέδια, οι τέχνες, η μουσική, η ιστορία και τα παιχνίδια. Το Flickr είναι ιδανικό για την δημιουργία μίας ιστορίας μόνο με φωτογραφίες. Το κατατεθέν μήνυμα μόλις επισκέπτεται κάποιος την ιστοσελίδα του είναι «να πεις μία ιστορία με πέντε φωτογραφίες», καλώντας τους υποψήφιους συγγραφείς να εντοπίσουν το μήνυμα που θέλουν να μεταδώσουν και τα συστατικά της ιστορίας τους και να τα συνοψίσουν μέσα σε μόλις πέντε φωτογραφίες. Το StoryJumper είναι η πιο κατάλληλη ιστοσελίδα για τη δημιουργία ακόμη και ψηφιακού βιβλίου με πλήθος προτύπων και θεμάτων σε ξένες γλώσσες και στα ελληνικά. Το Voicethread είναι ένα διαφορετικό πρόγραμμα, καθώς περιέχει πολλά θέματα αλλά ταυτόχρονα διεξάγονται συζητήσεις γύρω από έτοιμες ψηφιακές ιστορίες.

3.4 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ– ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Η δημιουργική γραφή βοηθά τον άνθρωπο να «ξεφύγει» από τα λογικά στεγανά και να εκφραστεί ελεύθερα. Σκέφτεται, κάνει συνειρμούς και είναι ελεύθερος να γράψει ο,τι θέλει σε όποια μορφή θέλει χωρίς να περιορίζεται και να υπακούει σε συγκεκριμένους κανόνες. Ο συγγραφέας προσπαθεί να δημιουργήσει κάτι πρωτότυπο, που δεν προϋπήρχε, χρησιμοποιώντας ως κύρια «υλικά» του τη γλώσσα, την εμπειρία, κάτι που ο ίδιος φαντασιώνεται, τις ιδέες του και τις γραπτές πηγές του (McVey 2008) από (Μπράτιτσης & Μουταφίδου 2013). Έτσι, οποιοδήποτε είδος γραφής και οποιοδήποτε κείμενο μπορεί να χαρακτηριστεί δημιουργικό.

Η Δημιουργική γραφή έχει διττό χαρακτήρα. Αφενός το άτομο που επιθυμεί να γράψει με αυτή την τεχνική προσεγγίζει κριτικά τον λόγο του και αποπειράται να γράψει με δημιουργικό τρόπο και ταυτόχρονα να σκέφτεται κριτικά ενώ γράφει. Σκέφτεται και τα αποτελέσματα του τρόπου γραφής του. Αφετέρου, η δημιουργική γραφή αφορά ένα σώμα γνώσεων και εκπαιδευτικών τεχνικών στο οποίο είναι διάχυτη η λογοτεχνική γνώση και ο συγγραφέας προσδίδει στο κείμενό του κοινωνικό χαρακτήρα (Κωτόπουλος & Κουμασίδης 2019).

Στο άκουσμα του όρου «Δημιουργική Γραφή», πολλοί τη συσχετίζουν με τον όρο λογοτεχνία. Δεν είναι ορθός αυτός ο συσχετισμός. Η δημιουργική γραφή έχει να κάνει με την εκμάθηση τρόπων γραφής. Ωθεί τους ανθρώπους να απελευθερωθούν από παραδοσιακούς τρόπους γραφής και να μεταδώσουν τις γνώσεις τους στους άλλους ανθρώπους. Προωθεί τον κοινωνικό ρόλο του κειμένου και δε σχετίζεται με μία διαδικασία μοναχική και βασανιστική (Κωτόπουλος 2012) από (Μουταφίδου & Μπράτιτσης 2013).

Η ψηφιακή αφήγηση είναι η αφήγηση ιστοριών με σύγχρονα ψηφιακά μέσα (σαρωτής, ηλεκτρονικός υπολογιστής, μικρόφωνο, υψηλής ποιότητας ήχοι, ψηφιακές κάμερες) και μπορεί να αξιοποιηθεί ευρέως σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες με τη χρήση διαδικτύου και με εφαρμογές web 2.0 (Μουταφίδου & Μπράτιτσης 2013).

Σύμφωνα με τον Robin (2006) οι μαθητές δημιουργώντας ψηφιακές ιστορίες αποκτούν μία σειρά από δεξιότητες. Αρχικά οι μαθητές αναζητούν πληροφορίες και τις

επεξεργάζονται. Γράφουν ένα σενάριο και οργανώνουν το υλικό που θα χρησιμοποιήσουν έτσι ώστε να μην πλατειάζουν και να δημιουργήσουν μία ολιγόλεπτη ψηφιακή ιστορία. Στη συνέχεια, μαθαίνουν να δομούν μία συνέντευξη, αφού μπορεί να την αξιοποιήσουν για την ιστορία τους, μαθαίνουν να παρουσιάζουν την ιστορία τους εστιάζοντας στα βασικότερα σημεία της και αποκτούν ψηφιακές δεξιότητες, επειδή μαθαίνουν να χειρίζονται σωστά τα ψηφιακά μέσα. Ακόμη, αντιμετωπίζουν με ετοιμότητα τυχόν εμπόδια και προβλήματα που μπορεί να προκύψουν. Αναπτύσσουν διαπροσωπικές σχέσεις και ικανότητες μέσα από την εργασία σε ομάδες και την ανάληψη των καθηκόντων τους. Τέλος, αξιολογούν σωστά τις εργασίες τους.

Η Δημιουργική Γραφή και η Ψηφιακή Αφήγηση φαινομενικά είναι εντελώς διαφορετικά πεδία. Στην πραγματικότητα συνδέονται μέσω κάποιων κοινών στοιχείων. Πρώτη είναι η ιστορία. Είναι αδύνατον να δημιουργηθεί μία ψηφιακή ιστορία χωρίς την παρουσία μίας ιστορίας. Ο καθένας συλλαμβάνει μία ιδέα, δημιουργεί ένα σενάριο, συνεπώς και μία δική του ιστορία, την οποία διαποτίζει με δικά του πιστεύω και ψηφιακά μέσα της επιλογής του (οπτικά και ακουστικά μέσα). Το ίδιο ισχύει και για τη δημιουργική γραφή, αφού ο συγγραφέας επιλέγει ένα θέμα, το αναλύει και αφηγείται την ιστορία του προσδίδοντάς της την δική του μοναδική έκφραση και πρωτοτυπία. (Μουταφίδου & Μπράτιτσης 2013).

Δεύτερο στοιχείο είναι ο μεγάλος αριθμός κειμένων που παράγεται από τις δύο προαναφερθείσες τεχνικές. Η δημιουργική γραφή περιλαμβάνει όλα τα είδη κειμένων. Ο καθένας μπορεί να δημιουργήσει ότι κείμενο θέλει με όποια δομή θέλει. Η ψηφιακή αφήγηση περιλαμβάνει τρία είδη:

- την αφήγηση προσωπικών εμπειριών του συγγραφέα, άρα έχει βιωματικό χαρακτήρα και είναι το πιο συνηθισμένο είδος
- την αφήγηση ιστοριών που καθοδηγούν, συμβουλεύουν ή πληροφορούν το κοινό
- την αφήγηση ιστοριών που σχετίζονται με τα ιστορικά γεγονότα (Robin 2008 από Μουταφίδου & Μπράτιτσης 2013).

Ένα ακόμη κοινό σημείο είναι ότι και οι δύο τομείς, καθιστούν το άτομο εγγράμματο. Στην περίπτωση της ψηφιακής αφήγησης εντοπίζονται : ο ψηφιακός γραμματισμός (digital literacy), ο οπτικός γραμματισμός (visual literacy), ο τεχνολογικός γραμματισμός

(technology literacy), ο παγκόσμιος γραμματισμός (global literacy) και ο πληροφοριακός γραμματισμός (information literacy). Η δημιουργική γραφή εστιάζει κυρίως στο παραδοσιακό είδος γραμματισμού, ωστόσο εμπλέκονται και άλλα είδη γραμματισμού όπως ο οπτικός, ο τεχνολογικός, ο παγκόσμιος, ο ψηφιακός, ο τεχνολογικός και ο πληροφοριακός. Οι μαθητές ζουν σε μία ψηφιακή εποχή, η οποία επηρεάζει τον τρόπο γραφής τους. Χρησιμοποιούν τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές για πολλές δραστηριότητες ακόμη και για παιχνίδια (Μουταφίδου, Μπράτιτσης 2013).

6+1 Χαρακτηριστικά Γραφής (Culham, 2003)	Επτά Στοιχεία της Ψηφιακής Αφήγησης (Lambert, 2002)
Οργάνωση Αναδεικνύει το κεντρικό θέμα ή την ιδέα.	Οπτική γωνία «Σκοπός» της ιστορίας.
Ιδέες και περιεχόμενο Σαφείς και εστιασμένες σε σχετικές λεπτομέρειες που εμπλουτίζουν το κεντρικό θέμα.	Ερώτηση δραματοποίησης Μια διαρθρωτική δόμηση που αντιστοιχεί σε ένα λογικό αποτέλεσμα-ανταμοιβή
Φωνή Ο συγγραφέας απευθύνεται στον αναγνώστη με τρόπο συναρπαστικό και ελκυστικό.	Συναισθηματικό περιεχόμενο Ειλικρινής προσέγγιση η οποία διατηρεί την προσοχή του κοινού.
Επιλογή λέξεων Οι λέξεις έχουν δύναμη, είναι ελκυστικές και επικοινωνούν το επιδιωκόμενο μήνυμα.	Φωνή Ηχογραφημένη αφήγηση του σεναρίου με τη φωνή του συγγραφέα και τη διακύμανσή της.
Ευφράδεια προτάσεων Οι προτάσεις έχουν εύκολη ροή, ρυθμό και διακύμανση.	Ρυθμός Οι καλές ιστορίες αναπνέουν. Η αφήγηση χρησιμοποιεί ελκυστικό ρυθμό.
Συμβάσεις Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί συγκεκριμένες συμβάσεις στην ορθογραφία, στη γραμματική, στη στίξη, κτλ.	Οικονομία Η χρήση εικόνων με νόημα επιτρέπει την οικονομία στις λέξεις.
Παρουσίαση Ενισχύει την ικανότητα του αναγνώστη να κατανοήσει και να συνδεθεί με το μήνυμα.	Μουσικό υπόβαθρο Τα ηχητικά εφέ και η μουσική μπορούν να ορίσουν τη διάθεση και να έχουν αντίκτυπο στην ιστορία.

Οι Kulla-Abbott and Polman (2008) απέδωσαν με το παραπάνω σχήμα τα κοινά στοιχεία της γραφής και της ψηφιακής αφήγησης (Μουταφίδου & Μπράτιτσης 2013).

Στο παραπάνω σχήμα υπάρχει μία παράθεση των επτά χαρακτηριστικών της γραφής όπως έχουν διατυπωθεί από τον Culham το 2003 και ακριβώς από δίπλα παρατίθενται τα επτά βασικά στοιχεία της ψηφιακής αφήγησης σύμφωνα με τον Lambert το 2002. Ο συγγραφέας και στις δύο περιπτώσεις απευθύνεται στο κοινό με τη φωνή του είτε

απευθείας είτε μαγνητοφωνημένη. Η επιλογή θέματος είναι κοινή, αφού δεν νοείται ιστορία χωρίς θέμα.

3.5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

(Βασισμένη στην 5^η ενότητα του α τεύχους του σχολικού βιβλίου)

Η 5^η ενότητα έχει ως κύριο γνωστικό αντικείμενο την εκμάθηση λέξεων που ξεκινούν με διφθόγγους (αι, οι, ει) και συμφωνικά συμπλέγματα (μπ, ντ).

Στόχοι:

- η ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών
- η καλλιέργεια της φαντασίας
- η «γνωριμία» με τα ψηφιακά μέσα και τα εργαλεία δημιουργίας ψηφιακής ιστορίας
- η εκμάθηση λέξεων που περιλαμβάνουν τις διφθόγγους (αι, οι, ει) και συμφωνικά συμπλέγματα (μπ, ντ)

ο εκπαιδευτικός θα χρειαστεί: έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή κι έναν βιντεοπροβολέα

Α΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Οι μαθητές σκέφτονται λέξεις που ξεκινούν ή περιλαμβάνουν τις διφθόγγους και τα συμφωνικά αυτά συμπλέγματα και σκέφτονται ένα στιγμιότυπο από τις διακοπές τους και το καταγράφουν. Προσπαθούν να συλλάβουν μία ιδέα, να δημιουργήσουν μικρά κείμενα, να αποφασίσουν ποιοι θα είναι οι ήρωες της ιστορίας, ο τόπος και ο χρόνος.

Β΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Γίνεται μία εισαγωγή στην ψηφιακή αφήγηση. Ο εκπαιδευτικός προβάλλει μία δική του ψηφιακή ιστορία ως παράδειγμα για να αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά μίας ψηφιακής ιστορίας (βλ. παράρτημα). Χρησιμοποιούν το εργαλείο StoryJumper, το οποίο είναι εύχρηστο. Πρέπει να εγγραφεί ως χρήστης για να το χρησιμοποιήσει αρκετά. Περιλαμβάνει πολλά θέματα και έτοιμες ιστορίες, βοηθώντας ακόμη και τον πιο αναποφάσιστο να βρει ένα θέμα που του ταιριάζει. Έχοντας πρόσβαση στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές του σχολείου, επιλέγουν το οπτικό και το ακουστικό υλικό που θα χρησιμοποιήσουν. Προσπαθούν να επιλέξουν εικόνες που αποδίδουν το νόημα της

ιστορίας. Ο εκπαιδευτικός περνά από κάθε θρανίο, βοηθά τα παιδιά να γνωρίσουν τα ψηφιακά μέσα και τα συμβουλεύει ανάλογα με το θέμα της ιστορίας τους.

Γ΄ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Συνθέτουν την ψηφιακή ιστορία τους και την παρουσιάζουν στη τάξη.

Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

(Βασισμένη στο κείμενο της σελίδας 17, 10^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Ιστορία για το τσίρκο

Ώρα οχτώ ακριβώς. Στο τσίρκο ανάβουν όλα τα φώτα. Ο κόσμος παίρνει τη θέση του. Μια μυρωδιά άχρου ανεβαίνει από την πίστα και μπλέκεται μ' ένα άρωμα από ξεφλουδισμένα πορτοκάλια. Τα παιδιά καθισμένα μιλάνε και ξετυλίζουν καραμέλες. Ο κόσμος συγκεντρώνεται όλο και περισσότερο. Ανεβοκατεβαίνει με θόρυβο τα ξύλινα σκαλοπάτια. Οι ταξιθέτριες πουλάνε προγράμματα. Οι μουσικοί δοκιμάζουν τα μπρούντζινα όργανά τους. Τα παιδιά τριγύρω διαβάζουν δυνατά τις φωτεινές επιγραφές: «ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ» ή «ΕΞΙΘΟΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ». Κι όλο ρωτάνε τους δικούς τους πότε θ' αρχίσει.

Ώφνικα, τα φώτα χαμηλώνουν και η μουσική αρχίζει να παίζει, ενώ στην πίστα μπαίνει ο παρουσιαστής:

— Κυρίες και κύριοι...

Γιώργος Μαρίνος, «Ιστορία για το τσίρκο», εκδ. Κέδρος

Στόχοι:

- η ευαισθητοποίηση των μαθητών για την κακοποίηση των ζώων
- η δημιουργία προτάσεων για να σταματήσει το φαινόμενο αυτό
- η σωστή επιλογή οπτικών μέσων που να μεταδίδει το μήνυμα της ιστορίας
- η ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων
- ο σεβασμός στη γνώμη του άλλου και η αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών

Ο εκπαιδευτικός θα χρειαστεί ένα ψηφιακό μέσο (ηλεκτρονικός υπολογιστής ή φορητός υπολογιστής ή τάμπλετ) και βιντεοπροβολέα.

Α΄ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Οι μαθητές διαβάζουν το κείμενο «Ιστορία για το τσίρκο». Συζητούν χωρισμένοι σε ομάδες για τα ζώα που βλέπει κανείς σε ένα τσίρκο. Φαντάζονται από που προήλθαν τα ζώα και πόσο πολύ υπέφεραν για να μάθουν να συμμετέχουν στις παραστάσεις του τσίρκου. Προσπαθούν να συλλάβουν μία ιδέα: είτε να προσποιηθούν ότι είναι οι ίδιοι ζώα είτε ότι είναι οι «διασώστες» των ζώων αυτών και προσπαθούν να τα φυγαδεύσουν από το τσίρκο και να τα πάνε πίσω στον τόπο τους κα. Έχοντας συλλάβει την αρχική ιδέα και το

πλάνο της, αποτυπώνουν στο χαρτί ένα μικρό σενάριο λίγων λεπτών. Εργάζονται σε ομάδες.

Β΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Γνωριμία με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και το ψηφιακό εργαλείο StoryJumper. Επιλέγουν μέσα από πλοήγηση στο διαδίκτυο, εικόνες, φωτογραφίες και ο,τι άλλο πιστεύουν ότι θα τους φανεί χρήσιμο για την ιστορία τους.

Γ΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Δημιουργία της ιστορίας και παρουσίαση στην τάξη.

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

(Βασισμένη στο θέμα του ποιήματος «Κάτω από το χιόνι», σελίδα 25, 8^η ενότητα, γ τεύχος του σχολικού βιβλίου)

..... Κάτω απ' το χιόνι

Σκέψου – τι πράγματα γλυκά
κοιμούνται κάτωθε απ' το χιόνι.
Κοιμάται ο σπόρος, μυστικά,
καθώς το φυτό του φυτρώνει.

Κοιμούνται αμέτρητα σπαρτά
– κι όλο ονειρεύονται τα στάχια.
Τ' άγρια μπουμπούκια, σφαλιστά,
ύπνος τα παίρνει, μες στα βράχια.

Έχει όλ' η πλάση κοιμηθεί
κάτω απ' το κάτασπρο σεντόνι,
ωσότου να της πει στ' αυτί
μια συλλαβή το χελιδόνι.

Και τότες! Ρόδα, γιασεμιά,
γλυκά κεράσια, χρυσά στάχια,
κι η αγαπημένη η κυκλαμιά
«Ευχαριστώ» θα πει στα βράχια.

Τέλλος Άγρας, *Ανθολόγιο για τα παιδιά
του Δημοτικού, μέρος δεύτερο, ΟΕΔΒ*

Στόχοι:

- Να αποκτήσουν ψηφιακές δεξιότητες
- Να δημιουργήσουν μία δική τους ιστορία ή να αφηγηθούν κάτι που βίωσαν
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους
- Να συνεργάζονται αρμονικά μεταξύ τους
- Να εξοικειωθούν με την ψηφιακή αφήγηση

Α' ΦΑΣΗ (Διάρκεια 1 ώρα):

Οι μαθητές διαβάζοντας το ποίημα «Κάτω από το χιόνι», συγκρατούν όποιες λέξεις θεωρούν ότι έχουν σχέση με τη φύση που «κοιμάται» το χειμώνα. Προσπαθούν να μιμηθούν ένα στοιχείο της φύσης (είτε έναν σπόρο, είτε ένα δέντρο, είτε ένα ζωάκι που έχει πέσει σε χειμερία νάρκη κ.α) και γράφουν ένα μικρό σενάριο. Προσέχουν να

επιλέξουν τον τόπο, το χρόνο, τους ήρωες της ιστορίας, Μπορούν να παρουσιάσουν ένα δέντρο να μιλά με ένα αρκουδάκι ή με ένα σπόρο που βρίσκεται στη γη.

Β΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Γνωριμία με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και το εργαλείο Storybird, το οποίο χαρακτηρίζεται από πλήθος πρότυπων ιστοριών που θα βοηθήσουν τα παιδιά στην δημιουργία μίας ψηφιακής ιστορίας. Τα παιδιά μέσα από την πλοήγηση το διαδίκτυο και στο εργαλείο αυτό, επιλέγουν το οπτικό υλικό τους και τη μουσική που ταιριάζει στην ιστορία τους. Μπορούν να μαγνητοφωνήσουν και τη δική τους φωνή αν το επιθυμούν. Εργάζονται σε ζεύγη.

Γ΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Μεταφέρουν στην ψηφιακή τους ιστορία ο,τι έχουν γράψει σε έντυπη μορφή. Παρουσίαση στην τάξη.

Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

(Βασισμένη στα κείμενα της σελίδας 31 «Η ελιά το δώρο της Αθηνάς» και «Η ελιά του Αρισταίου», 7^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Οι μύθοι και η ελιά

Η ελιά δώρο της Αθηνάς

Ο πιο γνωστός αρχαίος μύθος, που αναφέρεται στην καλλιέργεια της ελιάς είναι εκείνος που θεωρεί το δέντρο δώρο της Αθηνάς. Όλα ξεκίνησαν από τη διαμάχη ανάμεσα στην Αθηνά και στον Ποσειδώνα που μάλωναν για την κυριαρχία στην Αττική.

Αποφασίστηκε να προσφέρει ο καθένας από ένα δώρο ακριβό. Νικητής σ' αυτόν το διαγωνισμό θα ήταν εκείνος που η προσφορά του θα ήταν η πιο πολύτιμη για την πόλη.

Ο Ποσειδώνας, θεός-κυρίαρχος των θαλασσών, σήκωσε την τριαινά του και την κάρφωσε στον ιερό βράχο της Ακρόπολης. Αλμυρό νερό άρχισε να αναβλύζει και να κυλά στα ριζά του βράχου. Πίστευε ο Ποσειδώνας πως αυτή η πηγή στο άνυδρο τοπίο της Αττικής θα μπορούσε να του προσφέρει τη νίκη. Η Αθηνά δε χρειάστηκε να κάνει καμιά εντυπωσιακή κίνηση. Έσκυψε μόνο και φύτεψε στον ίδιο τόπο μια ελιά. Μέσα σε λίγη ώρα είχε βλαστήσει και το ασημοπράσινο φύλλωμά της τους είχε όλους εντυπωσιάσει.

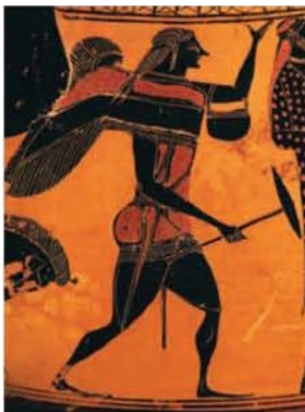
Αυτό ήταν. Τέτοιο δέντρο δεν υπήρχε ως τότε στον κόσμο. Οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να απολαύσουν μαγειρεμένο φαγητό ούτε μπορούσαν να απολαύσουν μια φωτισμένη νύχτα, αφού δεν υπήρχε το κατάλληλο καύσιμο για τους λύχνους, το πιο εξελιγμένο φωτιστικό μέσο της εποχής. Οι υπόλοιποι θεοί έκριναν πως το δώρο της Αθηνάς ήταν ανεκτίμητης αξίας.

Νίκος & Μαρία Ψιλάκη - Ηλίας Καστανάς, Ο πολιτισμός της ελιάς, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999.

Η ελιά του Αρισταίου

Ο Αρισταίος ήταν γιος του Απόλλωνα και της Κυρήνης, γεννήθηκε στη Λιβύη και ο Ερμής τον πήρε και τον πήγε στη Γαία και στις Ώρες για να τον αναθρέψουν. Ήταν ένα χαρισματικό παιδί που έζησε ονειρεμένα χρόνια κοντά στις όμορφες και πολύξερρες Νύμφες. Οι Μούσες, που, όταν μεγάλωσε, του είχαν αναθέσει τη φύλαξη των κοπαδιών τους στη Φθία, του δίδαξαν τη μαντική και την ιατρική τέχνη.

Μελανόμορφος αμφορέας που απεικονίζει τον Αρισταίο, γύρω στο 540 π.Χ. Ελληνική Μυθολογία, Εκδοτική Αθηνών, τόμος 3ος, Αθήνα, 1986.

Οι Νύμφες πάλι του έμαθαν πώς να καλλιεργεί τα αμπέλια και τις ελιές, πώς να φροντίζει τα μελίσσια και πώς να κάνει το γάλα τυρί. Ο τόπος εκεί ήταν γεμάτος αγριελιές κι οι Νύμφες τού έδειξαν πώς να τις καλλιεργεί, να τις μπολιάζει για να δίνουν καρπό, να αλέθει τον καρπό του ελαιόδεντρου και να παίρνει το πολύτιμο αλλά άγνωστο ως τότε ελαιόλαδο. Οι αρχαίοι πίστευαν πως ο Αρισταίος ανακάλυψε το ελαιοπιεστήριο και έτσι τους έδειξε τον τρόπο να παίρνουν εύκολα το λάδι από τις ελιές.

Ο Αρισταίος δεν κράτησε αυτά τα μυστικά για τον εαυτό του αλλά με τη σειρά του δίδαξε τις τέχνες αυτές στους ανθρώπους. Η Μυθολογία μάς λέει πως ταξίδεψε σε πολλά μέρη της Ελλάδας. Πήγε στη Σαρδηνία και κατόπιν στη Σικελία, όπου βρήκε εξαιρετικά γόνιμη γη για να καλλιεργήσει τις ελιές. Εκεί τιμήθηκε ως θεός-προστάτης των ελαιοκαλλιεργητών. Από τότε τα δάση της αγριελιάς, που υπήρχαν γύρω από τη Μεσόγειο, άρχισαν να καλλιεργούνται, τα άγρια δέντρα άρχισαν να μπολιάζονται και οι άνθρωποι έμαθαν να χρησιμοποιούν τον πολύτιμο καρπό της ελιάς στη διατροφή τους. Ο Αρισταίος τιμήθηκε από τους ανθρώπους όσο λίγοι θνητοί για την πλούσια προσφορά του.

Νίκος & Μαρία Ψιλάκη-Ηλίας Καστανάς, Ο πολιτισμός της ελιάς, Εκδόσεις Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999 (διδασκευή)

Στόχοι:

- Να ευαισθητοποιηθούν για τη μητέρα-φύση και τους καρπούς που αυτή προσφέρει
- Να γνωρίσουν τη διαδικασία παραγωγής ενός καρπού
- Να αποκτήσουν ψηφιακές δεξιότητες
- Να αφηγούνται μία ιστορία

Α΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Οι μαθητές αφού διαβάσουν τα παραπάνω κείμενα, επιλέγουν έναν καρπό της γης, ένα φρούτο, ένα λαχανικό, ένα όσπριο κ.α και υποθέτουν ότι είναι οι ίδιοι αυτός ο καρπός και ότι διηγείται το ταξίδι του (από φυτό να γίνει καρπός). Προσπαθούν πλοηγούμενοι στο διαδίκτυο να αναζητήσουν πληροφορίες σχετικές με τον καρπό αυτό και την παραγωγή του. Δημιουργούν ένα μικρό σχεδιάγραμμα.

Β΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Ζωγραφίζουν ή αποθηκεύουν εικόνες/φωτογραφίες από το διαδίκτυο σχετικές με τον καρπό που έχουν επιλέξει και προσπαθούν να εξοικειωθούν με το πρόγραμμα Storybird.

Γ΄ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Μαγνητοφωνούν οι ίδιοι τη φωνή τους, αφού αφηγούνται την ιστορία προσποιούμενοι τον καρπό τους.

Ολοκληρώνουν την ιστορία, υλοποιώντας την εργασία αυτή με τη χρήση του ψηφιακού εργαλείου που προαναφέρθηκε και την παρουσιάζουν στη τάξη.

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

(Βασισμένη στο κείμενο της σελίδας 25 «Χριστουγεννιάτικο δώρο», 8^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Χριστουγεννιάτικο δώρο

Πολλοί, όταν μιλάνε για τα Χριστούγεννα, έχουν στον νου τους ένα ζεστό, στολισμένο γιορταστικό δωμάτιο, μ΄ ένα τραπέζι φορτωμένο άφθονες και λαχταριστές λιχουδιές, γεμάτο με χαρούμενους ανθρώπους, που αλλάζουν ευχές και δώρα, καθώς ακούγονται τα κάλαντα από τρυφερές παιδικές φωνές.

Για τον μικρό Άντη όμως αυτά τα Χριστούγεννα ήταν πολύ διαφορετικά. Ούτε ελατοκορφές στολισμένες με κεράκια και χρυσωπές γυάλινες μπάλες ούτε τζάκι απ΄ όπου να ξεχύνεται το άρωμα του ρετσινιού κι η θαλπωρή του πευκοκούτσουρου που καίγεται ούτε γεμιστή με κάστανα γαλοπούλα ούτε καινούρια ρούχα και παιχνίδια. Για μοναδικό δώρο είχε πάρει μια αλλαξιά με μεταχειρισμένα ρούχα.

Ζούσε με τη μητέρα του και άλλες οικογένειες μέσα σε αντίσκηνα, ανίκανα να εμποδίσουν τον άνεμο και τη βροχή να τους περνιαίζουν. Στο σχολείο έκανε παρέα με μερικούς συμμαθητές του, προσφυγόπουλα σαν τον ίδιο. Μα νοσταλγούσε τους παλιούς φίλους των ευτυχισμένων ημερών. Η μεγάλη καταστροφή τούς είχε σκορπίσει και τους είχε κάνει να χαθούν. Οι νέοι του σύντροφои ήταν, όπως ο ίδιος, συγκρατημένοι και διστακτικοί στα παιχνίδια και σε όλες τις εκδηλώσεις, λες και προσπαθούσαν μάταια να ξεδιαλύνουν σε τι είχαν φταίξει και τους τιμώρησαν με σκληρό τρόπο. Για τον μικρό Άντη όμως υπήρχε μια παραπάνω απώλεια. Στον πόλεμο, που τόσο αναπάντεχα είχε σαρώσει τη χώρα, είχε χαθεί ο πατέρας του...

Την παραμονή των Χριστουγέννων ο Άντη καθόταν μόνος. Η μητέρα είχε πάει να πάρει λίγα τρόφιμα, που η κυβέρνηση μοίραζε για τις γιορτές στους πρόσφυγες απ΄ τη βοήθεια του ΟΗΕ. Άρχισε να ζωγραφίζει φιγούρες από την αναπαράσταση της Γέννησης: τον Ιωσήφ, τον Χριστό, τη Μαρία, τους Μάγους, τα ζώα, τους αγγέλους. Τι λογής πλάσματα ήταν αλήθεια οι άγγελοι; Τους έβλεπε συχνά ζωγραφιστούς, μα έναν πραγματικό δεν έτυχε ποτέ να ανταμώσει. Απορροφημένος από τις σκέψεις του, δεν άκουσε...

Κ. Τζάμαλη, Χριστουγεννιάτικο δώρο (δασκευή)
από το βιβλίο *Διηγήματα Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς και Φώτων*,
(ανθολόγ. Χ. Σακελλαρίου), εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1985

Στόχοι:

- Να διηγηθούν μία χριστουγεννιάτικη ιστορία
- Να δομούν σωστά την ιστορία τους
- Να επιλέγουν τα στοιχεία που συμβάλλουν στην εξέλιξη της ιστορίας
- Να συνεργάζονται αρμονικά μεταξύ τους
- Να αποκτήσουν ψηφιακές δεξιότητες

Α΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 1 ώρα):

Οι μαθητές αφού διαβάσουν το κείμενο, αναλογίζονται τα Χριστούγεννα και γράφουν λέξεις που συνδέονται στενά με τη γιορτή αυτή. Υπογραμμίζουν και λέξεις από το κείμενο. Εργάζονται σε ομάδες. Δημιουργούν ένα σχεδιάγραμμα που θα περιλαμβάνει: τον τόπο, το χρόνο, τους ήρωες και ένα γεγονός ή μία ανατροπή στην ιστορία τους.

Β΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Ζωγραφίζουν μία σκηνή της ιστορίας, αναζητούν στο διαδίκτυο εικόνες και φωτογραφίες που θα φανούν χρήσιμα. Ακόμη, επιλέγουν κάποιον ήχο ή μία μουσική που εναρμονίζεται με το πνεύμα της ιστορίας.

Γ' ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Επιλέγουν από τα στοιχεία που συνέλεξαν αυτά που μεταδίδουν περισσότερο τα μηνύματα της ιστορίας, μαγνητοφωνούν τη φωνή τους στην ιστορία και ολοκληρώνουν την ψηφιακή τους ιστορία, χρησιμοποιώντας το εργαλείο StoryJumper.

ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

(Βασισμένη στο θέμα της 6^{ης} ενότητας, «Η ζωή σε άλλους τόπους», α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Στόχοι:

- Να διευρύνουν τους πνευματικούς τους ορίζοντες
- Να φανταστούν και να αναζητήσουν πληροφορίες για τη ζωή των ανθρώπων σε άλλες ηπείρους
- Να αποκτήσουν ψηφιακές δεξιότητες
- Να εργάζονται σε ομάδες
- Να παράγουν ψηφιακές αφηγήσεις

Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες και διαλέγουν μία χώρα. Στη συνέχεια:

Α΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 1 ώρα):

Οι μαθητές σκέφτονται και φτιάχνουν ένα σχεδιάγραμμα με πληροφορίες που θα πρέπει να συμπεριλάβουν στην ιστορία τους. Η χώρα, ο χρόνος, οι ήρωες. Δημιουργούν ένα μικρό σενάριο που είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας.

Β΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Οι μαθητές πλοηγούνται στο διαδίκτυο και αναζητούν οπτικά και ακουστικά μέσα. Αν δε βρουν ο,τι επιθυμούν μπορούν να ζωγραφίσουν. Η μουσική είναι σημαντική καθώς τονίζει κάποια σημεία της ιστορίας. Ακόμη, αναζητούν πληροφορίες για τη χώρα που έχουν επιλέξει και τις καταγράφουν. Αφού συγκεντρώσουν το υλικό τους, αναλογίζονται πως θα δημιουργήσουν την ιστορία τους.

Γ΄ ΦΑΣΗ (Διάρκεια 2 ώρες):

Οι μαθητές διαλέγουν το υλικό τους, «ψαλιδίζουν» τα δεδομένα τους και καταλήγουν στα πιο σημαντικά. Δημιουργούν τη ψηφιακή τους ιστορία, υπακούοντας στις αρχές της δημιουργικής γραφής και των ψηφιακών μέσων. Χρησιμοποιούν το πρόγραμμα StoryJumper, καθώς είναι εύχρηστο.

3.6 ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι μαθητές αναμένεται μέσα από την «γνωριμία» τους με τα ψηφιακά μέσα και την δημιουργία ψηφιακών ιστοριών να ενδιαφέρονται περισσότερο για τη μαθησιακή διαδικασία και να συμμετέχουν ενεργά σε αυτή. Ενθουσιάζονται και ενστερνίζονται τις νέες ιδέες που συλλαμβάνουν μέσα από αυτή τη διαδικασία. Διευρύνουν τους πνευματικούς τους ορίζοντες. Μαθαίνουν να σέβονται τη γνώμη του άλλου, να αλληλεπιδρούν, να συνεργάζονται αρμονικά και να νιώθουν ηθική ικανοποίηση, γιατί διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη τάξη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ Α ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

["Θέμα: λέξεις με ντ, μπ, αι, οι, ει" - Read stories online. Create books for kids | StoryJumper](#)

<https://www.storyjumper.com/book/read/150457271/63fcc89e0901c>

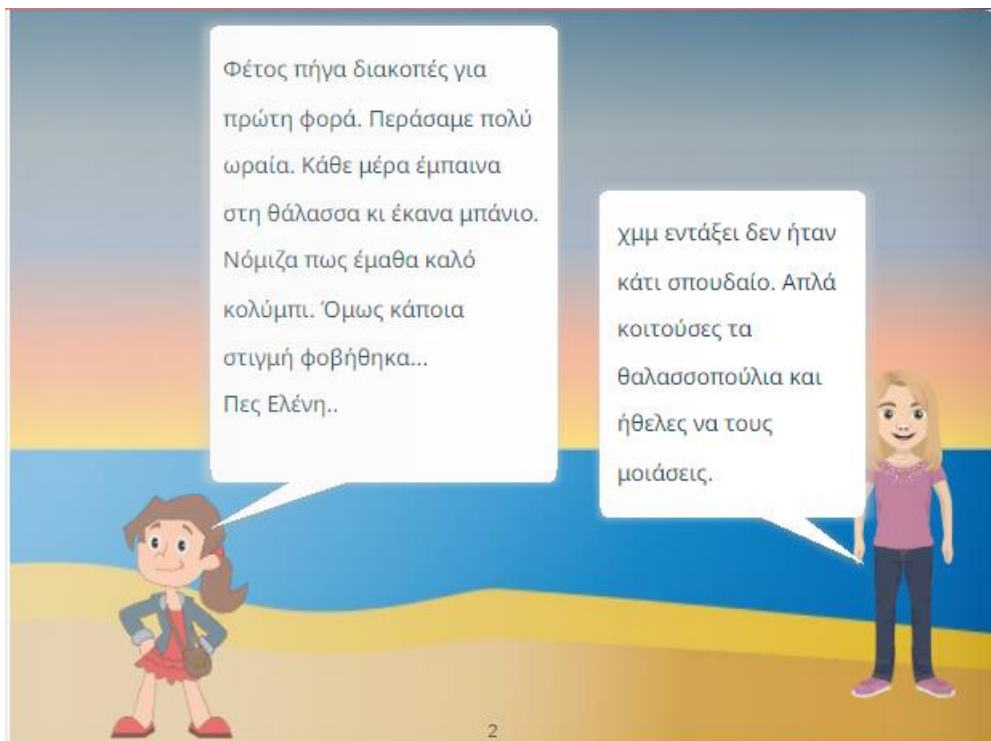
Γεια σας, είμαι η Ειρήνη. Θα σας πω κάτι από το καλοκαίρι και θα παίξω το παιχνίδι με τις λέξεις με τη φίλη μου την Ελένη.

Created & published on StoryJumper™ ©2023 StoryJumper, Inc.
All rights reserved. Sources: storyjumper.com/attribution

Preview audio:
storyj.mp/am9pxt7zcsi

μη με κοροϊδεύεις και το
μυαλό παιδεύεις
θα φάμε ντομάτα, τυρί, ψωμί
κολατσιό θα πει πολύ!
Ο μπαμπάς θα μας γυρίσει
πριν αγανακτήσει
που είμαστε όλο ζαβολιές
με ομπρέλες πορτοκαλιές!

πφφ κουράστηκα. Να παίξουμε
το παιχνίδι με τις λέξεις.

6

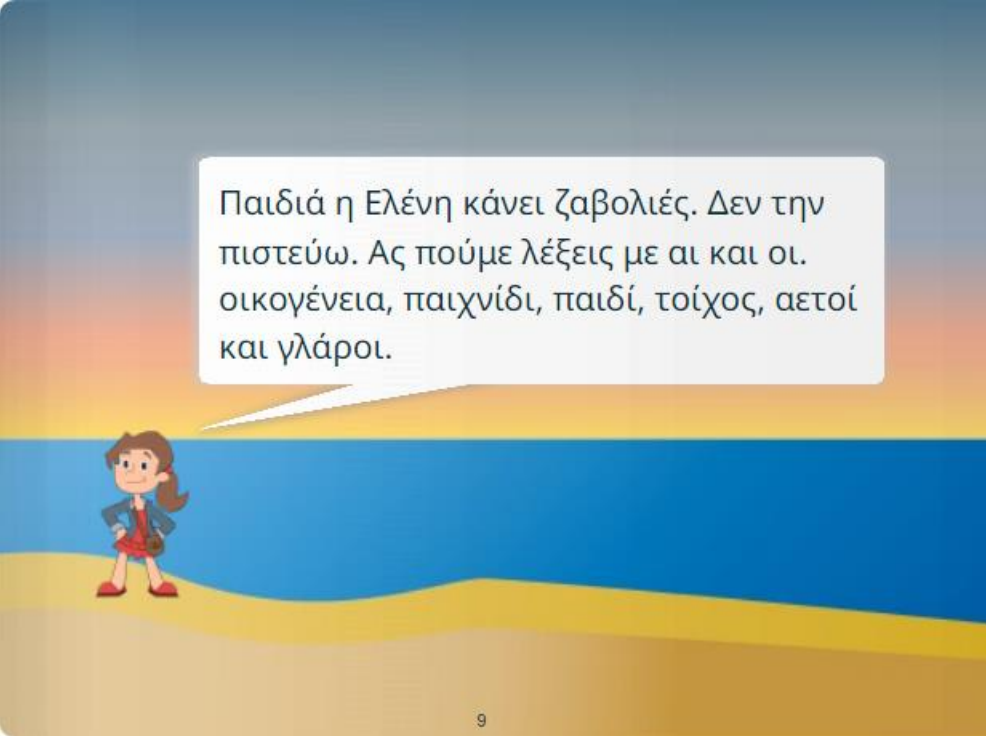
ναι λέμε λέξεις από ντ και όποια πει τις πιο
πολλές κερδίζει!
ντέφι, ντουλάπι, ντύνω, ντουλάπα.

7

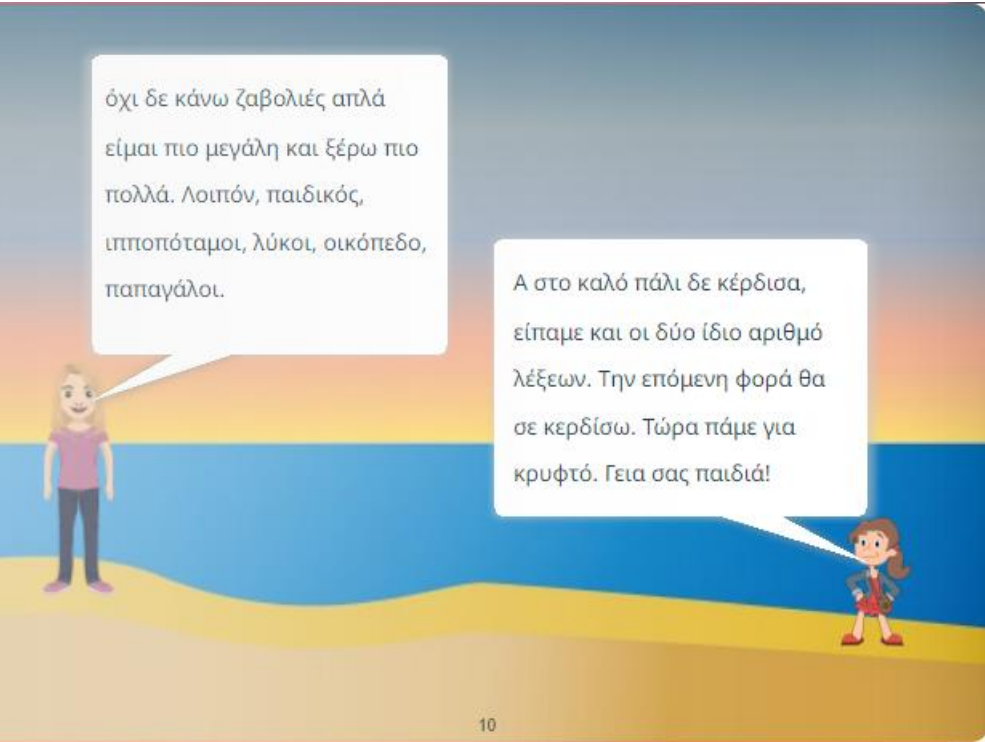
Ντομάτα, έντεκα, πέντε, γάντι, ελέφαντας,
ποντίκι, μαντήλι, παντελόνι, μανταρίνι.
Κεέέρδισα!!

8

Παιδιά η Ελένη κάνει ζαβολιές. Δεν την
πιστεύω. Ας πούμε λέξεις με αι και οι.
οικογένεια, παιχνίδι, παιδί, τοίχος, αετοί
και γλάροι.

9

όχι δε κάνω ζαβολιές απλά
είμαι πιο μεγάλη και ξέρω πιο
πολλά. Λοιπόν, παιδικός,
ιπποπόταμοι, λύκοι, οικόπεδο,
παπαγάλοι.

Α στο καλό πάλι δε κέρδισα,
είπαμε και οι δύο ίδιο αριθμό
λέξεων. Την επόμενη φορά θα
σε κερδίσω. Τώρα πάμε για
κρυφτό. Γεια σας παιδιά!

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

1^η Δραστηριότητα «Λέξεις από ε»

(βασισμένη στην 2^η ενότητα, ποίημα «Ελικόπτερο», σελίδα 29, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Στόχοι:

- Να μάθουν να γράφουν και να διαβάζουν λέξεις με «ε»
- Να γράφουν μία στροφή ενός ποιήματος
- Να χρησιμοποιούν σωστά το λεξικό

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας, λεξικό

Κύριο γράμμα του ποιήματος είναι το «ε» και οι μαθητές σκέφτονται και ψάχνουν λέξεις από «ε». Στη συνέχεια προσπαθούν να γράψουν μία μικρή στροφή ενός ποιήματος όπως αυτή του βιβλίου τους και τη διαβάζουν στην τάξη.

2^η Δραστηριότητα «Η βαλίτσα μου χωράει λέξεις από φ...»

(βασισμένη στο κείμενο της 4^{ης} ενότητας «Χωρίς φως», σελίδα 68, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Χωρίς φως

- Ωχ! Σκοτάδι!

- Και φοβερές αστραπές.

- Μη φοβάστε! Ιωάννα, φέρε το φακό.
Κι εγώ, όταν ήμουν μικρός,
φοβόμουν τις αστραπές.
Φοβόμουν όμως περισσότερο
το δυνατό φύσημα του ανέμου.
Τότε η γιαγιά μου, η Φανή,
μου έλεγε μια ιστορία.

Στόχοι:

- Να μάθουν λέξεις από «φ»
- Να φτιάξουν μικρές ιστορίες με λέξεις από ή με «φ»
- Να νιώσουν τη χαρά της δημιουργίας

Υλικά: μολύβι, γόμα, κόλλα Α4

Παίζουν το παιχνίδι με τη βαλίτσα. Η οποία χωράει λέξεις μόνο από «φι» ή λέξεις που έχουν το «φι» μέσα τους. Καταγράφουν τις λέξεις που ειπώθηκαν στη τάξη και προσπαθούν να φτιάξουν μία μικρή ιστορία.

3^η Δραστηριότητα «Ο πίνακας έχει χρώμα...»

(βασισμένη στο κείμενο «Μπλε όνειρα» της 5^{ης} ενότητας, σελίδα 14, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Μπλε όνειρα

- Ειρήνη: Ο σκύλος σας ακούμπησε στον πίνακα που ζωγραφίζω. Έγινε πολύχρωμος.
- Ορφέας: Τεράστιος πίνακας! Μοιάζει σαν βυθός. Να ένας ιππόκαμπος και ένας κόκκινος αστερίας.
- Μαρίνα: Βλέπω και μπουρμπουλήθρες στον πίνακα!
- Σαμπέρ: Μπορεί να είναι ουρανός με αστέρια, με παράξενα πουλιά και μπαλόνια.
- Ειρήνη: Κάθε άνθρωπος βλέπει στον ίδιο πίνακα διαφορετικά πράγματα. Ο τίτλος του πίνακα είναι «Μπλε όνειρα».

Στόχοι:

- Να γνωρίσουν τα χρώματα
- Να φτιάξουν με τη φαντασία τους έναν πίνακα ζωγραφικής και να τον περιγράψουν
- Να απολαμβάνουν το μάθημα, που συνδυάζει τη γνώση με τα χρώματα

Υλικά: μολύβι, γόμα, ξυλομπογιές, κόλλα Α4

Το κείμενο αποτελεί την αφορμή για συζήτηση στη τάξη. Ο εκπαιδευτικός βάζει τα παιδιά να σκεφτούν τι μπορεί να απεικονίζει ένας πίνακας και τι χρώματα κυριαρχούν. Γράφουν με την αντίστοιχη ξυλομπογιά το χρώμα και το ουσιαστικό που προσδιορίζει π.χ. με πράσινο τις λέξεις «πράσινο δέντρο». Είναι απαραίτητο να διαβάσουν την περιγραφή τους και να τη μοιραστούν με τους συμμαθητές τους. Διεγείρουν τη φαντασία τους και διασκεδάζουν στο μάθημα.

4^η Δραστηριότητα «Στο όνειρό μου είδα...»

(βασισμένη στο κείμενο «Μπλε όνειρα» της 5^{ης} ενότητας, σελίδα 14, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Στόχοι:

- Να μη νιώθουν αμηχανία, αλλά μία σιγουριά όταν διαβάζουν το γραπτό τους στη τάξη
- Να εκφράζουν ελεύθερα τα όνειρά τους
- Να μάθουν νέες λέξεις, ενώ γράφουν

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας

Τα όνειρα πολλές φορές είναι απλοί συνδυασμοί ήχων και εικόνων. Κάποια από αυτά «κρύβουν» τις επιθυμίες του ατόμου που κοιμάται και ονειρεύεται. Ο τίτλος του κειμένου είναι η αφορμή για γράψουν οι μαθητές ένα πρόσφατο όνειρό τους (είδαν κάποιο αγαπητό τους πρόσωπο, τι τους είπε, που βρίσκονταν, γιατί πιστεύουν ότι το είδαν). Διαβάζουν το μικρό τους κείμενο στη τάξη.

5^η Δραστηριότητα «Η κασετίνα μου έχει πολλά γράμματα»

(βασισμένη σε ολόκληρη την 5^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Στόχοι:

- Η αφύπνιση της δημιουργικής ικανότητας των παιδιών
- Η ενίσχυση της επιθυμίας για συμμετοχή στο μάθημα και για τον σχηματισμό νέων λέξεων και προτάσεων με πρωτοτυπία
- Η διεξαγωγή ενός παραστατικού και διασκεδαστικού μαθήματος

- Η αναγνώριση των συλλαβών, των δίψηφων φωνηέντων και συμφώνων

Υλικά: μολύβι, γόμα, χαρτόνι οποιουδήποτε χρώματος, κολλητική ταινία, ψαλίδι, τετράδιο της γλώσσας

Η 5^η ενότητα έχει ως γνωστικό της αντικείμενο τα δίψηφα φωνήεντα: ει, οι, αι και τα δίψηφα σύμφωνα: μπ και ντ. Οι μαθητές κόβουν το χαρτόνι τους και κολλούν τα κομμάτια του για να φτιάξουν ένα κουτί παραλληλόγραμμου σχήματος, με ανοιχτό καπάκι, το οποίο θα κλείνει με ένα μικρό κομμάτι κολλητικής ταινίας. Γράφουν με μολύβι το όνομά τους απ έξω. Κόβουν μικρά τετράγωνα κομμάτια και να συνδυάζουν τα δίψηφα φωνήεντα με σύμφωνα και τα δίψηφα σύμφωνα με φωνήεντα. Ρίχνουν τα δικά τους στο κουτί-κασετίνα τους και το δίνουν στον διπλανό τους. Ο διπλανός τους, τους δίνει το δικό του και προσπαθούν να σχηματίσουν λέξεις και προτάσεις με τους συνδυασμούς γραμμάτων που έτυχαν.

6^η Δραστηριότητα « Το κουτί του τσ»

(βασισμένη στο κείμενο «Ο παπουτσωμένος χιονόδρακος» σελ 20, 6^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Ο παπουτσωμένος χιονόδρακος

Τα παιδιά παίζουν χιονοπόλεμο. Κάνουν τσουλήθρα στο χιόνι.

Μαζί με τους γονείς τους έφτιαξαν έναν αστείο χιονάνθρωπο. Του έβαλαν μια κατσαρόλα για καπέλο και μια οδοντόβουρτσα για πίπα. Του φόρεσαν ένα τσουβάλι και δυο παλιά παπούτσια.

Έφεραν και μια τσάντα με χρωματιστά πανιά. Όλοι μαζί έφτιαξαν με τα πανιά μια ουρά για το χιονάνθρωπο.

- Μοιάζει με δράκο, είπε η μαμά του Σαμπέρ.

- Ναι, είναι ένας παπουτσωμένος χιονόδρακος, είπε γελώντας η Μαρίνα.

Στόχοι:

- Τα παιδιά να μάθουν να συζητούν, να συνεργάζονται και να αλληλεπιδρούν αρμονικά
- Να χρησιμοποιούν τη φαντασία τους
- Να συνειδητοποιήσουν την πληθώρα των λέξεων στην ελληνική γλώσσα
- Να σχηματίζουν μικρές προτάσεις
- Να μάθουν σιγά σιγά σωστά την ελληνική γλώσσα
- Να μάθουν να γράφουν και να προφέρουν λέξεις με το δίγηφο σύμφωνο «τσ»

Υλικά: χαρτόνι οποιουδήποτε χρώματος, μαρκαδόρους, ψαλίδι, ένα κουτί από χαρτόνι.

Στο κείμενο «ο παπουτσωμένος χιονόδρακος», αφού το διαβάσει ο δάσκαλος, ενθαρρύνει τα παιδιά να κυκλώσουν τις λέξεις που έχουν μέσα το «τσ»:

Στη συνέχεια, παίρνουν χαρτόνι ανοιχτού χρώματος και το κόβουν σε ορθογώνια παραλληλόγραμμα κομμάτια.

Γράφουν τις λέξεις με μαρκαδόρο έντονου χρώματος και τις βάζουν στο κουτί.

(Επειδή τα παιδιά βρίσκονται στην αρχή της εκμάθησης της γλώσσας, δε μπορώ να τα αναθέσω να γράψουν, οπότε οι ασκήσεις δημιουργικής γραφής στην α και β δημοτικού θα είναι κυρίως προφορικού χαρακτήρα και ο εκπαιδευτικός θα γράφει τα λεγόμενα των μαθητών στον πίνακα και οι μαθητές θα προσπαθούν να τα αντιγράψουν για να μάθουν τη σωστή γραμματική και συντακτική δομή της γλώσσας).

Οι λέξεις είναι : τσουλήθρα, κατσαρόλα, οδοντόβουρτσα, παπουτσωμένος. Καλώ τα παιδιά να σκεφτούν κι άλλες λέξεις που έχουν το «τσου» μέσα τους και τα βοηθώ να τις γράψουν στα χαρτόνια μας: κάλτσες, παπούτσι, καρότσι, τσολιάς, πετσέτα, τσάντα, τσάι, τσουρέκι, τσιπούρα, κατσαβίδι, πίτσα.

Τις βάζουμε μέσα στο κουτί και κάθε παιδί τραβάει μία λέξη. Έπειτα, προσπαθεί να κάνει μία μικρή πρόταση με τη βοήθεια του δασκάλου , ο οποίος τη γράφει στον πίνακα και τα παιδιά προσπαθούν να την αντιγράψουν όσο μπορούν.

- A. Μου αρέσει να κάνω τσουλήθρα.
- B. Η κατσαρόλα της γιαγιάς είναι κόκκινη.
- Γ. Οι κάλτσες μου είναι μπλε.
- Δ. Το παπούτσι μου χάλασε και θέλω άλλο.
- E. Κάθε βράδυ πλένω τα δόντια μου με την οδοντόβουρτσά μου.
- ΣΤ. Ο παπουτσωμένος γάτος είναι το αγαπημένο μου παραμύθι.
- Z. Πάμε βόλτες τη μικρή μου αδερφή με το καρότσι.
- H. Χθες φάγαμε πίτσα με το μπαμπά και τη μαμά.
- Θ. Ο Κώστας ντύθηκε τσολιάς στο πανηγύρι του χωριού.
- I. Η πετσέτα για το μπάνιο μου είναι ροζ.
- K. Ο μπαμπάς μου ψαρεύει τσιπούρες.
- Λ. Το Πάσχα τρώμε τσουρέκι.
- M. Η τσάντα της Μαίρης είναι κόκκινη με την Μίνυ.
- N. Ο Νίκος μαστορεύει με το κατσαβίδι.
- Ξ. Όταν έχω βήχα, πίνω πράσινο τσάι.

7^η Δραστηριότητα «Το ζευγαράκι μου»

(βασισμένη στο κείμενο «Μην αγγίζετε! Έχει αγκάθια!» σελ 22 6^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Μην αγγίζετε! Έχει αγκάθια!

Ύστερα τα παιδιά έφτιαξαν πιγκουίνους από χιόνι. Ξαφνικά ο Μολύβιος πήδηξε στην αγκαλιά της Ιωάννας. Ήταν γεμάτος αγκάθια και λάσπες. Έσφιγγε στα δόντια του ένα μεγάλο κλειδί.

Άρης: Μολύβιε, που το βρήκες το κλειδί;

Ιωάννα: Μην τον αγγίζεις, Άρη. Να τον καθαρίσουμε πρώτα από τα αγκάθια και τις λάσπες. Φέρε ένα σφουγγάρι.

Σαμπέρ: Μα τι μπορεί να ανοίγει με ένα τόσο μεγάλο κλειδί;

Ορφέας: Στο κλειδί είναι δεμένος ένας σπάγκος με μια ταμπελίτσα.

Στόχοι:

- Οι μαθητές να συνεργάζονται αρμονικά μεταξύ τους
- Να μάθουν λέξεις που περιλαμβάνουν το δίψηφο σύμφωνο «γκ» ή «γγ»
- Να παρατηρούν μία εικόνα
- Να συνειδητοποιήσουν το πλήθος των λέξεων με το δίψηφο σύμφωνο «γκ» ή «γγ»
- Να προφέρουν λέξεις με το δίψηφο σύμφωνο «γκ» ή «γγ» και να τις διαβάζουν σωστά
- Να δημιουργούν μικρούς διαλόγους

Υλικά: πορτοκαλί μαρκαδόρο, τετράδιο της γλώσσας, μολύβι

Ο δάσκαλος δείχνει στα παιδιά μια εικόνα με έναν σκαντζόχοιρο και τα παραπέμπει και στην εικόνα του κειμένου «Μην αγγίζετε! Έχει αγκάθια!» που απεικονίζονται οι ήρωες του βιβλίου να κρατούν έναν σκύλο με αγκάθια και αναθέτει στα παιδιά να σκεφτούν λέξεις με το «γκ». Στη συνέχεια, λένε αυτό που σκέφτηκαν στο διπλανό τους, αφού είναι ένα ζευγάρι

μαθητών στο κάθε θρανίο και φτιάχνουν ένα μικρό διάλογο ή προστάσεις με αυτές τις λέξεις. Γράφουν τις λέξεις με «γκ» με πορτοκαλί μαρκαδόρο.

Π.χ. ζεύγη λέξεων:

αγκαλιά, Άγγελος :

-Ελένη, πάρε μία αγκαλιά τη Δέσποινα που έκανε μία ζαβολιά.

-Όχι, δε τη κάνω

-Κάντην αλλιώς θα φωνάξω τον μπαμπά Άγγελο!

Αγκάθια, έσφιγγε,

-Το τριαντάφυλλο έχει πολλά αγκάθια μαμά. Δες μάτωσε το χέρι μου!

-Το έσφιγγες πολύ ώρα με το χέρι σου; Αμάν βρε παιδάκι μου..

Σφουγγάρι, αγγείο

-Ο Νίκος καθαρίζει με το σφουγγάρι ένα αγγείο που βρήκε στο σπίτι του .

Φεγγάρι, αγγίζω

-Θέλω να φτάσω το φεγγάρι! Μακάρι να πάω να δω τι έχει εκεί.

-Τι λες Ελένη; Το φεγγάρι είναι δύσκολο να το αγγίζουμε!

Σπάγκος, κάγκελα

-Η μαμά με έναν σπάγκο δένει μία σοκολάτα για να την ανεβάσει πάνω.

-Τα κάγκελά του σπιτιού μου έχουν πολλά σχέδια.

8^η Δραστηριότητα «Ποιος, ποια, ποιο; Παιχνίδι των ερωτήσεων»

(βασισμένη στο κείμενο «Η Μετακόμιση», σελ 44, 8^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Η μετακόμιση

Την Κυριακή ένα μεγάλο φορτηγό σταμάτησε έξω από την πολυκατοικία που μένουν ο Άρης και η Μαρίνα.

- Στον πρώτο όροφο να τα ανεβάσετε παρακαλώ, ακούστηκε μια γυναικεία φωνή.

Τρεις εργάτες ανεβοκατέβαιναν τη σκάλα κουβαλώντας πράγματα. Ένα ψυγείο, μία κουζίνα, μία τηλεόραση, δύο βιβλιοθήκες, έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή, μία κιθάρα, ένα πλυντήριο, καρέκλες, ένα μεγάλο τραπέζι, γλάστρες, κούτες...

Ο Άρης και η Μαρίνα κοιτούσαν από το παράθυρο.

- Να έχουν άραγε παιδιά οι καινούριοι μας γείτονες; αναρωτήθηκε η Μαρίνα.

Τότε είδαν έναν εργάτη να ξεφορτώνει ένα κόκκινο παιδικό ποδήλατο.

Στόχοι:

- Να μάθουν να ρωτούν και να απαντούν
- Να αναγνωρίσουν την αξία του διαλόγου στην καθημερινή μας ζωή
- Να χρησιμοποιούν την ερωτηματική αντωνυμία «ποιος, ποια, ποιο»
- Να συνεργάζονται χωρισμένα σε ομάδες
- Να γνωρίσουν νέες λέξεις, να τις γράφουν και να τις διαβάζουν σωστά

Υλικά: μπλε μαρκαδόρος, τετράδιο της γλώσσας

Ο δάσκαλος διαβάζει το κείμενο «Η Μετακόμιση». Καλεί τα παιδιά να φανταστούν ότι είναι στο διαμέρισμα της Αγγελικής, όλα τα πράγματα είναι σε κούτες και ότι προσπαθούν να γνωρίσουν την Αγγελική λίγο καλύτερα. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν και αντικείμενα που υπάρχουν σε ένα σπίτι χωρίς να αναφέρονται στο κείμενο. Αξιοποιώντας την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, τα χωρίζει σε ομάδες των τεσσάρων ατόμων και τα βοηθά και ο ίδιος να δημιουργήσουν μικρές ερωτήσεις χρησιμοποιώντας τις ερωτηματικές αντωνυμίες ποιος, ποια, ποιο και μαζί προσπαθούν να δώσουν μικρές απαντήσεις. Γράφουν τις αντωνυμίες με μπλε μαρκαδόρο.

Παίζουν το παιχνίδι των ερωτήσεων:

1. -Ποιος έφερε το κασετόφωνο;
Η Μαρία.
2. -Σε ποια κούτα είναι οι μπλούζες μου;
Στην καφέ εδώ δεξιά.
3. -Ποιος είναι ο ηλεκτρονικός υπολογιστής της Αγγελικής από τους δύο;
Ο μαύρος με το γαλάζιο αυτοκόλλητο.
4. -Σε ποια κούτα είναι η κιθάρα της Αγγελικής;
Σε αυτήν εδώ στο σαλόνι.
5. -Ποια κουβέρτα να πάρω για να σκεπαστώ;
Να πάρει αυτή την μωβ.
6. -Ποιος έφερε την κούτα με τα βιβλία μας;
Η Μαρίνα τα έφερε.
7. -Ποιο είναι το αγαπημένο σου χρώμα Αγγελική;
Το ροζ όπως είναι και το παγουρίνο μου.
8. -Ποιο είναι το αγαπημένο σου παιχνίδι;
Η παντομίμα.

Έπειτα, οι παραπάνω ερωτήσεις και απαντήσεις μπορούν να ενωθούν από τους μαθητές και να δημιουργήσουν ένα μικρό κείμενο.

Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

1^η Δραστηριότητα «Μουσικό Σχολείο στο Κανταδοχώρι»

(βασισμένη στο κείμενο της σελίδας 22, «Η Σερενάτα για το Κανταδοχώρι», 2^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Η Σερενάτα για το Κανταδοχώρι

Η Σερενάτα έχει ένα κρυφό όνειρο. Πώς θα ήθελε να γίνει ένα μουσικό σχολείο και στο δικό της χωριό! Να, κάτι σαν ωδείο!

Δε δίστασε, λοιπόν, να χτυπήσει πρωί πρωί την πόρτα του δημαρχείου.

- Καλημέρα **σας**, κύριε Προεδράκη, είπα με όλη της την ευγένεια η Σερενάτα.
- Ποιος καλός άνεμος σε φέρνει τόσο νωρίς στο γραφείο μου;
- Η αγάπη μου για τη μουσική. Βρήκα το θάρρος και ήρθα σε **σας**, γιατί όλη νύχτα δεν έκλεισα μάτι.

- Σοβαρέψου Σερενάτα! Τι προσπαθείς να μου πεις;
- Όπως **σας** είπα, όλη τη νύχτα συλλογιζόμουν... Πώς είναι δυνατόν ένα χωριό σαν το δικό μας, με τέτοια ιστορία, να έχει ξεχάσει τη μουσική; Μήπως ήρθε η στιγμή να της χαρίσουμε ένα σπίτι;
- Μουσική; Ιστορία; Σπίτι; Τι είναι όλα αυτά που μου αραδιάζεις! Εδώ εγώ καίγομαι στη δουλειά και εσύ μου μιλάς για άλλες εποχές... για περασμένα μεγαλεία. Σαν τότε που παίρναμε το μαντολίνο και κάναμε καντάδες... αχ... άλλες εποχές!

- Όστε για σας η μουσική είναι περασμένο μεγαλείο... η μουσική που ομορφαίνει τη ζωή μας, εκείνη που κάποτε χάριζε το γέλιο στα πρόσωπά μας... για σας είναι ένα τίποτα!

Μάρω Θεοδωράκη, «Η Σερενάτα για το Κανταδοχώρι», εκδ. Ελληνικά Γράμματα, εικονογράφηση Νικόλας Ανδρικόπουλος

Στόχοι:

- Να δημιουργήσουν με τη φαντασία τους ένα μουσικό σχολείο (ποια η δομή του και το πρόγραμμά του)
- Να αντιλαμβάνονται ότι υπάρχουν κι άλλες εκδοχές ενός κειμένου, όχι μόνο η εκδοχή του κειμένου που τους δίνεται
- Να αποκτήσουν γνώσεις γύρω από τα μουσικά όργανα και τη σημασία του για τον άνθρωπο

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας, λεξικό

Η Σερενάτα θέλει να ιδρύσει ένα μουσικό σχολείο στο χωριό και αντιμετωπίζει την απόρριψη του αιτήματός της από τον Προεδράκη. Οι μαθητές μπορούν να δώσουν μία δική τους συνέχεια στο κείμενο και να περιγράψουν τι θα περιελάμβανε το μουσικό σχολείο, πόσο σημαντικό θα ήταν το έργο του και ποια τα οφέλη προς τους κατοίκους του χωριού της.

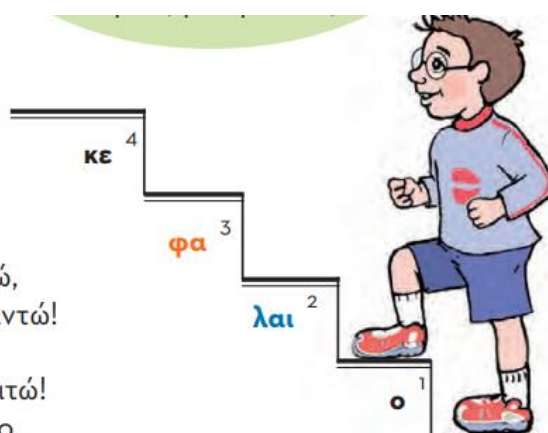
2^η Δραστηριότητα «Παίζουμε στη Συλλαβοχώρα»

(βασισμένη στο κείμενο 8 σελίδα 26, 2^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου και στην έβδομη άσκηση σελίδα 14 του τετραδίου εργασιών)

8

Η σκάλα με τους τόνους

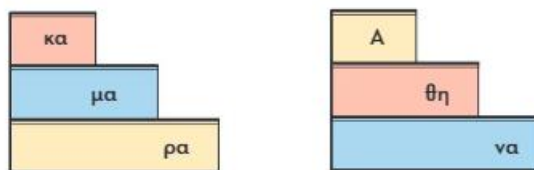
Γράφω μια λέξη,
τέσσερις συλλαβές έχει!
Αν στο πρώτο σκαλί σταθώ,
τόνος δεν υπάρχει εδώ!
Αν στο δεύτερο σκαλί σταθώ,
ένα **κεφαλαίο** γράμμα συναντώ!
Αν στο τρίτο ανεβώ,
του βιβλίου το **κεφάλαιο** κοιτώ!
Στο σκαλί το πάνω το μεγάλο
τόνο δεν μπορώ να βάλω!

7^η άσκηση :

Άσκηση 7

Βάλε τον τόνο στα σκαλιά και γράψε τις δύο λέξεις που θα βρεις κάθε φορά.

.....

.....

Στόχοι:

- Να μάθουν να γράφουν και να συλλαβίζουν σωστά τις λέξεις
- Να δημιουργούν λέξεις ακόμα και με αφορμή μία συλλαβή π.χ. να τους δοθεί η συλλαβή «πα» και να δημιουργήσουν τη λέξη «πατάτα»

- Να γράφουν δικά τους μικρά κείμενα
- Να συνειδητοποιήσουν το τεράστιο εύρος του λεξιλογίου
- να νιώσουν ηθική ικανοποίηση και να τονώσουν την αυτοπεποίθησή τους , ότι και τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν δικά τους κείμενα με αφορμή ακόμη και μία συλλαβή

Υλικά: πολύχρωμοι μαρκαδόροι, γαλάζιο και πορτοκαλί χαρτόνι, ψαλίδι, μολύβι, κόλλα, τετράδιο της γλώσσας

Ο δάσκαλος αφού διαβάσει το κείμενο 8, αναθέτει στα παιδιά να διαλέξουν όποιες συλλαβές θέλουν από το κείμενο, να κόψουν μικρά τετράγωνα από χαρτόνι χρώματος πορτοκαλί και γαλάζιου και να γράψουν μία συλλαβή σε κάθε τετράγωνο. Μπορούν να φτιάξουν και δικές τους συλλαβές και να τις γράψουν με μαρκαδόρο τις αρεσκείας τους. Η Συλλαβοχώρα είναι μία φανταστική χώρα που συναντώνται μόνο συλλαβές και βοηθά τους μικρούς μαθητές να γνωρίσουν όλες τις συλλαβές.

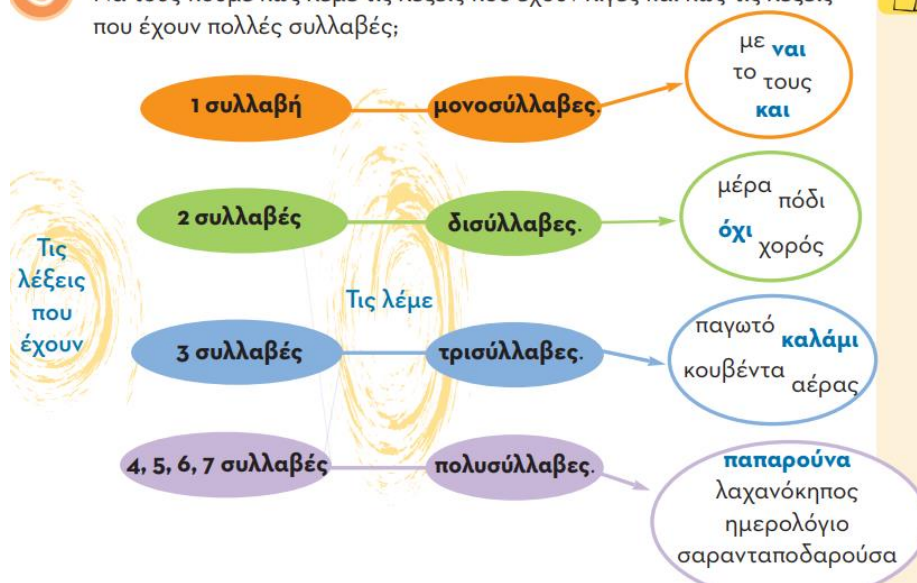
Ενδεικτικά, κάποιες συλλαβές : γα, συ, στα, λο, με, τρι, πρω, τη, πα, τα, κα, κε, λε, λι.

Στη συνέχεια, ο δάσκαλος έχει μία μεγάλη χάρτινη ανοιχτή σακούλα, τη «σακούλα των συλλαβών» , περνάει από κάθε θρανίο και κάθε παιδί ρίχνει τις συλλαβές του μέσα. Ο δάσκαλος τις ανακατεύει και πάλι περνάει από κάθε θρανίο και κάθε παιδί παίρνει από δύο συλλαβές και προσπαθεί να φτιάξει λέξεις και να τις συλλαβίζει π.χ. γά-λα, τρί-τη, πρώ-τα, μέ-λι. Λένε μαζί με το δάσκαλο τις λέξεις τους και τις κολλάνε σε μία σελίδα από το τετράδιο της γλώσσας τους. Κόβουν τη σελίδα και προσπαθούν να γράψουν ένα μικρό κείμενο, στο οποίο να αναφέρουν σχετικά πράγματα με τη λέξη που δημιούργησαν π.χ. με τη λέξη γάλα: Η μαμά κάθε πρωί μου ετοιμάζει το γάλα μου με κακάο. Λέει ότι το γάλα βοηθά για να μεγαλώσω πολύ και ότι πρέπει να το πίνω όλο. Η αδερφή μου δε πίνει το γάλα της και κάθε πρωί η μαμά της φωνάζει κι αυτή κατσουφιάζει και μετά από λίγο κλαίει. Μετά από πολλά παρακάλια πίνει λίγο γάλα, τρώγοντας μπισκότα με σοκολάτα. Κάθε παιδί γράφει το όνομά του κάτω από το κειμενάκι του και το δίνει στο δάσκαλο, ο οποίος το κολλάει στο μεγάλο χαρτόνι της Συλλαβοχώρας.

3^η Δραστηριότητα «Το Τρενάκι της Συλλαβοχώρας»

(βασισμένη στη θεωρία των συλλαβών, πέμπτη άσκηση, σελίδα 25, 2^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

- 5 Η Χαρά και η Βάγια παίζουν μετρώντας τις συλλαβές των λέξεων. Να τους πούμε πώς λέμε τις λέξεις που έχουν λίγες και πώς τις λέξεις που έχουν πολλές συλλαβές;

Στόχοι:

- Να διαχωρίζουν τις λέξεις σε συλλαβές σωστά
- Να αποκτήσουν φωνολογική επίγνωση των λέξεων
- Να νιώθουν ότι η παραγωγή και η σύνθεση λέξεων είναι μία εύκολη διαδικασία

Υλικά: μολύβι, γόμα, φύλλο εργασίας 1

Η Συλλαβοχώρα είναι μία χώρα μαγική που κατοικείται μόνο από συλλαβές. Έχει ένα τρενάκι με επτά βαγόνια. Το φύλλο εργασίας έχει ήδη τυπωμένο το τρενάκι της εκπληκτικής αυτής χώρας με ένα όμως πρόβλημα: το πρώτο βαγόνι έχει πολλές συλλαβές και τα άλλα βαγόνια δεν έχουν, είναι κενά. Οι μαθητές καλούνται να συμπληρώσουν τα βαγόνια και να σχηματίσουν λέξεις με δύο, τρεις, τέσσερις, πέντε συλλαβές. Ειδικότερα, ένα παράδειγμα: στο πρώτο βαγόνι βρίσκεται η συλλαβή «πε», στο δεύτερο να βάλουν τη συλλαβή «τα», στο τρίτο τη συλλαβή «λου» και στο τέταρτο τη συλλαβή «δα», κι έτσι δημιουργούν τη πολυσύλλαβη λέξη «πεταλούδα».

4^η Δραστηριότητα «Ένα επείγον περιστατικό...»

(βασισμένη στην όγδοη άσκηση, σελίδα 33 και στην ένατη άσκηση, σελίδα 34, 3^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

8 Ο Αρμπέν χάνει το δόντι του

Οι τέσσερις φίλοι είναι μαζεμένοι και συζητούν. Ξαφνικά...

– Αρμπέν, τι έπαθες; Πού είναι το μπροστινό σου δόντι;

– Καλά, τώρα το βλέπεις, Γαλήνη; Το δόντι μου βγήκε χτες, καθώς έτρωγα κάστανα!

– Και τι το έκανες;

– Το πήρε η γιαγιά μου, το πέταξε σε μια τaráτσα και είπε: «Πάρτε το παλιό και φέρτε ένα καινούριο». Μου είπε πως έτσι κάνουν στην Αλβανία. Εσύ τι έκανες, όταν βγήκε το δόντι σου;

– Η μαμά μου το πέταξε στα κεραμίδια του διπλανού σπιτιού και είπε: «Πάρε, ποντικέ, το δόντι μου και φέρε το σιδερένιο, να ροκανίζω σίδερα, να τρώω παξιμάδια».

Χρωμάτισε στον παραπάνω διάλογο όσα σύμφωνα βρεις στο τέλος των λέξεων.

9

Παρατήρησε τα **πως**, τα **που** και τα **η**. Πότε παίρνουν τόνο;

Πώς βγήκε το δόντι του Αρμπέν;

Μας είπε **πως** βγήκε, καθώς έτρωγε κάστανα.

Πού πέταξε το δόντι του Αρμπέν η γιαγιά του;

Το πέταξε στην τaráτσα **που** είναι απέναντι από το σπίτι του.

Η γιαγιά **ή** η μαμά πέταξε το δόντι της Γαλήνης στα κεραμίδια;

Το **πώς** και το **πού** παίρνουν τόνο, όταν ρωτούμε.

Τόνοι έρχονται και πάνε και πολλά παιδιά ξεχνάνε πως μια λέξη χωρίς τόνο κλαίει με μεγάλο πόνο!

Στόχοι:

- Να μάθουν τα ερωτηματικά επιρρήματα και το διαζευκτικό «η»
- Να σχηματίζουν ερωτήσεις, αναλογιζόμενοι την εκάστοτε περίπτωση και τις πληροφορίες που χρειάζονται
- Να ενδιαφέρονται για το συνάνθρωπό τους

Υλικά: μολύβι, γόμα, κόλλα Α4

Αφού διαβάσουν τον διάλογο με τίτλο «Ο Αρμπέν χάνει το δόντι του», επιστρατεύοντας τη δημιουργική τους ικανότητα, οι μαθητές ανά ζευγάρια ρωτούν ο ένας τον άλλον για ένα δόντι που έχασαν ή για ένα άλλο θέμα υγείας που αντιμετώπισαν και τη συνέχειά του, τον αντίκτυπο που είχε στην καθημερινότητά τους και τα συναισθήματα που τους προκάλεσε αυτό. Προσπαθούν να ρωτούν χρησιμοποιώντας τα ερωτηματικά επιρρήματα που, πότε, πως και το διαζευκτικό «η» προκειμένου να κατανοήσουν πότε τονίζονται και πότε όχι. Ο ένας μαθητής που ρωτά καταγράφει τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις και μαζί στο τέλος της εργασίας τους παρουσιάζουν τον διάλόγο τους στη τάξη.

5^η Δραστηριότητα «Επιστροφή στη Συλλαβοχώρα»

(βασισμένη στην έκτη άσκηση, σελίδα 40, 4^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

6^η άσκηση:

Διάβασε τις λέξεις **δυνατά και καθαρά**, ώστε να σε ακούσει ο Λουκάς.

Έπειτα μάθε να τις γράφεις σωστά.

η **ασπίδα** και η **αψίδα**
η **σπάθα** και η **ψάθα**
το **ψαθί** και το **σπαθί**
το **σπίτι** και το **ταψί**

η **σκηγή** και η **ξινή**
ο **σκύλος** και το **ξύλο**
το **σκίσιμο** και το **ξύσιμο**
το **ξυράφι** και το **σκάκι**

Το **ξ** και το **ψ** σαν δύο σύμφωνα τα ακούω.
Το ένα ακούγεται σαν **κσ**.
Το άλλο ακούγεται σαν **πσ**.
Πρέπει όμως να μάθω με ένα γράμμα
να τα γράφω.

Το **στ** είναι το ανάποδο του **τσ** .
Το **σκ** είναι το ανάποδο του ~~**κσ**~~ ξ.
Το **σπ** είναι το ανάποδο του ~~**πσ**~~ ψ.

Στόχοι:

- Να διακρίνουν τις λέξεις που μοιάζουν στη προφορά αλλά δεν είναι ίδιες
- Να συνθέτουν μικρά ποιήματα

- Να χρησιμοποιούν το λεξικό τους

Υλικά: μολύβι, γόμα, φύλλο εργασίας 2, λεξικό

Οι μαθητές πρέπει να επιστρέψουν στη νοητή Συλλαβοχώρα. Το φύλλο εργασίας που τους έχει μοιραστεί από το δάσκαλο έχει πέντε στίγια, τα οποία, στη σκεπή τους έχουν από ένα σύμφωνο ή από ένα δίψηφο φωνήεν : ξ, ψ, στ, τς , σκ και σπ. Πρέπει να γεμίσουν με λέξεις τα σπιτάκια και στη συνέχεια να συνδέσουν τις λέξεις αυτές δημιουργώντας ένα μικρό ποίημα μίας στροφής ή και δύο στροφών.

6^η Δραστηριότητα «Λέμε όχι με πολλούς τρόπους και συνεχίζουμε ένα ποίημα»

(βασισμένη στο ποίημα «οι νότες», σελίδα 66, 7^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Θυμάσαι το παραμύθι με τον νάνο που είπε ΟΧΙ στον γίγαντα;
Διάβασε τώρα με ποιους τρόπους μπορούμε να πούμε «όχι».

Όχι, δεν και μη

Όταν θέλω να αρνηθώ,
λέξεις χρησιμοποιώ
όπως όχι, δεν και μη,
ούτε, μήτε, επ' ουδενί,
αποκλείεται, κανένας,
τίποτε, ποτέ, ουδέν!

Για να δεις πώς εκφράζουμε την άρνηση, κάνε τις ασκήσεις 6, 7 και 8 στις σελίδες 37 και 38 του Τετραδίου Εργασιών.

Υπογράμμισε στο παρακάτω ποίημα όλες τις εκφράσεις που δείχνουν άρνηση.

Οι νότες

Σήμερα στη μουσική
τη νότα κάνουμε του μι
αλλά σαν γνωστή μου μοιάζει.
Όλο «μη» η μαμά φωνάζει.

Μην κλοτσάς στο σπίτι μπάλα
και μη βιάζεσαι στη σκάλα.
Μην ξεχνάς δόντια να πλύνεις.
Στο μωρό γλυκά μη δίνεις.

Φαίνεται στη μουσική,
όταν ήτανε μικρή,
πως δεν πρόσεχε πολύ
και θυμάται τώρα αυτή
μία νότα. Αυτή του μι...

Ορφέας (καλλιτεχνικό ψευδώνυμο)

Στόχοι:

- Τα παιδιά να μάθουν να συνθέτουν μικρά ποιήματα
- Να αφομοιώσουν τους τρόπους που μπορούμε να αρνηθούμε κάτι, να πούμε όχι,
- Να κατανοήσουν ότι με την προσθήκη μίας λέξης αλλάζει το νόημα της πρότασης
- Να αποκτήσουν ευχέρεια στην παραγωγή γραπτού λόγου
- Να αξιοποιήσουν τη φαντασία τους στο έπακρο
- Να δημιουργούν ποιήματα με ζευγαρωτή ομοιοκαταληξία
- Να συζητούν, να σέβονται τη γνώμη του συμμαθητή τους και να βελτιώνουν το γραπτό τους

Υλικά: μολύβι, τετράδιο της γλώσσας, γόμα

Ο δάσκαλος αφού έχει διαβάσει το ποίημα, αναθέτει στους μαθητές να βάλουν το δεν στην πρώτη στροφή και να παρατηρήσουν αν αλλάζει το νόημα. Παρατηρούν ότι το νόημα αλλάζει και ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι να πούνε όχι. Έτσι τους βάζει να γράψουν τη δεύτερη στροφή στο τετράδιό τους, να φανταστούν ότι τους μιλάει η μαμά τους και να συνεχίσουν το ποίημα χρησιμοποιώντας το δεν και το μη

Ενδεικτικά: «μην κλοτσάς στο σπίτι μπάλα,

Και μη βιάζεσαι στη σκάλα,

Μη ξεχνάς δόντια να πλύνεις

Και στα μωρά γλυκά μη δίνεις

Μη κλαις και ουρλιάζεις

Μη σε μένα μη, φωνάζεις

Εγώ θέλω το καλό σου

Γι αυτό φάε το κολατσιό σου

Μη κυνηγάς έξω τη Θάλεια

Θα τα κάνεις όλα χάλια»

Έπειτα, διαβάζει το κάθε παιδί δυνατά το ποίημά του στην τάξη και τα υπόλοιπα παιδιά με τη βοήθεια του δασκάλου, λένε τη γνώμη τους και αναζητούν τρόπους προκειμένου να γίνει καλύτερο το εκάστοτε ποίημα.

7^η Δραστηριότητα: «Σκέφτομαι και Περιγράφω»

(βασισμένο στη Τρίτη άσκηση σελίδα 9, 9^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου καθώς και στην έκτη άσκηση σελίδα 54 του τετραδίου εργασιών)

Τρίτη άσκηση:

- 3** Διάλεξε για κάθε ουσιαστικό δύο επίθετα που του ταιριάζουν.
Ένωσε τα επίθετα αυτά με την εικόνα.

Έπειτα μάθε να τα γράφεις σωστά.

ΕΠΙΘΕΤΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ
λεπτός χοντρός αδύνατος όρθιος καθιστός	 κύριος
μονόχρωμη πολύχρωμη μεγάλη μικρή	 ομπρέλα
ωραίο παλιό άσχημο καινούριο	 σπίτι

Έκτη άσκηση:

Άσκηση 6

Σκέψου τι μοιάζει με τι και ένωσε τα με μια γραμμή.

✦ Τα μάτια της είναι μπλε	σαν το χιόνι.
✦ Τρώει λίγο	σαν την παπαρούνα.
✦ Τα μάγουλά του έγιναν κόκκινα	σαν άσπρα προβατάκια.
✦ Περπατά αργά	σαν τη θάλασσα.
✦ Τα μαλλιά του παππού ήταν κάτασπρα	σαν πουλάκι.
✦ Τα σύννεφα είναι	σαν τη χελώνα.

Συνέχισε με δύο δικά σου παραδείγματα:

✦

✦

Στόχοι:

- Οι μαθητές να αποκτήσουν φωνολογική επίγνωση
- Να διαχωρίζουν μία μεταφορά με ευκολία
- Να συνεργάζονται με το διπλανό τους
- Να περιγράφουν ορθά ένα τοπίο, ένα πρόσωπο, ένα ζώο κ.α.
- Να μην νιώθουν ντροπή για το γραπτό τους αλλά ικανοποίηση
- Να προσπαθούν να βελτιώσουν τον γραπτό τους λόγο
- Να αποδέχονται τα λάθη τους και να τα διορθώνουν
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους με νέα επίθετα
- Να συζητούν με ηρεμία
- Να «μπαίνουν» σιγά σιγά στον ρόλο του δημιουργού

Υλικά: τετράδιο της γλώσσας, ξυλομπογιές, μολύβι, γόμα, χαρτόνι ανοιχτόχρωμο

Ο εκπαιδευτικός αφού βοηθήσει τα παιδιά να απαντήσουν στις προαναφερθείσες ασκήσεις, γράφει σε χαρτάκια μεταφορές της 6ης άσκησης και τις μοιράζει σε κάθε θρανίο. Κάθε ζευγάρι μαθητών καλείται να περιγράψει όποιο ουσιαστικό επιθυμεί π.χ. αν του τύχει η πρόταση «Τα μάτια της είναι μπλε σαν τη θάλασσα» μπορεί να περιγράψει τα μάτια μιας κοπέλας και στη συνέχεια την ίδια την κοπέλα, ή να περιγράψει τη θάλασσα και στη συνέχεια την παραλία. Επίσης, μπορούν να δημιουργήσουν δικές τους μεταφορές να τις γράψουν με ξυλομπογιά οποιουδήποτε χρώματος επιθυμούν, να τις γράψουν σε ένα χαρτόνι ανοιχτόχρωμο και στο τέλος του μαθήματος να κολλήσουν το χαρτόνι στον πίνακα

ανακοινώσεων της τάξης. Αφού ολοκληρώσουν την άσκηση, οι μαθητές διαβάζουν δυνατά την περιγραφή τους στην τάξη και συζητούν με τους συμμαθητές τους.

Οι μαθητές διαβάζουν δυνατά την περιγραφή τους και συζητούν τυχόν λάθη που έχουν κάνει. Προσπαθούν να γίνουν καλύτεροι με τη βοήθεια της συζήτησης που διεξάγεται στην τάξη με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού.

Ενδεικτικά «Περπατά αργά σαν τη χελώνα»

«Η χελώνα είναι το αγαπημένο μου κατοικίδιο ζώο. Είναι ήσυχη, δεν κάνει θορύβους και με αφήνει να κοιμηθώ. Παίζω μαζί της αλλά αυτή δεν μου απαντά μόνο με κοιτά και όταν τρομάζει κρύβεται στο καβούκι της. Έχει το δικό της χώρο στο σπίτι με την δική της άμμο. Είναι μονόχρωμη, με ωραίο, μεγάλο ,σκούρο πράσινο κέλυφος.»

«Κολυμπά τόσο γρήγορα σαν δελφίνι.»

8^η Δραστηριότητα «Το ζώάκι μου..»

(βασισμένη στη πρώτη άσκηση, σελίδα 68, 15^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

1

Διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Αγαπητή μου φώκια Μονάχους,

Χτες μόλις έμαθα ότι υπάρχουν, ότι σε λένε Μονάχους κι ότι είσαι από τα σπάνια είδη που ζουν στις ελληνικές θάλασσες. Το έμαθα από την τηλεόραση. Ομολογώ ότι γοητεύτηκα μαζί σου. Σε είδα να κάτσει ακίνητη, σαν μαγεμένη, πάνω στα βράχια και ν' ακούς τους ψαράδες να τραγουδούν θαλασσινούς καημούς. Έμαθα ακόμη ότι αγαπάς τις Βόρειες Σποράδες.

Κάποιοι έχουν προτείνει να γίνουν τα νησιά που αγαπάς, ένα θαλασσινό πάρκο που να προστατεύεται, να έχεις κι εσύ ένα μέρος δικό σου, ένα σπίτι. Για όλα αυτά σου έγραψα. Ας γράψω, λέω, στη φίλη μου τη φώκια. Σου έγραψα όμως και για κάτι άλλο. Στη Ρόδο οι επιστήμονες είπαν ότι την άνοιξη χρησιμοποιείς ένα δικό σου λεξιλόγιο που αποτελείται από δεκάξι περίπου ήχους-λέξεις. Πες μου, είναι αλήθεια; Και ποιες λέξεις είναι αυτές; Εμείς οι άνθρωποι, φώκια Μονάχους, έχουμε ένα πολύ πλούσιο λεξιλόγιο. Γιατί τάχα δεν μπορούμε να συνεννοηθούμε; Μήπως μπορείς να μας δανείσεις το δικό σου λεξιλόγιο; Μήπως μπορείς να μας μάθεις πώς μπορούμε με δεκάξι λέξεις να ζούμε αρμονικά και να μη φαγωνόμαστε;

Με μεγάλο θαυμασμό και φιλικούς χαιρετισμούς
Αγγελική Βαρελλά

Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά, ανθολογία «Καλημέρα φύση», εκδ. Σμυρنيωτάκη

Στόχοι:

- Τα παιδιά να διδαχθούν τη δομή ενός γράμματος και να την αναγνωρίζουν
- Να αφομοιώσουν το ρήμα έχω και τη λειτουργία του μέσα στην πρόταση

- Να συνεργάζονται χωρίς δυσκολίες
- Να περιγράφουν με λεπτομέρεια το κατοικίδιό τους
- Να ευαισθητοποιηθούν στο θέμα των ζώων
- Να αποκτήσουν ομαδικό πνεύμα
- Να διευρύνουν τους ορίζοντές τους

Υλικά: μολύβι, γόμα, το τετράδιο της γλώσσας

Ο εκπαιδευτικός χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες και υπαγορεύει σε κάθε ομάδα τρεις λέξεις από το κείμενο της πρώτης άσκησης. Ενδεικτικά, η πρώτη ομάδα γράφει τις λέξεις: αρμονικά, τραγουδούν, έχεις, η δεύτερη ομάδα γράφει τις λέξεις: έχουμε, θάλασσες, έγγραφα κ.α. Αναθέτει στα παιδιά να γράψουν ένα γράμμα σε ένα συγγενικό τους πρόσωπο που ζει μακριά, στο οποίο να χρησιμοποιούν τις λέξεις που τους έχουν δοθεί και να περιγράψουν το αγαπημένο τους κατοικίδιο ζώο. Αν δεν έχουν, μπορούν να φανταστούν ότι έχουν ένα ζώο της αρεσκείας τους. Μπορούν στο γράμμα να ακολουθήσουν τη δομή του κειμένου της σελίδας 68 και να χρησιμοποιήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο το ρήμα έχω. Θα ήταν καλό να αποδώσουν όσο περισσότερο μπορούν τα χαρακτηριστικά του, τις συνήθειες του, τα αντικείμενά του, τη τροφή του. Στο τέλος, τα παιδιά δίνουν την κόλλα χαρτί, στην οποία έχουν γράψει το γράμμα τους στον δάσκαλο κι αυτός με τη σειρά του τα συρράπτει και τα συνδέει στο βιβλίο της τάξης. Επίσης, μπορούν τα παιδιά να ζωγραφίσουν το κατοικίδιό τους στην ίδια σελίδα με το γράμμα τους προκειμένου να είναι πιο ολοκληρωμένη η εργασία τους. Παραθέτω ενδεικτικά ένα μέρος του γράμματος:

«Αγαπημένη μου Ελένη,

Σου έγραψα επειδή μου λείπεις πολύ, πέρασαν πολλοί μήνες από τότε που ήρθες τελευταία φορά στο χωριό. Στο τελευταίο γράμμα σου, μου ζήτησες μία φωτογραφία από τον Φλοξ, τον σκύλο μου. Εγώ όμως, μαζί με τη φωτογραφία προτιμώ να σου γράψω λίγα λόγια για τον σκυλάκο μου. Ο Φλοξ είναι ένας μικρός σκύλος με καφέ τρίχωμα, έχει μεγάλα μακριά αυτιά και έχει και μικρά καφέ μάτια. Μας καλωσορίζει με τη φουντωτή ουρά του. Έχει τη δική του γωνιά στο σπίτι. κ.α.

Περιμένω με ανυπομονησία την απάντησή σου»

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

1^η Δραστηριότητα «Ένα ποίημα με τις λέξεις μου»

(βασισμένη στην έβδομη άσκηση (οικογένεια λέξεων), 1^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

7 Γράψε δύο προτάσεις οι οποίες να περιέχουν τις παρακάτω λέξεις:
μαθαίνω, μάθημα, μαθητής

.....
.....

Οι λέξεις **μαθαίνω, μάθημα, μαθητής**, αποτελούν μια **οικογένεια** και αρχίζουν όλες με το ίδιο κομμάτι.

Στόχοι:

- Η επίγνωση των συστατικών μίας λέξης
- Η παραγωγή λέξεων και η αναγνώριση των σύνθετων λέξεων
- Η σύνθεση ποιημάτων με ζευγαρωτή ομοιοκαταληξία
- Η βελτίωση της δημιουργικότητας των παιδιών
- Η διέγερση της φαντασίας

Υλικά: τετράδιο της γλώσσας, μολύβι, γόμα, λεξικό νεοελληνικής γλώσσας

Κάθε μαθητής έχει το δικό του λεξικό. Βρίσκει λέξεις που να ξεκινούν από το ίδιο θέμα π.χ. τη λέξη «νύχτα»: νυχτολούλουδο, νυχτοπεταλούδα, νυχτικό, νυχτοφύλακας, νυχτερινός, νυχτοπούλι, ξενυχτώ. Προσπαθεί να γράψει ένα δικό του ποίημα ή μια μικρή ιστορία με τις λέξεις που βρήκε π.χ.

«Ο νυχτοφύλακας φυλά το δάσος

Νυχτοπούλια κυνηγά στο άλσος

Κουράζεται και ξενυχτά

Όλο περπατά και κοιτά

Νυχτοπεταλούδα στέκεται κοντά του

Στο νυχτολούλουδό της σιμά του»

2^η Δραστηριότητα «Η πρόταση με το σαν»

(βασισμένο στην τέταρτη άσκηση, σελίδα 31, 2^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Τέταρτη άσκηση:

Τι λέω;	Τι σημαίνει;	Σ/Λ
Δε μου βγαίνει από το μυαλό.	Ξεχνάω συνεχώς.	
Βγαίνω να παίξω.	Πηγαίνω έξω να παίξω.	
Δε βγαίνουν τα γράμματα.	Δεν μπορώ να σβήσω τα γράμματα.	
Βγαίνω από τα ρούχα μου.	Είμαι πολύ θυμωμένος, αγανακτώ.	

- Διάβασε ξανά τις προτάσεις που σημείωσες ότι η σημασία τους είναι λάθος. Γράψε τη σωστή σημασία.

.....
.....

Στόχοι:

- Να κατανοήσουν τι είναι η παρομοίωση
- Να χρησιμοποιούν με ευκολία το λεξικό τους
- Να φτιάχνουν δικές τους προτάσεις

Υλικά: τετράδιο της γλώσσας, μολύβι, γόμα, λεξικό νεοελληνικής γλώσσας

Ο δάσκαλος αναθέτει στα παιδιά να σκεφτούν ένα αντικείμενο ή ένα ζώο της αρεσκείας τους και με τη βοήθεια του λεξικού να φτιάξουν δύο προτάσεις. Μία πρόταση κυριολεκτική, που να δηλώνει κάτι το πραγματικό, που ισχύει και στη συνέχεια με τη λέξη τους να δημιουργήσουν μία παρομοίωση. Π.χ. με τη λέξη δελφίνι:

Πήγαμε βόλτα με το σκάφος και είδαμε ένα δελφίνι να βγαίνει από τη θάλασσα.

Η Ελένη κολυμπάει τόσο ωραία, σαν να είναι δελφίνι.

3^η Δραστηριότητα «Εγώ απλώνω, εσύ κρυώνεις, αυτός παγώνει..»

(βασισμένη στην δεύτερη και στη Τρίτη άσκηση σελίδα 49, 3^η ενότητα, α τεύχος του τετραδίου εργασιών)

- ✓ 2 Ένα σχολείο της περιοχής σου διακρίθηκε για τις δραστηριότητες που ανέπτυξε στον τομέα της ανακύκλωσης. Για να μπορέσεις να διαβάσεις τη σχετική ανακοίνωση στην τοπική εφημερίδα, συμπλήρωσε τις καταλήξεις των ρημάτων.

Σας ανακοινώνουμε ότι το 2ο Δημοτικό Σχολείο βραβεύτηκε από την Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης για τις δραστηριότητες που αναπτύσσει. Το 2ο Δημοτικό Σχολείο όχι μόνον ανακυκλ_____ χαρτί και αλουμίνιο, αλλά και ενημερ_____ τους συμπολίτες μας για τη χρησιμότητα της ανακύκλωσης. Οι μαθητές του σχολείου μαζί με τους δασκάλους τους οργαν_____ διάφορες εκδηλώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.

- ✓ 3 Διάβασε την παραπάνω ανακοίνωση και συμπλήρωσε τις προτάσεις:

Το 2ο Δημοτικό Σχολείο βραβεύτηκε για τη συμμετοχή του:

- στην
χαρτιού και αλουμινίου.
- στην
των πολιτών για τη χρησιμότητα της ανακύκλωσης.
- στην
εκδηλώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος.

Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ώνω γράφονται με δύο ω. Το ω ταξιδεύει σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας.

ανακυκλώνω
ανακύκλωση - ανακυκλωμένο

Στόχοι:

- Να μάθουν ρήματα που λήγουν σε -ώνω
- Να κλίνουν τον ενεστώτα των ρημάτων
- Να γράφουν για κάτι απλό όπως μία δραστηριότητα ή ένα στιγμιότυπο
- Να κατανοήσουν ότι από μία ομάδα λέξεων μπορούν να δημιουργήσουν ένα κείμενο χωρίς δυσκολία

Υλικά: τετράδιο της γλώσσας, γόμα, μολύβι

Τα παιδιά σκέφτονται ρήματα σε –ωνω και με τη βοήθεια του λεξικού τους τα γράφουν σωστά. Στη συνέχεια το κάθε παιδί λέει το ρήμα του και το διπλανό του συνεχίζει στο επόμενο πρόσωπο και στη συνέχεια γράφουν τα ρήματα καθώς τα λένε. Προσπαθεί κάθε παιδί να πει από ένα ρήμα στο πρόσωπο που του τυχαίνει. Ενδεικτικά, εγώ απλώνω, εσύ κρύνεις, αυτός παγώνει, εμείς φιλιώνουμε, εσείς θυμώνετε, αυτοί διπλώνουν, εγώ στεγνώνω, εσύ μαλώνεις, αυτός σηκώνει, εμείς στεγνώνουμε κ.α.

Τα παιδιά με τα ρήματα που έχουν καταγράψει, διακρίνουν κάποια από αυτά και προσπαθούν να δημιουργήσουν ένα δικό τους κείμενο, στο οποίο θα περιγράψουν μία δραστηριότητα ή ένα στιγμιότυπο. Στο τέλος του μαθήματος, κάθε παιδί αν επιθυμεί διαβάζει το κείμενό του.

Π.χ. Η μαμά απλώνει τα ρούχα το πρωί. Το απόγευμα που στεγνώνουν, τα μαζεύει στη λεκάνη και τη σηκώνει για να τα πάει στο δωμάτιο. Σιδερώνει και διπλώνει τις πλεκτές μπλούζες μας για να τις φοράμε και να μην κρύνουμε. Δε θυμώνει που τρέχουμε και παίζουμε στο κρύο, θέλει να φιλιώνουμε και να μη μαλώνουμε. Φοβάται μόνο να μην παγώνουμε όταν για ώρες ολόκληρες παίζουμε κρυφτό και μήλα έξω στην αυλή της γιαγιάς.

4^η Δραστηριότητα « χιονο-περιπέτεια...»

(βασισμένο στη σελίδα 10, 7^η ενότητα β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

..... Η πόλη χάθηκε στο χιόνι

Το πρωί εκείνο τον ξύπνησε η σιωπή. Ο Μαρκοβάλντο σηκώθηκε από το κρεβάτι του νιώθοντας κάτι παράξενο στον αέρα. Δεν καταλάβαινε τι ώρα ήταν. Το φως που περνούσε από τις περσίδες των παραθυρόφυλλων ήταν εντελώς διαφορετικό από οποιαδήποτε άλλη ώρα της ημέρας ή της νύχτας. Άνοιξε το παράθυρο. Η πόλη είχε χαθεί, είχε αντικατασταθεί από ένα λευκό χαρτί. Ζαρώνοντας τα μάτια, διέκρινε μες στην ασπράδα μερικές αχνές γραμμές στη θέση της εικόνας που συνήθως έβλεπε. Τα παράθυρα, οι στέγες και οι κολόνες του δρόμου ήταν εκεί, αλλά είχαν σκεπαστεί από το χιόνι που είχε πέσει τη νύχτα. [...]

Πήγε στη δουλειά με τα πόδια. Τα τραμ είχαν ακινητοποιηθεί εξαιτίας του χιονιού. Καθώς περπατούσε και άνοιγε ο ίδιος το δρόμο του, ένιωθε πιο ελεύθερος παρά ποτέ. Στους δρόμους της πόλης δεν υπήρχε πια διαφορά ανάμεσα στο πεζοδρόμιο και στο οδόστρωμα. Τα αυτοκίνητα δεν μπορούσαν να περάσουν. Ο Μαρκοβάλντο, παρόλο που σε κάθε του βήμα βούλιαζε στο χιόνι ως τα μισά της γάμπας και το ένιωθε να του μουσκεύει τις κάλτσες, είχε γίνει δεξιότεχνης στο να περπατάει στη μέση του δρόμου, να ποδοπατάει τις πρασιές, να προχωρεί με ζικ ζακ.

Οι δρόμοι και οι λεωφόροι ανοίγονταν έρημοι και απέραντοι σαν ολοκάθαρα περάσματα ανάμεσα στους βράχους των βουνών. Ποιος ξέρει αν η πόλη είχε μείνει ίδια κάτω από το μανδύα που την έκρυψε ή αν μια άλλη πόλη είχε πάρει τη θέση της; Ποιος ξέρει αν κάτω από εκείνα τα άσπρα βουναλάκια υπήρχαν ακόμη τα περίπτερα, οι στάσεις του τραμ ή αν δεν ήταν παρά μόνο σωροί από χιόνι;

Καθώς ο Μαρκοβάλντο περπατούσε, ονειρευόταν ότι είχε χαθεί σε μια διαφορετική πόλη. Όμως τα βήματά του τον οδήγησαν ίσια στο μέρος όπου δούλευε κάθε μέρα, στη συνηθισμένη αποθήκη.

Μόλις ο αχθοφόρος έφτασε στο κατώφλι, ένιωσε έκπληξη που ξαναβρέθηκε ανάμεσα στους ίδιους πάντα τοίχους, λες και η αλλαγή, που είχε σβήσει τον έξω κόσμο, είχε αφήσει μόνο την επιχείρησή του. Εκεί καθόταν και τον περίμενε ένα φτυάρι πιο ψηλό από το μπόι του. Ο αρχισοφθαλμικός, ο κύριος Βιλντζέλμο, του το έδωσε και είπε:

– Ο καθαρισμός του πεζοδρομίου μπροστά στην εταιρεία είναι δική μας δουλειά, δηλαδή δική σου.

Ο Μαρκοβάλντο αγκάλιασε το φτυάρι και γύρισε να βγει έξω. Το φτυάρισμα του χιονιού δεν είναι παιχνίδι, ιδίως για όποιον δουλεύει με αδειανό στομάχι. Όμως ο Μαρκοβάλντο ένιωθε ότι το χιόνι ήταν φίλος του και στρώθηκε πρόθυμα στη δουλειά πετώντας μεγάλες φτυαριές χιόνι από το πεζοδρόμιο στη μέση του δρόμου.

(συνεχίζεται)
Ιταλο Καλβίνο

Στόχοι :

- Να γνωρίσουν τον αόριστο και τον παρατατικό
- Να τους διακρίνουν και να μάθουν πότε χρησιμοποιούνται και τι δηλώνουν
- Να αφηγηθούν μία μικρή ιστορία

Υλικά: τετράδιο της γλώσσας, μολύβι, γόμα , λεξικό

Ο δάσκαλος αναθέτει στα παιδιά να υπογραμμίσουν όποιες λέξεις θα τους φανούν χρήσιμες από το κείμενο «Η πόλη χάθηκε στο χιόνι» και με τη βοήθεια του λεξικού να αφηγηθούν μία δική τους περιπέτεια σε μία πολιτεία που έχει σκεπαστεί από χιόνι. Προσοχή, να χρησιμοποιήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τον αόριστο. Κάποια στοιχεία που θα τους κατευθύνουν είναι : ο ήρωας, ο χρόνος, ο τόπος, το πρόβλημα, ένας βοηθός εξ ουρανού και η λύση του. Ο δάσκαλος τους βοηθά να κάνουν ένα μικρό σχεδιάγραμμα προκειμένου να το ενώσουν και να δημιουργήσουν τη δική τους περιπέτεια.

Ενδεικτικά: ήρωας: η Ελένη,

χρόνος: την Κυριακή το απόγευμα που μας πέρασε,

πρόβλημα: χάθηκε, ξέφυγε από την πίστα για σκι,

βοηθός: η κυρία Μαρία, γειτόνισσα που ήρθε με την κόρη της για σκι,

τόπος: το βουνό με πολύ χιόνι

εμπόδιο: το σκιουράκι

«Ο μπαμπάς, η μαμά , εγώ και η Ελένη πήγαμε στην Βασιλίτσα, στο χιονοδρομικό κέντρο για σκι. Όχι ότι ξέραμε καλά καλά, αλλά θέλαμε να περάσουμε μία όμορφη Κυριακή στα άσπρα. Πράγματι, το διασκεδάσαμε, φορέσαμε τα κατάλληλα ρούχα και κάναμε σκι με τη

βοήθεια ενός εκπαιδευτή που μας έδειξε κάποιες σωστές κινήσεις για να μάθουμε και να μην πέσουμε κάτω. Εγώ προσπάθησα να ακολουθώ, το ίδιο και η αδερφή μου, η Ελένη. Καθώς κάναμε σκι και απολαμβάναμε το χιόνι κατευθυνθήκαμε όλοι μαζί προς την έξοδο της πίστας για να ξαποστάσουμε και να φύγουμε. Γυρνάω το κεφάλι και η Ελένη πουθενά. Οι γονείς ανησύχησαν, αλλά όχι για πολύ, αφού μετά από δύο ώρες γεμάτες αγωνία, η Ελένη μας βρέθηκε, χαμένη στο διπλανό άλσος από την πίστα. Όταν την έφερε η κυρία Μαρία, έβαλε τα κλάματα γιατί νόμιζε ότι θα την μαλώσουν οι γονείς. Είπε ότι δε το έκανε επίτηδες, αλλά απομακρύνθηκε για να πιάσει ένα σκίουρο που της άρεσε πολύ. Τον κυνήγησε όσο μπόρεσε αλλά δε τα κατάφερε. Να είναι καλά η κυρία Μαρία, που την πέτυχε την ώρα που γλιστρούσε και ήταν έτοιμη να πέσει κάτω, γιατί προσπάθησε να τρέξει με τα χιονοπέδιλα..»

5^η Δραστηριότητα «Όταν μεγαλώσω θα γίνω...»

(βασισμένη στη θεωρία της σελίδας 36, 9^η ενότητα, β τεύχος του βιβλίου της γλώσσας)

Μπροστά από τα ρήματα των παραπάνω προτάσεων υπάρχει η λέξη **θα**. Τα ρήματα αυτά μας λένε **τι θέλει να κάνει** η Μελίνα ύστερα από επτά μέρες στη γιορτή της, δηλαδή **τι θα γίνει στο μέλλον**. Τα ρήματα που μας δείχνουν **τι θα γίνει** στο μέλλον είναι σε χρόνο **Στιγμιαίο Μέλλοντα**. Π.χ. Η Μελίνα θα κεράσει γλυκά τα παιδιά.

Φαντάζομαι **τι θα γίνεται όσο διαρκεί** το πάρτι! Το σπίτι **θα γεμίζει** με δώρα, η Μελίνα **θα κερνάει** τα παιδιά, **θα γελάει** με τις φίλες της πειράζοντας τα αγόρια...

Τα ρήματα που μας δείχνουν **τι θα γίνεται** στο μέλλον είναι σε χρόνο **Εξακολουθητικό Μέλλοντα**. Π.χ. Η Μελίνα **θα κερνάει** τα παιδιά **κατά τη διάρκεια** της γιορτής.

▶ ▶ Ενεστώτας		▶ ▶ Μέλλοντας Εξακολουθητικός	
εγώ	διαβάζ -ω	θα διαβάζ -ω	
εσύ	διαβάζ -εις	θα διαβάζ -εις	
αυτός -ή -ό	διαβάζ -ει	θα διαβάζ -ει	
εμείς	διαβάζ -ουμε	θα διαβάζ -ουμε	
εσείς	διαβάζ -ετε	θα διαβάζ -ετε	
αυτοί -ές -ά	διαβάζ -ουν	θα διαβάζ -ουν	

▶ ▶ Αόριστος		▶ ▶ Μέλλοντας Στιγμιαίος	
εγώ	διάβασ -α	θα διαβάσ -ω	
εσύ	διάβασ -εις	θα διαβάσ -εις	
αυτός -ή -ό	διάβασ -ε	θα διαβάσ -ει	
εμείς	διαβάσ -αμε	θα διαβάσ -ουμε	
εσείς	διαβάσ -ατε	θα διαβάσ -ετε	
αυτοί -ές -ά	διάβασ -αν	θα διαβάσ -ουν	

Στόχοι:

- Να χρησιμοποιούν ορθά τον εξακολουθητικό μέλλοντα
- Να ξεχωρίζουν τον στιγμιαίο από τον εξακολουθητικό μέλλοντα
- Να αποκτήσουν όνειρα και ελεύθερο πνεύμα, μία ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον
- Να αφηγηθούν ένα όνειρό τους

Υλικά: τετράδιο της γλώσσας, μολύβι, γόμα, λεξικό, χαρτόνι χρώματος γαλάζιου ή ροζ ανάλογα με το αν είναι αγόρι ή κορίτσι, μαρκαδόροι

Ο εκπαιδευτικός αναθέτει στα παιδιά να σκεφτούν πως φαντάζονται τον εαυτό τους σε μεγάλη ηλικία. Πώς θα ζουν; Με τι θα ασχολούνται; Ποιος θα είναι ο περίγυρός τους; Θα είναι χαρούμενοι; Θα έχουν παιδιά; Θα ταξιδεύουν; Πώς θα περνούν τη μέρα τους; Ποιος θα είναι ο καλύτερος φίλος τους; Θα πραγματοποιήσουν τα όνειρά τους;

Τους αναθέτει να γράψουν για το επάγγελμα που θα ήθελαν να ασκήσουν και τους ενθαρρύνει να χρησιμοποιήσουν τον εξακολουθητικό μέλλοντα στο κείμενο τους. Κάθε παιδί έχει κόψει ένα κομμάτι χαρτόνι και γράφει καθαρό το κείμενό του, έτσι ώστε να συμπληρωθεί ένα κολλάζ στο τέλος του μαθήματος, με τα επαγγέλματα και τις υποθέσεις όλων των μαθητών. Με μαρκαδόρο σκούρου χρώματος θα γράψουν το όνομά τους πρώτα και μετά το κείμενό τους.

Όταν μεγαλώσω θα γίνω μία εργολάβος. Θα χτίζω όλα τα σπίτια που έχουν εγκαταλειφτεί στο χωριό και θα δίνω χρήματα σε όσα παιδάκια δεν έχουν να φάνε. Θα σχεδιάζω σπίτια και

θα τα φτιάχνω όμορφα για να μένουν και τα παιδάκια που δεν έχουν σπίτια. Θα κάνω παρέα με την Αρετή και θα πηγαίνουμε βόλτα τα μωρά μας. Θα φυτεύω λουλούδια και ζαρζαβατικά σαν τη γιαγιά μου, θα έχω μία μεγάλη αυλή και έναν κήπο και θα πίνω τσάι με τις φίλες μου. Θα χαίρομαι, θα βοηθώ ανθρώπους που έχουν ανάγκη. Θα κάνω τον κόσμο καλύτερο!

6^η Δραστηριότητα «Το αυριανό μου πρόγραμμα»

(βασισμένη στη θεωρία της σελίδας 36, 9^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Στόχοι:

- Να περιγράφουν με ευχέρεια το πρόγραμμά τους
- Να χρησιμοποιούν σωστά τον στιγμιαίο/συνοπτικό μέλλοντα
- Να προγραμματίζουν τις δραστηριότητές τους
- Να αποκτήσουν την αίσθηση του χρόνου

Ο εκπαιδευτικός αναθέτει στα παιδιά να περιγράψουν την αυριανή τους μέρα. Πρέπει να χρησιμοποιήσουν το συνοπτικό μέλλοντα. Τους δίνει κάποιες οδηγίες όπως: να φανταστούν την ημέρα τους από το πρωί και σιγά σιγά να γράφουν τις πράξεις τους, ο χρόνος κυλά από πρωί, συνεχίζει στο μεσημέρι, το απόγευμα και το βράδυ. Εννοείται ότι μπορούν να αναφέρουν εξωσχολικές δραστηριότητες και να έχουν στο νου τους ότι μιλούν για τον εαυτό τους και το οικογενειακό τους περιβάλλον. Ένα παράδειγμα:

«Αύριο το πρωί θα με ξυπνήσει η μαμά, θα πλύνω τα δόντια μου, θα πιω το γάλα μου, θα πάρω το κολατσιό μου και θα ντυθώ για να πάω στο σχολείο. Το μεσημέρι θα φάω όλο το φαγητό μου, θα διαβάσω λίγο και στις τρεις και μισή θα με πάει ο μπαμπάς μου στα αγγλικά. Εκεί θα συναντήσω και την Αρετή την φίλη μου. Στις πέντε θα γυρίσω στο σπίτι και θα παίξω με την αδερφή μου που είναι μικρή και την αγαπώ πολύ. Το απόγευμα, θα φάω ένα τοστ και θα διαβάσω μαζί με τη μαμά μου τα μαθήματα του σχολείου. Όταν τελειώσουμε, θα δω παιδικά και θα ακούσω λίγα από τα αγαπημένα μου τραγούδια. Μόλις πάει οκτώ θα κάνω μία επανάληψη τα μαθήματά μου και θα με κάνει η μαμά μπάνιο. Το βράδυ θα φορέσω τις πιτζάμες μου και θα κοιμηθώ νωρίς για να μη νυστάξω πολύ το πρωί.»

7^η Δραστηριότητα «Μια κουζινοσυνταγή»

(βασισμένη στο λεξιλόγιο των σελίδων 53 και 54, 9^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

ετοιμάζω – ετοίμασε,
μαγειρεύω – μαγείρεψε,
ξεσκονίζω – ξεσκόνισε,
σκουπίζω – σκούπισε,
τηλεφωνώ – τηλεφώνησε,
στολίζω – στόλισε

γιορτή, δώρο,
γενέθλια, γέννηση,
γραμμάρια, διεύθυνση,
ένατος, εννιά,
ετοιμασία, ημερομηνία,
μάγειρας, ζαχαροπλάστης,
ζάχαρη, βούτυρο,
όνομα, επώνυμο,
ονοματεπώνυμο,
ποτήρι, φλιτζάνι,
πατατοσαλάτα,
σπανακόπιτα,
τυρόπιτα, υλικά,
ψυγείο, αμύγδαλο

έτοιμος -η -ο,
κατακόκκινος -η -ο,
κάτασπρος -η -ο,
ολόασπρος -η -ο,
νόστιμος -η -ο,

Στόχοι:

- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους
- Να μάθουν πως σχηματίζεται και πότε χρησιμοποιείται η προστακτική
- Να νιώσουν τη χαρά της δημιουργίας (κερασμάτων και συνταγών)

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας

Ένα μικρό παιδί, όπως οι μαθητές της τρίτης δημοτικού, δε μπορεί να μαγειρέψει μόνο του. Ζητά τη βοήθεια της μητέρας του ή της γιαγιάς του για να φτιάξει ένα κέρασμα για τα γενέθλιά του. Η μαμά ή η γιαγιά του υπαγορεύουν τι να κάνει. Ο κάθε μαθητής αναζητά μία συνταγή από ένα κέρασμα της αρεσκείας του και αξιοποιώντας το λεξιλόγιο του σχολικού βιβλίου και χρησιμοποιώντας προστακτική ενεστώτα και αορίστου γράφει τη κουζίνοσυνταγή του ξεκινώντας με τη φράση: «Η γιαγιά/μαμά μου μου είπε..»

8^η Δραστηριότητα «Ένας άλλος ασκός του Αιόλου..»

(βασισμένη στο κείμενο με τίτλο «Στο νησί του Αιόλου» της σελίδας 19, 14^η ενότητα, γ τεύχος του σχολικού βιβλίου)

... Στο νησί του Αιόλου ...

Την επόμενη μέρα κινήσαμε και πάλι για το πολύπαθο ταξίδι μας. Αυτή τη φορά στο δρόμο μας συναντήσαμε το νησί του Αιόλου. Σ' αυτόν είχαν αναθέσει οι θεοί να φυλά τους ανέμους. Ο Αίολος μας φιλοξένησε κοντά του έναν ολόκληρο μήνα, μ' όλες τις τιμές. Όλο αυτό τον καιρό το παλάτι του αντηχούσε από τραγούδια, γέλια και χορούς. Και εγώ για ατέλειωτες ώρες τις νύχτες τού ιστορούσα τις περιπέτειες που είχαμε περάσει στον πόλεμο της Τροίας και μετά.

Όταν έφτασε πια ο καιρός για να φύγουμε, αφού μας ετοίμασε με στοργή όλες τις λεπτομέρειες του ταξιδιού, στο τέλος μου έδωσε ένα ασκί δεμένο πολύ σφιχτά και μου είπε: «Πρόσεξε καλά, Οδυσσέα! Κανείς, μα κανείς, δεν πρέπει να λύσει αυτό το ασκί, γιατί εδώ μέσα έχω φυλακίσει την οργή όλων των δυνατών ανέμων. Το ασκί, λοιπόν, θα το φυλάς σαν τα μάτια σου. Σαν τα μάτια σου και ακόμα καλύτερα...», και μ' αυτές τις κουβέντες μάς αποχαιρέτησε...

Αυτή τη φορά παρέα με το Ζέφυρο κάναμε ένα ευτυχισμένο ταξίδι. Εννιά μέρες αρμενίζαμε σε μια καταγάλανη θάλασσα, που τα κύματά της παιχνιδίζαν και χρύσιζαν κάτω από ένα γελαστό ήλιο. Τη δέκατη με χτυποκάρδι ανακάλυψα πως άρχισαν να φαίνονται σκοτεινοί όγκοι απ' τα βουνά της Ιθάκης και ανέβαιναν ψηλά καπνοί από τα τζάκια των σπιτιών της πατρίδας μου. Σ' αυτή τη χαρά που δεν περιγράφεται με λόγια χαλάρωσα τόσο απ' την κούραση και την αγωνία του ταξιδιού, ώστε ούτε κατάλαβα πότε αποκοιμήθηκα. Αμέσως οι σύντροφοί μου, που όλες αυτές τις μέρες τους κατάρρωγε η περιέργεια για το τι περιείχε το ασκί, νομίζοντας πως είχε χρυσάφι που θα το 'παιρνα μόνο εγώ, το έλυσαν γρήγορα γρήγορα και έσκυψαν πάνω του.

Τότε ουρλιάζοντας ανατριχιαστικά ξεχύθηκαν αμέσως όλα τα στοιχεία της φύσης και τους χτύπησαν καταπρόσωπο. Εγώ ξύπνησα αλαφιασμένος* από τους κεραυνούς, που έπεφταν στο μεταξύ κοπαδιαστά με τρομαχτικό κρότο, και το σάλο που ξεσήκωναν τα κύματα καθώς χτύπαγαν με λύσσα το πλοίο μας. Για δευτερόλεπτα νόμιζα πως έχανα τα λογικά μου στο μέγεθος της αποκοτιάς* τους. Όμως, θέλοντας και μη, βάλθηκα στο τέλος να παλεύω μ' όλη αυτή την αντάρα*, που είχε ξεσπάσει εξαιτίας τους.

Κάποτε βρεγμένοι ως το κόκαλο και τσακισμένοι από κούραση βγήκαμε και πάλι στο νησί του Αιόλου. Αλλά αυτή τη φορά μας έδιωξε οργισμένος. Μπήκαμε στα καράβια με τσακισμένο ηθικό και αρμενίσαμε χαμένοι απ' τον προσανατολισμό μας δέκα μέρες και δέκα νύχτες.

Ομήρου Οδυσσεια, διασκευή Στέλλας Βογιατζόγλου, εκδ. Χαρταετός, Α.Σ.Ε.

Στόχοι:

- Να μη μένουν προσκολλημένοι στο σχολικό βιβλίο
- Να προσπαθούν να αλλάξουν ένα κείμενο προσθέτοντας δικές τους πινελιές και αποδίδοντας στο χαρτί τις ιδέες τους
- Να βελτιώσουν την έκφρασή τους

Υλικά: μολύβι, γόμα, κόλλα Α4

Αφού διαβάσουν το κείμενο, υπογραμμίζουν το απόσπασμα «Αμέσως οι σύντροφοί μου...έσκυψαν πάνω του» και αναλογίζονται πως θα εξελισσόταν η ιστορία αν δεν άνοιγαν

τον ασκό του Αιόλου οι σύντροφοι. Σκέφτονται και γράφουν μία άλλη εκδοχή της ραψωδίας. Βοηθητικές ερωτήσεις που συμβάλλουν στη συγγραφή της συνέχειας του κειμένου: Τι θα γινόταν αν ο ασκός περιείχε κάτι άλλο; Αν ο Οδυσσέας δεν εμπιστευόταν τους συντρόφους του; Αν συναντούσαν καταιγίδα; Αν η επικοινωνία των συντρόφων μεταξύ τους και με τον Οδυσσέα ήταν διαφορετική;

1^η Δραστηριότητα «Στον δρόμο για το σχολείο μου...»

(βασισμένη στο λεξιλόγιο της πρώτης άσκησης, σελίδα 80, 5^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου και στη θεωρία των τριών εγκλίσεων του ενεστώτα στην ίδια σελίδα)

1. Δυσκολευτήκατε; Ο Σωτήρης για να σας βοηθήσει σας δείχνει τις λέξεις που είναι κρυμμένες πίσω από τις εικόνες. Αντικαταστήστε τις εικόνες με τις αντίστοιχες λέξεις για να διαβάσετε το κείμενο πιο εύκολα.

κόκκινο φανάρι, ποδήλατο, διάβαση, αυτοκίνητο, ανάποδα, φυλλάδιο οδικής κυκλοφορίας, πεζοδρόμιο, σχολικών τροχονόμων, φως, φανάρι

Υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι να χρησιμοποιούμε ένα ρήμα ανάλογα μ' αυτό που φανερώνει κάθε φορά

- ▶ Όταν θέλουμε να δείξουμε ότι κάτι είναι βέβαιο ή πραγματικό, τότε χρησιμοποιούμε την **οριστική**.
- ▶ Όταν θέλουμε να δείξουμε κάτι που επιθυμούμε ή περιμένουμε να γίνει, τότε χρησιμοποιούμε την **υποτακτική**.
- ▶ Όταν θέλουμε να παρακαλέσουμε, να προτρέψουμε ή να διατάξουμε κάποιον να κάνει κάτι, τότε χρησιμοποιούμε την **προστακτική**.

Η οριστική, η υποτακτική και η προστακτική είναι οι **εγκλίσεις του ρήματος**.

Ας δούμε πώς κλίνεται το ρήμα «διαβάζω» στις τρεις εγκλίσεις του ενεστώτα:

Ενεργητική Φωνή				
Ενεστώτας				
		Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική
Ενικός αριθμός	1ο πρόσωπο	διαβάζω	(να) διαβάζω	-
	2ο πρόσωπο	διαβάζεις	(να) διαβάζεις	διάβαζε
	3ο πρόσωπο	διαβάζει	(να) διαβάζει	-
Πληθυντικός αριθμός	1ο πρόσωπο	διαβάζουμε	(να) διαβάζουμε	-
	2ο πρόσωπο	διαβάζετε	(να) διαβάζετε	διαβάζετε
	3ο πρόσωπο	διαβάζουν	(να) διαβάζουν	-

Στόχοι:

- ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου

- Η κατανόηση των τριών εγκλίσεων του ενεστώτα και η χρήση τους ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση
- Η εφαρμογή της θεωρίας
- η διατύπωση οδηγιών προς μία κατεύθυνση
- η γνώση των βασικών κανόνων κυκλοφορίας

Υλικά: τετράδιο της γλώσσας, μολύβι, γόμα, ξυλομπογιές, μπλοκ ζωγραφικής

Αξιοποιώντας το λεξιλόγιο της πρώτης άσκησης, ο εκπαιδευτικός αναθέτει στα παιδιά να φανταστούν ότι έχουν καλέσει κάποιο άλλο συγγενικό τους πρόσωπο εκτός των γονέων τους να έρθει να τους παραλάβει από το σχολείο και ότι του δίνουν οδηγίες για να έρθει. Είναι απαραίτητο να συστήσουν αρχικά το συγγενικό πρόσωπο που θα έρθει, αναφέροντας το όνομα και τη σχέση με αυτά. Η αφετηρία της διαδρομής είναι το σπίτι τους και το τέρμα της είναι το σχολείο. Θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν προστατική ενεστώτα και υποτακτική ενεστώτα. Στο τέλος, διαβάζουν δυνατά τις οδηγίες που έχουν δώσει και αν επιθυμούν ζωγραφίζουν τη διαδρομή τους, στο μπλοκ τους. Ένα παράδειγμα:

Θα έρθει να με πάρει η θεία μου η Λίτσα, είναι αδερφή της μαμάς.

«Ξεκινάς από το σπίτι μας (μένουμε στην ίδια οικοδομή). Διάσχισε τη διάβαση. Πέρνα απέναντι και στρίψε δεξιά. Προχώρα ευθεία και στο πρώτο σταυροδρόμι σταμάτα στο φανάρι. Μην προχωράς αν δεν ανάψει το πράσινο....»

2^η Δραστηριότητα «Το φυτό μου »

(βασισμένο στα κείμενα σελίδα 32, 7^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Η ελιά δώρο της Αθηνάς

Ο πιο γνωστός αρχαίος μύθος, που αναφέρεται στην καλλιέργεια της ελιάς είναι εκείνος που θεωρεί το δέντρο δώρο της Αθηνάς. Όλα ξεκίνησαν από τη διαμάχη ανάμεσα στην Αθηνά και στον Ποσειδώνα που μάχωναν για την κυριαρχία στην Αττική.

Αποφασίστηκε να προσφέρει ο καθένας από ένα δώρο ακριβό. Νικητής σ' αυτόν το διαγωνισμό θα ήταν εκείνος που η προσφορά του θα ήταν η πιο πολύτιμη για την πόλη.

Ο Ποσειδώνας, θεός-κυρίαρχος των θαλασσών, σήκωσε την τρίαινά του και την κάρφωσε στον ιερό βράχο της Ακρόπολης. Αλμυρό νερό άρχισε να αναβλύζει και να κυλά στα ριζά του βράχου. Πίστευε ο Ποσειδώνας πως αυτή η πηγή στο άνυδρο τοπίο της Αττικής θα μπορούσε να του προσφέρει τη νίκη. Η Αθηνά δε χρειάστηκε να κάνει καμιά εντυπωσιακή κίνηση. Έσκυψε μόνο και φύτεψε στον ίδιο τόπο μια ελιά. Μέσα σε λίγη ώρα είχε βλαστήσει και το ασημοπράσινο φύλλωμά της τους είχε όλους εντυπωσιάσει.

Αυτό ήταν. Τέτοιο δέντρο δεν υπήρχε ως τότε στον κόσμο. Οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να απολαύσουν μαγειρεμένο φαγητό ούτε μπορούσαν να απολαύσουν μια φωτισμένη νύχτα, αφού δεν υπήρχε το κατάλληλο καύσιμο για τους λύχνους, το πιο εξελιγμένο φωτιστικό μέσο της εποχής. Οι υπόλοιποι θεοί έκριναν πως το δώρο της Αθηνάς ήταν ανεκτίμητης αξίας.

Νίκος & Μαρία Ψιλάκη - Ηλιάς Καστανάς, Ο πολιτισμός της ελιάς, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999.

Η ελιά του Αρισταίου

Ο Αρισταίος ήταν γιος του Απόλλωνα και της Κυρήνης, γεννήθηκε στη Λιβύη και ο Ερμής τον πήρε και τον πήγε στη Γαία και στις Ώρες για να τον αναθρέψουν. Ήταν ένα χαρισματικό παιδί που έζησε ονειρεμένα χρόνια κοντά στις όμορφες και πολύξερές Νύμφες. Οι Μούσες, που, όταν μεγάλωσε, του είχαν αναθέσει τη φύλαξη των κοπαδιών τους στη Φθία, του δίδαξαν τη μαντική και την ιατρική τέχνη.

Μελάνομορφος αμφορέας που απεικονίζει τον Αρισταίο, γύρω στο 540 π.Χ. Ελληνική Μυθολογία, Εκδοτική Αθηνών, τόμος 3ος, Αθήνα, 1986.

Οι Νύμφες πάλι του έμαθαν πώς να καλλιεργεί τα αμπέλια και τις ελιές, πώς να φροντίζει τα μελίσσια και πώς να κάνει το γάλα τυρί. Ο τόπος εκεί ήταν γεμάτος αγριελιές κι οι Νύμφες τού έδειξαν πώς να τις καλλιεργεί, να τιςμπολιάζει για να δίνουν καρπό, να αλέθει τον καρπό του ελαιόδεντρου και να παίρνει το πολύτιμο αλλά άγνωστο ως τότε ελαιόλαδο. Οι αρχαίοι πίστευαν πως ο Αρισταίος ανακάλυψε το ελαιοπιστήριο και έτσι τους έδειξε τον τρόπο να παίρνουν εύκολα το λάδι από τις ελιές.

Ο Αρισταίος δεν κράτησε αυτά τα μυστικά για τον εαυτό του αλλά με τη σειρά του δίδαξε τις τέχνες αυτές στους ανθρώπους. Η Μυθολογία μάς λέει πως ταξίδεψε σε πολλά μέρη της Ελλάδας. Πήγε στη Σαρδηνία και κατόπιν στη Σικελία, όπου βρήκε εξαιρετικά γόνιμη γη για να καλλιεργήσει τις ελιές. Εκεί τιμήθηκε ως θεός-προστάτης των ελαιοκαλλιεργητών. Από τότε τα δάση της αγριελιάς, που υπήρχαν γύρω από τη Μεσόγειο, άρχισαν να καλλιεργούνται, τα άγρια δέντρα άρχισαν να μπολιάζονται και οι άνθρωποι έμαθαν να χρησιμοποιούν τον πολύτιμο καρπό της ελιάς στη διατροφή τους. Ο Αρισταίος τιμήθηκε από τους ανθρώπους όσο λίγοι θνητοί για την πλούσια προσφορά του.

Νίκος & Μαρία Ψιλάκη-Ηλιάς Καστανάς, Ο πολιτισμός της ελιάς, Εκδόσεις Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999 (διασκευή)

Στόχοι:

- Να αναζητούν πληροφορίες στο διαδίκτυο και σε εγκυκλοπαίδειες
- Να δημιουργούν κείμενα δικά τους βασισμένα τις πληροφορίες που έχουν βρει
- Να ευαισθητοποιηθούν και να «έρθουν πιο κοντά» με τη μητέρα φύση

- Να διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με το φυσικό περιβάλλον και αντιληφθούν πως από έναν μικρό σπόρο δημιουργούνται τόσα πράγματα (τα παράγωγά του)
- Να νιώσουν δημιουργικοί και δυναμικοί, καθώς με την αρωγή τους φτιάχνουν το βιβλίο της φύσης

Υλικά: μολύβι, γόμα, λεξικό, τετράδιο της γλώσσας, ξυλομπογιές

Όπως το σχολικό βιβλίο παραθέτει δύο κείμενα με την ιστορία της ελιάς έτσι και ο κάθε μαθητής να σκεφτεί ένα φυτό που του αρέσει και να αναζητήσει πληροφορίες για την ιστορία και την καλλιέργειά του. Ερωτήσεις που μπορεί να φανούν χρήσιμες στην ολοκλήρωση της εργασίας είναι πότε καλλιεργείται το φυτό; Τι χρειάζεται για να μεγαλώσει και ποια είναι η διαδικασία (νερό, λίπασμα και κάθε πότε); Πότε μπορεί να γίνει η συγκομιδή του; ποια προϊόντα φτιάχνονται από αυτό; Οι εγκυκλοπαίδειες και η αναζήτηση στο διαδίκτυο είναι βοηθητικές. Καλό θα ήταν μαζί με την εργασία τους να ζωγραφίσουν το φυτό και να φτιάξουν έτσι το «βιβλίο της φύσης» της τάξης.

3^η Δραστηριότητα « η ακροστιχίδα μου»

(βασισμένη στο θέμα της 7^{ης} ενότητας, η ελιά, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Στόχοι:

- Να δημιουργούν ακροστιχίδες
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους

Υλικά: λεξικό, μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας

Το κάθε παιδί διαλέγει ένα φυτό που του αρέσει και προσπαθεί να σκεφτεί λέξεις που είναι σχετικές με αυτό προκειμένου να φτιάξει μια ακροστιχίδα με τα αρχικά του. Ερωτήσεις που διευκολύνουν τον μαθητή: ποια εποχή ή μήνα καλλιεργείται; Που ευδοκimeί; Από τι χαρακτηρίζεται (χρώμα, άνθος);

4^η Δραστηριότητα «Ζαχαρο-συνταγή»

(βασισμένη στην πρώτη άσκηση σελίδα 73, 7^η ενότητα, α τεύχος, τετράδιο εργασιών)

Μαγειρεύουμε με ελαιόλαδο

1

Τα παιδιά συζήτησαν στην τάξη για το ελαιόλαδο, που αποτελεί τη βάση της μεσογειακής διατροφής. Αποφάσισαν λοιπόν να βρουν κι άλλες συνταγές με ελαιόλαδο και να φτιάξουν τον οδηγό υγιεινής μαγειρικής: «*Τρώμε υγιεινά για να ζούμε πολλά χρόνια!*».

Ρωτήστε μαμάδες, μπαμπάδες, γιαγιάδες, παπούδες, ... και συγκεντρώστε τις συνταγές σας σ' έναν φάκελο. Διαβάστε τες στην τάξη και αποφασίστε ποιες από αυτές θα δημοσιευτούν στην εφημερίδα του σχολείου σας.

Γράψτε τη συνταγή του φαγητού ή του γλυκού που σας άρεσε πιο πολύ.

Σε μια συνταγή πρέπει να φαίνονται καθαρά:

- α)** τα υλικά που θα χρειαστούμε και η ποσότητα που θα χρησιμοποιήσουμε,
- β)** ο τρόπος που παρασκευάζεται το φαγητό ή το γλυκό μας. Γράφουμε με λεπτομέρειες τα βήματα που θα ακολουθήσουμε, τα μαγειρικά σκεύη που θα χρειαστούμε, τον χρόνο και τη θερμοκρασία παρασκευής,
- γ)** ο τρόπος που θα σερβίρουμε το φαγητό ή το γλυκό μας.

Στόχοι:

- Να αναζητούν πληροφορίες για συνταγές μαγειρικής
- Να συγκεντρώνουν και να διατυπώνουν σωστά τις οδηγίες παρασκευής
- Να συνδυάσουν το μάθημα με γνώσεις γύρω από την μαγειρική

Υλικά: γόμα, μολύβι, τετράδιο της γλώσσας, μαρκαδόροι

Είναι ευκαιρία με την άσκηση του βιβλίου, να φανταστούν οι μαθητές ότι το κύριο συστατικό τους είναι η ζάχαρη και να αναλογιστούν το αγαπημένο τους γλυκό. Στη συνέχεια, να αναζητήσουν πληροφορίες για αυτό και να βρουν τη συνταγή παρασκευής του. Καταγράφουν τα υλικά, τον χρόνο παρασκευής του και τα βήματα της παρασκευής του. Γράφουν με μαρκαδόρο χρώματος της αρεσκείας τους το όνομα του γλυκού και από κάτω τη συνταγή του. Οι μαθητές συγκεντρώνουν τις συνταγές που κατέγραψαν και δημιουργούν το «ζαχαρο-περιοδικό» της τάξης.

5^η Δραστηριότητα «Πίνω λίγο...»

(βασισμένη στη τρίτη άσκηση σελίδα 74, 7^η ενότητα, α τεύχος, τετράδιο εργασιών)

3 Η Ένωση Ελαιοπαραγωγών της περιοχής σας προκήρυξε έναν διαγωνισμό για την πιο πρωτότυπη ετικέτα λαδιού. Όλοι οι μαθητές των δημοτικών σχολείων μπορούν να πάρουν μέρος. Ο νικητής του διαγωνισμού θα δει την ετικέτα του για έναν χρόνο σε όλα τα μπουκάλια της Ένωσης. Η φαντασία σας αλλά και οι πληροφορίες που βρίσκονται στη διπλανή ετικέτα θα σας βοηθήσουν να φτιάξετε τη δική σας.

Πληροφορίες για την κατηγορία του ελαιόλαδου.

Ονομασία του προϊόντος.

Ο παρασκευαστής ή ο συσκευαστής.

Εξαιρετικά Παρθένο

ΕΛΒΙΣΕ

Περιεχόμενο 1 L

Ελληνικό Προϊόν

Διατηρείται σε μέρος σκοτεινό

ΗΜ. ΛΗΞΗΣ 12/2018

Η καθαρή ποσότητα του περιεχομένου.

Η ημερομηνία λήξης.

Οι συνθήκες διατήρησης.

Στόχοι:

- Να αποκτήσουν γνώσεις γύρω από τη συσκευασία ενός προϊόντος
- Να αναγνωρίζουν τα στοιχεία μίας ετικέτας
- Να συνδυάσουν τη γνώση με τη ζωγραφική
- Να ξεφύγουν από την τυποποιημένη μέθοδο διδασκαλίας

Υλικά: μολύβι, γόμα, ξυλομπογιές, μπλοκ ζωγραφικής

Ο δάσκαλος ρωτά τους μαθητές ποιο είναι το αγαπημένο τους ρόφημα. Τους δίνει κάποιες οδηγίες για να κατασκευάσουν την ετικέτα του προϊόντος όπως : την επωνυμία του, συστατικά, το μεικτό βάρος, το περιεχόμενό του/καθαρό βάρος, κάτι σχετικό με αυτό π.χ. αν τους αρέσει το γάλα να ζωγραφίσουν μία αγελάδα, την ημερομηνία παραγωγής και την ημερομηνία λήξης. Μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας μπορούν να κολλήσουν τις ζωγραφιές τους σε ένα μεγάλο χαρτόνι, δηλαδή να δημιουργήσουν ένα κολάζ με τα ροφήματα που τους αρέσουν και να τα εκθέσουν στην τάξη.

6^η Δραστηριότητα «και μετά τι έγινε;»

(βασισμένη στο κείμενο της σελίδας 74, 9^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Ο Κεραμιδοτρέχαλος

Ο Μπόμπιρας, ένα αγοράκι που ζει σε μια μεγαλούπολη, παίζει μόνος του στο δωμάτιό του με ένα φανταστικό σκύλο, τον Μπόμπο, αφού ο μεγαλύτερός του αδερφός, ο Κίκος δε θέλει να παίζει μαζί του. Η μητέρα του είναι συνέχεια απασχολημένη με τη δουλειά της και ο πατέρας του λείπει διαρκώς από το σπίτι. Μια μέρα από το παράθυρο του δωματίου του μπαίνει ξαφνικά ένα παράξενο ανθρωπάκι με αλλόκοτα ρούχα και έλικα στην πλάτη, ο Στίκης ο Κεραμιδοτρέχαλος. Ο Στίκης γίνεται ο καλύτερος φίλος του Μπόμπιρα.

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΜΠΟΜΠΙΡΑΣ

ΣΤΙΚΗΣ

ΜΑΜΑ

ΚΙΚΟΣ

ΛΙΖΑ

ΚΥΡΙΑ ΜΗΔΕΓΚΑΝΗ

ΠΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ

Σκηνή Τρίτη

Ο Στίκης βοηθάει τον Μπόμπιρα να καθαρίσει το δωμάτιό του με την ηλεκτρική σκούπα.

ΣΤΙΚΗΣ: Καλά, καλά. Ας μαζέψουμε τώρα αυτό το σκουπιδαριό. (Παίρνει τη σκούπα. Η σκούπα ρουφάει τα φυλλάδια του Κίκου).

ΜΠΟΜΠΙΡΑΣ: Μη... μη. Θα μου δώσει καρπαζιές ο Κίκος.

ΣΤΙΚΗΣ: (που έχει πάρει φόρα). Τάξις και καθαριότης! (Τώρα πάει προς ένα γραφειάκι που βασιλεύει η ακαταστασία). Όλα τα ρουφάω, όλα τα μασάω!

ΜΠΟΜΠΙΡΑΣ: Οι ζωγραφιές μου...

ΣΤΙΚΗΣ: Σιγά τις ζωγραφιές! Ας τις συγύριζες.

ΜΠΟΜΠΙΡΑΣ: Τα γραμματόσημά μου.

ΣΤΙΚΗΣ: Σιγά τα γραμματόσημα! Ας τα μάζευες.

ΜΠΟΜΠΙΡΑΣ: Η καλύτερη μου ζωγραφιά. Η Κοκκινোসκουφίτσα.

ΣΤΙΚΗΣ: Σιγά την Κοκκινোসκουφίτσα! Άντε, μην κατσουφιάζεις. Μάντεψε τι θα παίξουμε τώρα. Την Κοκκινোসκουφίτσα με τον κακό λύκο.

ΜΠΟΜΠΙΡΑΣ: (που αρχίζει να μπαίνει στο παιχνίδι). Μαζί σου δε βαριέται κανείς ποτέ, Στίκη.

ΣΤΙΚΗΣ: Ξέρεις ποιος είναι ο μεγαλύτερος, ο ειδικότερος ξεβαρετής στον κόσμο;

Η παράσταση αρχίζει

ΜΠΟΜΠΙΡΑΣ: Ξέρω, ξέρω. Πες παρακάτω, γιατί τώρα θα έρθει η κυρία Μηδεγκάνη και τότε αντίο παιχνίδι.

ΣΤΙΚΗΣ: Λοιπόν η σκούπα είναι ο κακός λύκος που τα καταπίνει όλα. Έτσι άμα θες να ηλεκτροσκοπίσεις δε θα βαριέσαι. Θα παίζεις παραμύθι. Εγώ τώρα είμαι ο κυνηγός. Θα του ξηλώσω την κοιλιά του λύκου. Φέρε ένα κατσαβίδι.

ΜΠΟΜΠΙΡΑΣ: Πάρτο! Έλα να ξεβιδώσουμε τη σκούπα.

ΣΤΙΚΗΣ: (Φωνάζει μέσα στο σωλήνα της σκούπας). Κοκκινοσκουφίτσα παιδί μου, βγες έξω. (Ξεβιδώνει τη σκούπα και αδειάζει στο πάτωμα ό,τι έχει μέσα).

ΜΠΟΜΠΙΡΑΣ: Έπρεπε να τ' αδειάσεις πάνω σε μια εφημερίδα.

ΣΤΙΚΗΣ: Στην εφημερίδα; Σάμπως στο παραμύθι ο κυνηγός έστρωσε χάμω εφημερίδα πριν ξηλώσει την κοιλιά του λύκου; Όχι, πες μου. Παίζουμε το παραμύθι ή όχι; Αψού. (Φταρνίζεται).

ΜΠΟΜΠΙΡΑΣ: Ποπό. Σκορπίστηκε όλη η σκόνη, όλα τα χαρτάκια. Έγινε χάλια το δωμάτιο.

Άλκη Ζέη, *Ο Κεραμιδοτρέχαλος*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2000 (δισκευή)

Στόχοι:

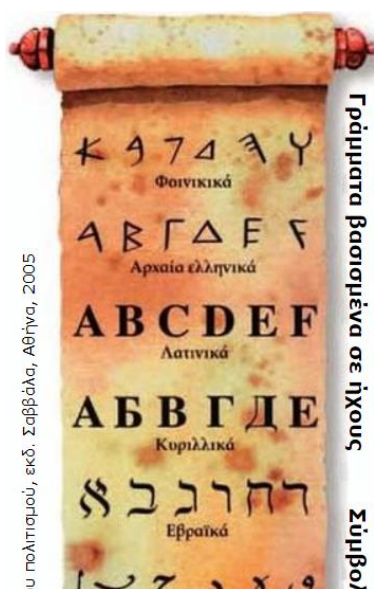
- Να αναλογίζονται τη συνέχεια ενός διαλόγου
- Να διασκεδάσουν υποδυόμενοι τους ήρωες του θεατρικού έργου
- Να συνεργάζονται μεταξύ τους
- Να αποκτήσουν γνώσεις γύρω από τη δομή ενός θεατρικού έργου (ήρωες, σκηνές, πράξεις)
- Να επεξεργάζονται έναν διάλογο και να ενσωματώνουν δικά τους στοιχεία
- Να υποδύονται ρόλους

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας

Ο δάσκαλος αφού διαβάσει το κείμενο «Ο Κεραμιδοτρέχαλος» αναθέτει στα παιδιά που κάθονται στο ίδιο θρανίο να υποδυθούν το ένα τον Στίκη και το άλλο τον Μπόμπιρα και ουσιαστικά να δραματοποιήσουν τον κείμενο, να παίξουν το θεατρικό έργο. Αφού γίνει αυτό, κάθε ζευγάρι μαθητών πρέπει να σκεφτεί και να γράψει τη συνέχεια του θεατρικού έργου. Στη συνέχεια, οι μαθητές ανά ζευγάρι «παίζουν» τη συνέχεια του θεατρικού έργου που έγραψαν.

7^η Δραστηριότητα «Αρχαία ελληνικά αγγεία»

(βασισμένη στα κείμενα της σελίδας 93 και στη θεωρία των χρονικών συνδέσμων σελίδα 96, 10^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

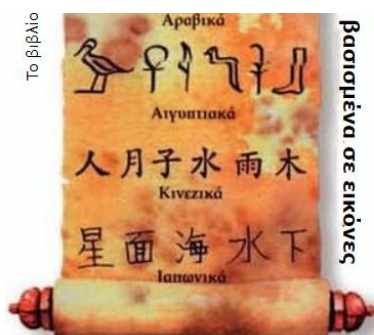

Γραφή, η μνήμη των ανθρώπων

Πριν αναπτυχθεί η γραφή, οι άνθρωποι συγκρατούσαν όλες τις πληροφορίες στο μυαλό τους. Όμως είναι δύσκολο να θυμόμαστε τα πάντα και να τα μεταφέρουμε με ακρίβεια σε άλλους. Η γραφή είναι ένας τρόπος με τον οποίο αποθηκεύουμε και μεταφέρουμε πληροφορίες σε ανθρώπους με τους οποίους μας χωρίζει ο χρόνος και η απόσταση. Δεν ανακαλύφθηκε από ένα άτομο ή μία κοινωνία.

Εξελίχθηκε σε διαφορετικά μέρη και περιόδους με σκοπό τη διατήρηση αρχείων και την καταγραφή γεγονότων. Έχει πολλές μορφές, από την απλή εικονογραφία έως την τυποποιημένη γραφή, που απεικονίζει τους ήχους μιας γλώσσας και αποτυπώνεται σε κάθε είδους υλικό, από χαρτί έως κεραμικά. Σήμερα, η γραφή αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής.

Ιστορία της Γραφής, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 1997 (διασκευη)

Ο Δίσκος της Φαιστού

Βρέθηκε στη Φαιστό της Κρήτης (περίπου 60 χιλιόμετρα νότια του Ηρακλείου) στις αρχές του 20ου αιώνα.

Είναι φτιαγμένος από κεραμικό υλικό, έχει 16 εκ. διάμετρο και είναι διπλής όψης. Το κείμενο πάνω του είναι τυπωμένο από κινητά

Εγκυκλοπαίδεια Πατάκης-Oxford, Τόμος 15ος, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2001.

στοιχεία (σφραγιδες) σε σπειροειδή μορφή από το κέντρο προς την περιφέρεια. Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι φτιάχτηκε από δύο δίσκους πηλού που ενώθηκαν πριν στεγνώσουν, περίπου το 1600 π.Χ.

Χρησιμοποιήθηκαν 45 διαφορετικά σύμβολα που χωρίζονται από κάθετες γραμμές. Από το πλήθος των διαφορετικών συμβόλων συμπεραίνουμε ότι είναι πολλά για να είναι γράμματα (όπως αυτά που χρησιμοποιούμε σήμερα), αλλά και λίγα για να είναι ιδεογράμματα, (όπως έχει π.χ. η κινεζική γραφή), οπότε πρόκειται μάλλον για συλλαβές.

www.geocities.com/sfetel/gr/grafh_g.htm#faist

Στόχοι:

- Να επινοούν ιστορίες

- Να αναγνωρίσουν την αξία της γραφής για τον άνθρωπο
- Να συμπεριλάβουν στην ιστορία τους χρονικές προτάσεις

Υλικά: μολύβι, γόμα, κόλλα A4, λεξικό, ξυλομπογιές

Με αφορμή τα κείμενα «Γραφή, η μνήμη των ανθρώπων» και «Ο δίσκος της Φαιστού», οι μαθητές ζωγραφίζουν ένα αγγείο αρχαιοελληνικό και μέσα του γράφουν λέξεις σχετικές με τη γραφή προσπαθώντας να καλύψουν όλα τα στάδια των τρόπων γραφής μέχρι τη σύγχρονη εποχή. Στη συνέχεια, έχοντας ως υλικά τους τις λέξεις αυτές, προσπαθούν να «πλάσουν» μία δική τους ιστορία σχετική με τη γραφή στην αρχαιότητα. Μπορούν να υποθέσουν ότι ζουν οι ίδιοι σε μία αρχαία πόλη και να περιγράψουν την καθημερινότητα στο σχολείο, στην δημόσια ζωή κ.α.

8^η Δραστηριότητα «Αγαπημένα μου κόμικς»

(βασισμένη στη θεωρία της σελίδας 22 (κλίση ουδετέρων σε –ος) και στη θεωρία της σελίδας 25 (κλίση ανωμάτων ρημάτων του αορίστου σε όλες τις εγκλίσεις) 11^η ενότητα, γ τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Ενικός Αριθμός		
Ονομ.	το λάθος	το μέγεθος
Γεν.	του λάθους	του μεγέθους
Αιτ.	το λάθος	το μέγεθος
Κλητ.	λάθος	μέγεθος
Πληθυντικός Αριθμός		
Ονομ.	τα λάθη	τα μεγέθη
Γεν.	των λαθών	των μεγεθών
Αιτ.	τα λάθη	τα μεγέθη
Κλητ.	λάθη	μεγέθη

Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική
Αόριστος		
είδα	(να) δω	-
είδες	(να) δεις	δες
είδε	(να) δει	-
είδαμε	(να) δούμε	-
είδατε	(να) δείτε	δείτε
είδαν	(να) δουν(ε)	-

Τα ρήματα αυτά που σχηματίζονται με περίεργο τρόπο στον Ενεστώτα και στον Αόριστο λέγονται **ανώμαλα ρήματα**.

Στόχοι:

- Να αναγνωρίζουν τα ουδέτερα ουσιαστικά που λήγουν σε -ος και να τα κλίνουν με ευχέρεια
- Να διαχωρίζουν τα ανώμαλα ρήματα του αορίστου και να τα κλίνουν σωστά
- Να συνδυάσουν την ανάγνωση ενός κόμικς ή τη δημιουργία ενός κόμικς με το μάθημα της γλώσσας
- Να κατανοήσουν ότι η γλώσσα είναι ένα μάθημα εύελικτο που μπορεί να προσαρμοστεί στις ανάγκες των μαθητών για διασκέδαση και εκμάθηση ταυτόχρονα

Υλικά: μολύβι, γόμα, λεξικό, χαρτόνι, ψαλίδι, μαρκαδόρος

Όλη η 11^η ενότητα έχει ως κύριο θέμα της τα κόμικς. Οι μαθητές κόβουν ένα κομμάτι χαρτόνι της αρεσκείας τους, ανοιχτόχρωμο, σε μέγεθος ενός τετραδίου με φύλλα Α4 και ξεκινούν να γράφουν μία μικρή εισαγωγή για το αγαπημένο τους ήρωα ενός κόμικς. Στη συνέχεια, αναζητούν στο λεξικό τους ουδέτερα ουσιαστικά που λήγουν σε –ος και προσπαθούν να σκηνοθετήσουν μία σκηνή με τον αγαπημένο τους ήρωα. Μπορούν να δημιουργήσουν έναν διάλογο μεταξύ του ήρωα και των ίδιων των παιδιών. Προσέχουν ώστε να συμπεριλάβουν και τον αόριστο ανωμάλων ρημάτων όπως το ρήμα λέω και το ρήμα βλέπω. Γράφουν με μαρκαδόρο σκούρου χρώματος το όνομα του προσώπου που μιλά κάθε φορά, καθώς και τα ουδέτερα που λήγουν σε –ος και τα ανώμαλα ρήματα του αορίστου. Στο τέλος της δραστηριότητας, τα παιδιά σχεδιάζουν στο χαρτόνι τους τον ήρωα, γράφουν το όνομα και το επώνυμό τους και «ενώνουν» τα κόμικς τους για να δημιουργήσουν το κωμικό βιβλίο της τάξης.

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

1^η Δραστηριότητα «Οικολογικό πρόβλημα»

(βασισμένη στο άρθρο «Η φίλη μας η θάλασσα» σελίδα 12, 1^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Η φίλη μας η θάλασσα

άρθρο εφημερίδας:

Μεγάλη οικολογική καταστροφή στις ακτές της βόρειας Ισπανίας προκάλεσε η διαρροή πετρελαίου από το δεξαμενόπλοιο «Πρεστίζ», η οποία και συνεχίζεται.

Για μία από τις μεγαλύτερες οικολογικές καταστροφές της πρόσφατης ιστορίας κάνουν λόγο οι επιστήμονες, καθώς η διαρροή πετρελαίου συνεχίζεται. Ειδικοί επιστήμονες και τεχνικοί που πραγματοποιούν εναέριες περιπολίες είδαν μια νέα πετρελαιοκηλίδα μήκους τριών χιλιομέτρων και πλάτους ενός, ενώ διάσπαρτες κηλίδες ρυπαίνουν από την περασμένη Τετάρτη τις ισπανικές ακτές. Κοντά στο δεξαμενόπλοιο υπάρχει ακόμα μια πετρελαιοκηλίδα μήκους πέντε χιλιομέτρων. Ισπανοί αξιωματούχοι αναφέρουν ότι από τους 4.000 τόνους αργού πετρελαίου έχουν μολυνθεί 35 χιλιόμετρα ακτών, αλλά ενώσεις αλιέων κάνουν λόγο για 200 χιλιόμετρα.

Γίνονται μεγάλες προσπάθειες για να μη συνεχιστεί η καταστροφή, καθώς το πλοίο μεταφέρει πάνω από 70.000 τόνους πετρελαίου. Ο καπετάνιος του «Πρεστίζ» κρατείται στην Ισπανία κατηγορούμενος για καταστροφή του περιβάλλοντος.

Το δεξαμενόπλοιο είναι 26 ετών και έχει μονό τοίχωμα. Σύμφωνα με κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται σταδιακή κατάργηση των πλοίων αυτών.

εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*, 19/11/02 (διασκευή) Σ

τόχοι:

- Να συντάξουν ένα άρθρο
- Να ευαισθητοποιηθούν σε ο,τι αφορά το περιβάλλον
- Να αγαπούν τη φύση και να τη προστατεύουν από τη μόλυνση όσο μπορούν
- Να χρησιμοποιούν ορθά τους χρόνους
- Να αποκτήσουν οικολογική συνείδηση

Υλικά: τετράδιο της γλώσσας, μολύβι, γόμα

Με αφορμή το άρθρο «Η φίλη μας η θάλασσα», ανατίθεται στους μαθητές να εργαστούν ανά ομάδες και να γράψουν ένα άρθρο στο οποίο θα δώσουν ένα τίτλο της αρεσκείας τους και θα αναφέρουν: στο πρώτο σκέλος τα προβλήματα που προκάλεσε ο άνθρωπος και οδήγησαν σε μία οικολογική καταστροφή ή στη ρύπανση του περιβάλλοντος και στο δεύτερο σκέλος θα προτείνουν εναλλακτικές λύσεις για να αποφευχθεί μία οικολογική καταστροφή και να μειωθεί η μόλυνση του περιβάλλοντος.

2^η Δραστηριότητα «Ένα γράμμα με αιτήματα προς την υπουργό παιδείας»

(βασισμένη στη θεωρία των συμπερασματικών και των τελικών προτάσεων σελίδα 73 και στη Τρίτη άσκηση της σελίδας 74, 6^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Όταν προσκαλούμε κάποιον, πρέπει να αναφέρουμε τον **σκοπό** αυτής της πρόσκλησης (π.χ. να έρθει στο σπίτι μας ή για να πάμε κάπου μαζί του ή για άλλο λόγο). Χρησιμοποιούμε λοιπόν προτάσεις που αρχίζουν με το *για να* ή το *να* και ονομάζονται **τελικές** (από την αρχαία λέξη τέλος=σκοπός) και προτάσεις που αρχίζουν με το *ώστε* και ονομάζονται **αποτελεσματικές** ή **συμπερασματικές**. Προσέχουμε να μην μπερδεύουμε τις τελικές προτάσεις που αρχίζουν με το *να* με τις προτάσεις που αρχίζουν με το *να* και είναι αντικείμενο ρημάτων. Για να τις ξεχωρίσουμε, δοκιμάζουμε αν μπορούμε να βάλουμε στη θέση του *να* το *για να*, π.χ.: *Θέλω να βγω έξω να πάρω αέρα => Θέλω να βγω έξω για να πάρω αέρα*

3. Έχετε φίλους σε ξένες χώρες; Αν δεν έχετε, σκεφτείτε μήπως είναι καιρός να αποκτήσετε! Πολλά σχολεία ξένων χωρών ζητούν επικοινωνία με ελληνικά. Επίσης, το διαδίκτυο προσφέρει πολλές ευκαιρίες επικοινωνίας με παιδιά άλλων χωρών ή με Ελληνόπουλα που ζουν στο εξωτερικό.

Ας φανταστούμε πως θα θέλατε να γράψετε ένα γράμμα σε έναν καινούριο φίλο σας (ή φίλη) από μια ξένη χώρα. Σκεφτείτε τι θα έπρεπε να γράψετε σε ένα τέτοιο γράμμα.

- Πληροφορίες για σας
- (το όνομά σας, τα ενδιαφέροντά σας και ό,τι άλλο θέλετε)
- Για το σχολείο σας
- Για την πόλη σας ή το χωριό σας
- Για την Ελλάδα
- Ό,τι άλλο νομίζετε ότι χρειάζεται ή είναι κατάλληλο

Στόχοι:

- Να αναγνωρίζουν τις τελικές και τις συμπερασματικές προτάσεις
- Να γράφουν ένα γράμμα σε επίσημο ύφος
- Να διευρύνουν τους ορίζοντες τους

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας, λεξικό

Με αφορμή τη Τρίτη άσκηση και τις βοηθητικές ερωτήσεις της, οι μαθητές καλούνται να γράψουν ένα γράμμα στην υπουργό παιδείας και θρησκευμάτων και να εκφράσουν τα αιτήματά τους για ένα καλύτερο σχολείο, να καταγγείλουν την έλλειψη επαρκούς αριθμού δασκάλων και υλικών και να διατυπώσουν δικές τους προτάσεις που ευελπιστούν να είναι σωστές και να υλοποιηθούν άμεσα από την υπουργό. Ο δάσκαλος νουθετεί τα παιδιά ώστε

να χρησιμοποιήσουν τελικές προτάσεις όταν διατυπώνουν τις προτάσεις τους, να χρησιμοποιήσουν επίσημο ύφος και β πληθυντικό πρόσωπο και να μην αμελήσουν να γράψουν το όνομα του σχολείου τους, την ημερομηνία και την τοποθεσία όπου βρίσκονται.

3^η Δραστηριότητα «Λέξεις με –εία ή –ία»

(βασισμένη στην τέταρτη άσκηση της σελίδας 19, 7^η ενότητα, β τεύχος σχολικού βιβλίου)

4. Στα παραπάνω τραγούδια συναντήσατε λέξεις σε **-ια**, **-ιά** και **-εία**. Θυμάστε γιατί άλλοτε έχουμε **ι** και άλλοτε **ει**;

η πολιτ__α (από αρχαία λέξη, που σχηματίστηκε από το ρήμα *πολιτεύω* - σήμερα υπάρχει μόνο το *πολιτεύομαι*) => θυμάμαι: ρήμα σε **-εύω** σχηματίζει θηλυκό ουσιαστικό σε **-εία**, π.χ. *γοητεύω* - *γοητεία*, *μαγεύω* - *μαγεία*, *μαντεύω* - *μαντεία*

η πλατ__α (αρχαία λέξη, που ήταν επίθετο: *πλατύς*, *πλατεία*, *πλατύ* - τώρα το θηλυκό *πλατεία* είναι ουσιαστικό [από τη φράση *πλατεία οδός* = πλατύς δρόμος] και το επίθετο έγινε *πλατιά* και γράφεται με **ι**)

η αλήθ__α (αρχαία λέξη), όπως και *ασθένεια*, *διάρκεια*, *συνήθεια*, που σχηματίστηκαν από επίθετα σε -ης: *αληθής*, *ασθενής*, *διάρκης*, *συνήθης*

η κοινων__α (αρχαία λέξη, που σχηματίστηκε από το ρήμα *κοινωνώ*, όπως και η *επιθυμία* από το *επιθυμώ*)

η βραδ__ά (αρχαία λέξη, που ήταν επίθετο: *βραδύς*, *βραδεία*, *βραδύ* [αργός] - η *βραδιά* προέρχεται από τη φράση *βραδεία ώρα*)

Στόχοι:

- Να μάθουν τις καταλήξεις των ουσιαστικών και τον κανόνα
- Να αντιληφθούν ότι από μία μόνο λέξη μπορούν να συνθέσουν ένα ποίημα, η ένα στιχάκι
- Να απαγγέλουν ποιήματα

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας, λεξικό

Οι μαθητές με τη βοήθεια του λεξικού σκέφτονται και γράφουν λέξεις που λήγουν σε –εία, –ία και –ιά. Προσπαθώντας να μάθουν τις σωστές καταλήξεις. Ο δάσκαλος τονίζει ότι τα ουσιαστικά που προέρχονται από ρήματα που λήγουν σε –εύω γράφονται με «ει», τα ουσιαστικά που παράγονται από τα επίθετα που λήγουν σε –υς, -εια, -υ και –ης γράφονται με –εία. Στη συνέχεια προσπαθούν να γράψουν στιχάκια ή και μικρά ποιήματα, με λίγες στροφές, δηλαδή δύο στίχους μαζί και να τους απαγγείλουν. Βρίσκουν λέξεις όπως: σοφία, ληστεία, γοητεία, ελευθερία

2^η Δραστηριότητα «Χριστουγεννιάτικο Σταυρόλεξο»

(βασισμένο στα Χριστουγεννιάτικα κάλαντα της σελίδας 28, 8^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Φρικαντέλα, η μάγισσα που μισούσε τα κάλαντα

Ήταν κάποτε μια μάγισσα που τη λέγανε Φρικαντέλα Ζαρζουέλα Σαλμονέλα Στρυφνίνη. Η Φρικαντέλα ήταν κακιά. Τόσο κακιά, που μισούσε αφάνταστα όλα τα καλά. Ακόμα και τις λέξεις που είχανε τις συλλαβές «καλά», κι αυτές τις μισούσε. Για να σας δώσω να καταλάβετε, η μάγισσα Φρικαντέλα δεν έτρωγε ποτέ καλαμαράκια. Έτρωγε μόνο κακαμαράκια. Και στο σπίτι της δεν είχε ούτε καλάθια ούτε μπουκαλάκια. Είχε μόνο κακάθια και μπουκακάκια. Και δεν πήγαινε ποτέ εκδρομή στα Καλάβρυτα. Πήγαινε κάθε χρόνο στα Κακάβρυτα. Και δε χόρευε ποτέ καλαματιανό. Χόρευε μόνο κακαματιανό. Και, βέβαια, δεν της αρέσανε καθόλου τα παραμύθια με καλό τέλος. Έκλεβε από τα παιδιά τα βιβλία με καλό τέλος, έκοβε την τελευταία σελίδα και στη θέση της έβαζε ένα κακό τέλος...

Αλλά πιο πολύ απ' όλα η μάγισσα Φρικαντέλα μισούσε τα κάλαντα. Δεν ήθελε να ακούει καθόλου κάλαντα. Ήθελε να ακούει μόνο κάκαντα.

Μια μέρα, λοιπόν, παραμονή Πρωτοχρονιάς ήταν, η Φρικαντέλα ζύμωνε κουλουράκια με μαγική μαγιά που όποιος τα έτρωγε μεταμορφωνόταν σε σαπουνόφουσκα, όταν άκουσε χαρούμενες φωνές. Ήταν τα παιδιά της γειτονιάς που χτυπούσαν τα τριγωνάκια τους και τραγουδούσαν τα κάλαντα. «Αρχιμηνιά κι Αρχιχρονιά, φιλή μου δεντρολιβανιά...» Η μάγισσα βγήκε στο μπαλκόνι της και έμπηξε τις φωνές: «Σκασμός, σκουπιδόπαιδα! Αν δε σταματήσετε να λέτε τα κάλαντα, θα το μετανιώσετε πικρά!». Ήταν τώρα έξω φρενών. «Τι να κάνω άραγε για να τα τιμωρήσω;» σκεφτόταν. «Το βρήκα! Θα τα μεταμορφώσω τώρα αμέσως σε βατραχάκια!». Κούνησε πέρα δώθε το μαγικό της ραβδί και μεταμόρφωσε όλα τα παιδιά σε βρεγμένα βατραχάκια. Αλλά αυτά συνέχισαν να κοάζουν με κέφι τα κάλαντα. Πεισμάτωσε και τα μεταμόρφωσε σε γατούλες, αλλά αυτά συνέχισαν να νιαουρίζουν χαδιάρικα τα κάλαντα. Θυμωμένη, με το μαγικό της ραβδί συνέχισε και τα έκανε κατσικάκια, παπάκια, αγελαδίτσες, γαϊδουράκια, αλλά αυτά συνέχισαν με πείσμα να τραγουδούν μελωδικά τα κάλαντα.

Απογοητευμένη καθώς ήταν, αποφάσισε να τα ξανακάνει παιδιά, αλλά να κλέψει τις φωνές τους. «Να δούμε μετά πώς θα τραγουδάνε τα κάλαντα χωρίς φωνές» σκέφτηκε. Το 'πε και το 'κανε. Κούνησε κυματιστά το μαγικό ραβδί της και τους έκλεψε τις φωνές και τις φυλάκισε μέσα σε μαγικά μπαλόνια. Σε ροζ μπαλόνια τις φωνές των κοριτσιών και σε γαλάζια των αγοριών. Έτσι, λοιπόν, τα παιδιά έμειναν άφωνα. Ούτε να τραγουδήσουν μπορούσαν ούτε να μιλήσουν ούτε να γελάσουν ούτε να παραπονεθούν. Μόνο να ψιθυρίσουν, κι αυτό τόσο σιγανά, που μόλις ακουγότουσαν.

Όταν βράδιασε, τα παιδιά πήγανε στο πέτρινο κάστρο της μάγισσας για να βρουν τις κλεμμένες φωνές τους. Με δυσκολία κατόρθωσαν να μπουν στο στοιχειωμένο κάστρο. Εκεί είδαν τη μάγισσα να κοιμάται ροχαλίζοντας. Παρ' όλο που η μάγισσα κοιμόταν του καλού καιρού, κρατούσε σφιχτά στο χέρι της τα μπαλόνια με τις φωνές των παιδιών. Στο κομοδίνο της βρισκόταν το μαγικό ραβδί της. Τα παιδιά κλέβουν το ραβδί και με τα αγκάθια του σκαντζόχοιρου σπάνε τα μπαλόνια. Από την πολλή φασαρία η Φρικαντέλα ξυπνάει και βλέπει μπροστά της τα παιδιά. Αρχίζει να τσιρίζει κι αυτά της λένε ότι θέλουν να της πουν τα κάλαντα. Ψάχνει να βρει το ραβδί της για να τα μεταμορφώσει, αλλά πουθενά. Το βλέπει στα χέρια των παιδιών κι αυτά της υπόσχονται ότι θα της το δώσουν εάν κάτσει φρόνιμα και ακούσει με κατάνυξη τα κάλαντα όπως τα λένε στην Πελοπόννησο, στην Κρήτη, στην Κύπρο, στην Κέρκυρα, στη Θεσσαλία, στη Μακεδονία και στη Μυτιλήνη.

Έτσι, τα παιδιά τραγουδούσαν όλο το βράδυ στη μάγισσα τα κάλαντα. Κάλαντα μικρά και κάλαντα μεγάλα, κάλαντα από μέρη μακρινά και από μέρη κοντινά, κάλαντα σημερινά και αλλοτινά. Όταν τελείωσαν και τα τελευταία, ξημέρωνε πια. Τα παιδιά έδωσαν στη μάγισσα το μαγικό ραβδί της. « Όχι» είπε «δεν το θέλω, καθόλου δεν το θέλω!» «Δε θέλεις το ραβδί σου; Τι θέλεις τότε;» ρώτησαν απορημένα. «Να ερχόσαστε κάθε Χριστούγεννα και κάθε Πρωτοχρονιά να μου λέτε τα κάλαντα. Τώρα που αναγκάστηκα να τα ακούσω, κατάλαβα πόσο όμορφα είναι». Από τότε η μάγισσα άλλαξε και άρχισαν να της αρέσουν όχι μόνο τα κάλαντα αλλά και όλα τα καλά πράγματα.

Χριστουγεννιάτικα κάλαντα Πελοποννήσου

Χριστούγεννα, Πρωτούγεννα, πρώτη γιορτή του χρόνου,
για βγάτε, διέτε, μάθετε πως ο Χριστός γεννιέται.
Γεννιέται κι ανατρέφεται στο μέλι και στο γάλα.
Το μέλι τρών' οι άρχοντες, το γάλα οι αφεντάδες
και το μελισσοβότανο το λούζονται οι κυράδες.
Κυρά καμαροτράχηλη, κυρά γαίτανοφρύδα.
Κυρά μου, όταν στολίζεσαι να πας στην εκκλησιά σου,
κάνεις τον ήλιο πρόσωπο και το φεγγάρι αγκάλη
και τον καθάριο Αυγερινό τον κάνεις δαχτυλίδι.
Εμείς εδώ δεν ήρθαμε να φάμε και να πιούμε,
μόνο σας αγαπούσαμε κι ήρθαμε να σας δούμε.
Δώστε μας τον κόκορα, δώστε μας και την κότα,
δώστε μας και πέντ' έξι αυγά να πάμε σ' άλλη πόρτα.
Εδώ που τραγουδήσαμε πέτρα να μη ραίσει
και ο νοικοκύρης του σπιτιού πολλούς χρόνους να ζήσει.

Στόχοι:

- Να δημιουργούν δικά τους σταυρόλεξα
- Να αξιοποιούν λέξεις μέσα από τα κείμενα και να τις κατανοήσουν

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας, χαρτόνι κόκκινου ή πράσινου χρώματος λεξικό

Οι μαθητές στο άκουσμα των καλάντων και κατά την ανάγνωση του κειμένου με τίτλο «Φρικαντέλα η μάγισσα που μισούσε τα κάλαντα» σκέφτονται λέξεις που είναι σχετικές με τα Χριστούγεννα και προσπαθούν να φτιάξουν σταυρόλεξο με αυτές. Εργάζονται σε ομάδες, άλλοι με την λέξη αστέρι, άλλοι με τη λέξη άγγελος κ.α. Σχηματίζουν το σταυρόλεξό τους σε ένα χαρτόνι κόκκινου ή πράσινου χρώματος και αφού το λύσουν, το κρεμούν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης.

4^η Δραστηριότητα «Μία χριστουγεννιάτικη ευχή»

(βασισμένη στο θέμα της 8^{ης} ενότητας του β τεύχους του σχολικού βιβλίου, τα Χριστούγεννα)

Στόχοι:

- Να ευαισθητοποιηθούν και να φύγουν από το «εγώ» που καλλιεργούν τα σύγχρονα πρότυπα
- Να ελπίζουν σε ένα καλύτερο κόσμο
- Να νιώσουν ικανοί και δυνατοί να πετύχουν τους στόχους τους
- Να νοιάζονται για τον πλησίον τους
- Να μοιράζονται τα πράγματά τους
- Να διατυπώνουν ελεύθερα τις ευχές τους

Υλικά: μολύβι, γόμα, χαρτόνι χρώματος πράσινο, μαρκαδόροι

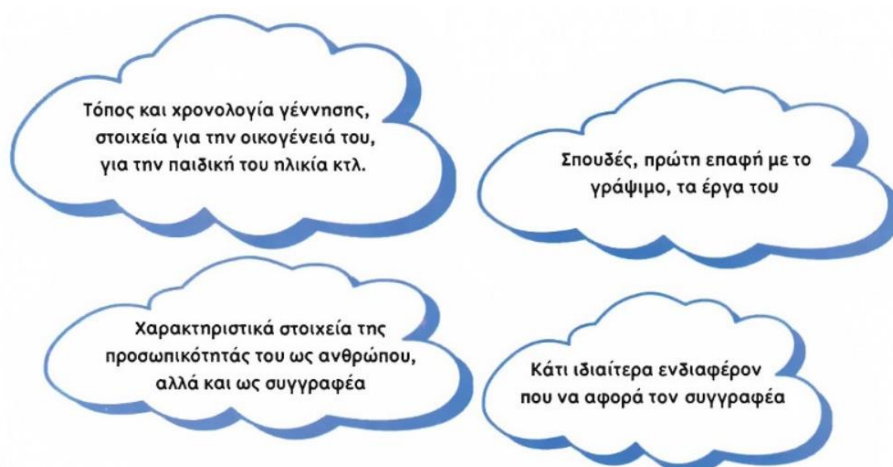
Επηρεασμένοι από το πνεύμα των Χριστουγέννων, οι μαθητές σκέφτονται μια ευχή που να σχετίζεται με όλο τον κόσμο. Αναλογίζονται πως θα μπορούσε ο κόσμος μας να γίνει καλύτερος και πιο δημιουργικός. Αφού πουν δυνατά την ευχή τους στην τάξη, παίρνουν όποιον μαρκαδόρο επιθυμούν και γράφουν την ευχή τους στο χαρτόνι της τάξης, δημιουργώντας έτσι τον «πίνακα των ευχών». Στη συνέχεια, αναλογίζονται δράσεις που μπορούν να πραγματοποιηθούν και τις περιγράφουν στο τετράδιό τους π.χ. να μην πεινάνε τα μικρά παιδιά. Να μαζέψουν τρόφιμα και να τα μοιράσουν στην ενορία της περιοχής τους, να αγοράσουν τα αναγκαία, ή να δώσουν πράγματα που δε χρειάζονται κ.α.

5^η Δραστηριότητα «Το βιβλίο που μου αρέσει»

(βασισμένη στις ασκήσεις της σελίδας 38, 9^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

1. Διαλέξτε ένα συγγραφέα που σας αρέσει. Βρείτε στοιχεία για τη ζωή και το έργο του και γράψτε τη βιογραφία του. Τα συννεφάκια θα σας βοηθήσουν.

Στο βιογραφικό της Άλκης Ζέη υπάρχουν οι φράσεις:

Γεννήθηκε στην Αθήνα.

Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών.

Ασχολήθηκε με το γράψιμο.

Αυτές θα μπορούσαμε να τις γράψουμε και έτσι:

Γέννηση στην Αθήνα.

Σπουδές στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών.

Ασχολία με το γράψιμο.

Τι παρατηρείτε;

Μπορούμε να εκφράσουμε ένα νόημα χρησιμοποιώντας είτε φράση με ρήμα είτε φράση χωρίς ρήμα. Πώς λέγονται αυτές οι φράσεις;

Φράσεις με ρήμα

Φράσεις με όνομα

Ρηματική φράση

Ονοματική φράση

2. Βρείτε στο βιογραφικό της Άλκης Ζέη ρηματικές φράσεις όπως οι παραπάνω και μετατρέψτε τις σε ονοματικές:

Επιστρέφει στην Ελλάδα οικογενειακώς.

Επιστροφή στην Ελλάδα οικογενειακώς.

Πώς συνδέουμε τις προτάσεις

Η πρόταση που έχει ένα ολοκληρωμένο νόημα και μπορεί να σταθεί στο λόγο μόνη της λέγεται **κύρια ή, αλλιώς, ανεξάρτητη**.

Η πρόταση που δεν μπορεί να σταθεί στο λόγο μόνη της λέγεται **δευτερεύουσα, ή, αλλιώς, εξαρτημένη**.

Στόχοι:

- Να ενισχυθεί το συνεργατικό πνεύμα και η αυτοπεποίθηση των μαθητών
- Να μάθουν να αξιοποιούν δημιουργικά το χρόνο τους διαβάζοντας λογοτεχνικά βιβλία
- Να παίρνουν συνεντεύξεις
- Να παρουσιάζουν ένα βιβλίο
- Να τεκμηριώνουν την άποψή τους
- Να νιώθουν σίγουροι για την επιλογή του βιβλίου τους
- Να εκτιμήσουν την αξία του βιβλίου
- Να αναγνωρίζουν το είδος μίας πρότασης (κύρια/δευτερεύουσα)

Υλικά: μολύβι, γόμα, κόλλα Α4

Οι μαθητές φέρνουν στην τάξη το αγαπημένο τους βιβλίο. Ο δάσκαλος τους χωρίζει σε ζευγάρια και ο ένας αποκτά την ιδιότητα του δημοσιογράφου και ο άλλος την ιδιότητα του συνεντευξιαζόμενου. Ο δημοσιογράφος ρωτά και καταγράφει τις απαντήσεις, προσπαθώντας να σχηματίσει ρηματικές φράσεις.

Ρωτά: ποιο είναι το αγαπημένο του βιβλίο, ποιοι οι ήρωες, ποια η πλοκή/υπόθεση, τα εμπόδια/προβλήματα, η λύση, ο χρόνος που εκτυλίσσονται τα γεγονότα, ο τόπος, ποιος ο αγαπημένος ήρωας, οι λόγοι που το συγκεκριμένο βιβλίο είναι το αγαπημένο του συμμαθητή του, πότε το διάβασε για πρώτη φορά, τι τον/τη εντυπωσίασε περισσότερο, αν ήθελε να αλλάξει κάτι στην όλη ιστορία τι θα άλλαζε και γιατί.

Στο τέλος της συνέντευξης και αφού έχει γίνει η καταγραφή των απαντήσεων, οι μαθητές παραδίδουν την κόλλα τους στον δάσκαλο και ανά ζευγάρι το παρουσιάζουν στην τάξη.

6^η Δραστηριότητα «Ιστορία με θεμέλιους λίθους»

(βασισμένη στο λεξιλόγιο της τέταρτης και της πέμπτης άσκησης σελίδα 63, 10^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

4. Στο παραπάνω κείμενο είναι υπογραμμισμένα έξι επιρρήματα. Μπορείτε να βρείτε τα αντίθετά τους μέσα στο κρυπτόλεξο;

Σ	Β	Τ	Ε	Λ	Ι	Κ	Α	Κ
Ε	Ζ	Χ	Π	Α	Ν	Ω	Ο	Δ
Μ	Ψ	Ν	Ω	Ζ	Ψ	Ξ	Γ	Υ
Ρ	Δ	Η	Φ	Τ	Μ	Θ	Β	Λ
Φ	Ε	Α	Σ	Π	Α	Ν	Ι	Α
Ρ	Ε	Μ	Κ	Α	Κ	Υ	Ζ	Κ
Γ	Ε	Ξ	Ω	Ο	Ρ	Δ	Ν	Ρ
Μ	Ζ	Χ	Ο	Β	Ι	Γ	Λ	Ι
Σ	Χ	Μ	Ι	Π	Α	Λ	Θ	Β
Δ	Ν	Ξ	Σ	Β	Υ	Η	Φ	Ω
Κ	Ρ	Σ	Ω	Ξ	Θ	Ο	Ψ	Σ

5. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις οικογένειες τριών λέξεων. Σε κάθε στήλη υπάρχουν λέξεις που δεν ανήκουν σ' αυτή την οικογένεια. Βρείτε τις και σημειώστε στο τετράδιό σας τη σημασία και την ετυμολογία τους. Το λεξικό θα είναι ο πολύτιμος βοηθός σας! Για κάθε στήλη σημειώστε στο τετράδιό σας ποιο είναι το θέμα της οικογένειας λέξεων και πώς σχηματίζεται κάθε λέξη, π.χ. μυστικός => μυστ- + -ικός.

μυστήριο	φαντασία	άνθρωπος
μυστικός	φανταστικός	ανθρωπιά
μυστρί	φαντάζομαι	ανθρώπινος
μυστικότητα	φαγητό	ανθρωποειδής
μυστηριώδης	φάντασμα	ανθρωπότητα
μύτη	φανταχτερός	άνθρακας
μυστηριακός	φαντάρος	άνθος

Στόχοι:

- Η δημιουργία ιστοριών με τυχαίες λέξεις
- Η αναγνώριση της τυχειότητας ως ενός παράγοντα που βοηθά τα παιδιά να «φύγουν» από τις ασκήσεις του βιβλίου και τα ωθεί να δημιουργήσουν
- Ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου
- Ο διαχωρισμός των λέξεων που μοιάζουν αλλά δεν ανήκουν στην ίδια γλωσσική οικογένεια

Υλικά: μολύβι, γόμα, λεξικό, ψαλίδι, χαρτόνι ανοιχτού χρώματος, σακούλες, τετράδιο της γλώσσας

Αρχικά οι μαθητές κόβουν το χαρτόνι σε μικρά παραλληλόγραμμα ορθογώνια κομμάτια που ονομάζονται και «θεμέλιοι λίθοι» της ιστορίας τους. Ο καθένας τους κρατά από τέσσερα κομμάτια. Στο ένα γράφει μία ιδιότητα του ήρωα π.χ. το επάγγελμά του ή κάτι που τον χαρακτηρίζει π.χ. φιλότιμος, στο δεύτερο γράφει ένα χρονικό επίρρημα, στο τρίτο γράφει ένα ρήμα σε χρόνο αόριστο που να εκδηλώνει ένα συμβάν π.χ. γλίστρησε και στο τέταρτο γράφει μία λέξη από την Πέμπτη άσκηση της σελίδας 63 π.χ. μυστήριο. Ο δάσκαλος συλλέγει τα χαρτάκια και τα ανακατεύει σε τέσσερις σακούλες (η καθεμία περιλαμβάνει και από ένα θέμα από τα προαναφερθέντα) και κάθε παιδί τραβά από κάθε σακούλα ένα χαρτάκι. Ανάλογα με ο,τι χαρτάκια του τύχουν προσπαθεί να γράψει μία μικρή ιστορία που να περιλαμβάνει: έναν ήρωα, μία αναφορά στο χρόνο, ένα συμβάν και μία λύση σε αυτό.

7^η Δραστηριότητα «Ας φτιάξουμε κι εμείς..»

(βασισμένη στη θεωρία της ενεργητικής και της παθητικής σύνταξης, σελίδα 10, 13^η ενότητα, γ τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Ενεργητική – παθητική σύνταξη

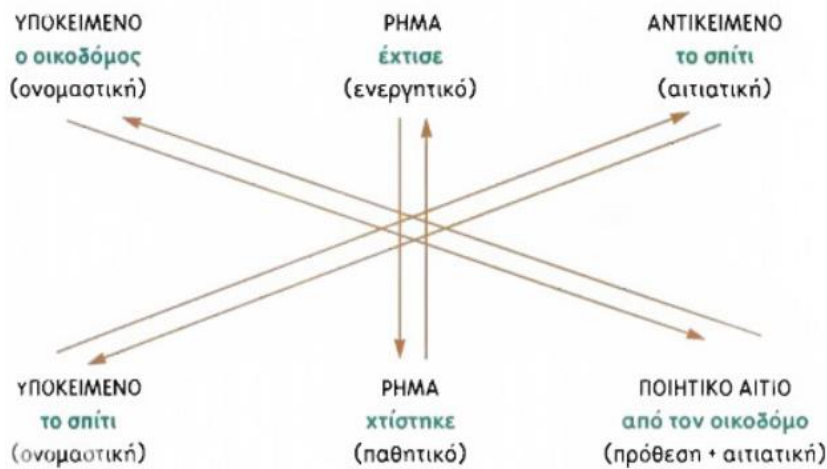
Πώς μετατρέπουμε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική

- Το ρήμα από ενεργητικό γίνεται παθητικό.
- Το αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται υποκείμενο του παθητικού ρήματος (σε ονομαστική πτώση).
- Το υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος γίνεται ποιητικό αίτιο (πρόθεση *από* και πτώση αιτιατική).

Πώς μετατρέπουμε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική

- Το παθητικό ρήμα γίνεται ενεργητικό.
- Το ποιητικό αίτιο του παθητικού ρήματος γίνεται (χωρίς την πρόθεση) υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος (σε ονομαστική πτώση).
- Το υποκείμενο του παθητικού ρήματος γίνεται αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος (σε αιτιατική πτώση).

Ενεργητική – παθητική σύνταξη

Στόχοι:

- Να αναγνωρίζουν τη φωνή ενός ρήματος και τη σύνταξη της πρότασης
- Να μετασχηματίζουν τη σύνταξη από ενεργητική σε παθητική και αντίστροφα
- Να διατυπώνουν οδηγίες για μία κατασκευή

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας, ξυλομπογιές

Ο κάθε μαθητής αναλογίζεται ένα γεωμετρικό σχήμα ή μία κατασκευή που θα ήθελε να φτιάξει και υποθέτει ότι δίνει οδηγίες στο διπλανό του. Χρησιμοποιεί εξίσου ενεργητική και παθητική σύνταξη. Οργανώνει τις οδηγίες του βήμα προς βήμα και στο τέλος της, ζωγραφίζει το σχήμα ή την κατασκευή που επιθυμεί.

8^η Δραστηριότητα «Αθλούμαι για να...»

(βασισμένη στη θεωρία των βαθμών επιθέτων και επιρρημάτων σελίδα 70, 16^η ενότητα, γ τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Εκτός από το μονολεκτικό σχηματισμό των παραθετικών υπάρχει και ο περιφραστικός σχηματισμός. Παρατηρήστε τους παρακάτω πίνακες:

Μονολεκτικά παραθετικά επιθέτων			
Θετικός ωραίος βαθύς σαφής	Συγκριτικός ωραιότερος βαθύτερος σαφέστερος	Σχετικός υπερθετικός ο ωραιότερος ο βαθύτερος ο σαφέστερος	Απόλυτος υπερθετικός ωραιότατος βαθύτατος σαφέστατος
Περιφραστικά παραθετικά επιθέτων			
Θετικός ωραίος βαθύς σαφής	Συγκριτικός πιο ωραίος πιο βαθύς πιο σαφής	Σχετικός υπερθετικός ο πιο ωραίος ο πιο βαθύς ο πιο σαφής	Απόλυτος υπερθετικός πολύ ωραίος πολύ βαθύς πολύ σαφής

Με τον ίδιο τρόπο σχηματίζουν παραθετικά και τα επιρρήματα. Στους μονολεκτικούς τύπους τα επιρρήματα που προέρχονται από επίθετα σχηματίζουν συγκριτικό και υπερθετικό βαθμό στον πληθυντικό του ουδετέρου.

Θετικός	Συγκριτικός		Υπερθετικός	
ωραία	πιο ωραία	ωραιότερα	πολύ ωραία	ωραιότατα
ακριβώς	--	ακριβέστερα	--	ακριβέστατα
κάτω	--	κατώτερα	--	κατώτατα

Στόχοι:

- Να περιγράψουν ένα άθλημα της αρεσκείας τους
- Να διατυπώνουν τους στόχους τους

- Να αφομοιώσουν τη θεωρία των βαθμών επιθέτων και επιρρημάτων

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας

Το κύριο θέμα της 16^{ης} ενότητας είναι η άθληση. Ο κάθε μαθητής περιγράφει το άθλημα που του αρέσει και εξηγεί πότε αθλείται και γιατί. Προσπαθεί να χρησιμοποιήσει όσο το δυνατόν περισσότερες τελικές και συμπερασματικές προτάσεις αλλά και τους βαθμούς των επιθέτων. Συνεπώς, μαθαίνει να τεκμηριώνει την επιλογή του να ακολουθεί το συγκεκριμένο άθλημα και να διατυπώνει τα αποτελέσματα που προσδοκά.

ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

1^η Δραστηριότητα «Διοργανώνω μία εκδρομή»

(βασισμένη στην πρώτη άσκηση, σελίδα 17, 1^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Δύο μέρες στο βουνό

Θα χρειαστείτε σακίδιο, 2 φόρμες, 2 ζευγάρια παπούτσια, αδιαβροχο, μπλόκ σημειώσεων, μολύβι, μεγενθυτικό φακό, σκούφο, γάντια, κασκόλ, γυαλιά ηλίου... για να περάσετε ένα αξέχαστο **διήμερο στον Παρνασσό με τον Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογο Αχαρνών**.

Αχαιρών. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να είστε από 7 έως 18 χρόνων, αλλά και οι μικρότεροι μπορούν να συμμετάσχουν με τη συνοδεία των γονιών τους. Ένα διήμερο στη φύση με δραστηριότητες είναι ο στόχος του προγράμματος. Θα εξασκηθείτε στη χιονοδρομία, θα γνωρίσετε φίλους, θα ανακαλύψετε την ομορφιά της ελληνικής φύσης, θα μάθετε να προσανατολιζέστε, θα διασκεδάσετε με θεατρικό παιχνίδι και, το κυριότερο, θα χορτάσετε καθαρό αέρα και θα περάσετε ξένοιαστες ώρες.

Το διήμερο θα πραγματοποιηθεί στις 15 και 16 Φεβρουαρίου στους Δελφούς και η μεταφορά σας μέχρι εκεί θα γίνει με πούλμαν. Όσοι επιθυμείτε να παρακολουθήσετε το πρόγραμμα, πρέπει να δηλώσετε συμμετοχή έως τις 31 Ιανουαρίου και να προκαταβάλετε μέρος των χρημάτων που απαιτούνται.

Τηλέφωνα επικοινωνίας: 210-2461528 (ΕΟΣ Αχαρνών) υπεύθυνος προγράμματος, Κ. Σαμούλης

περιοδικό «Ερευνητές», *Η Καθημερινή*, τεύχος 207, 11/1/03

1. Διαβάσατε την ανακοίνωση: Μπορείτε ν' απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις; Αν σας βοηθάει, μπορείτε να υπογραμμίσετε την απάντηση και μέσα στο κείμενο!

- α. Ποιος διοργανώνει την εκδρομή στον Παρνασσό;
- β. Με ποιον τρόπο μπορούν να πάρουν μέρος στην εκδρομή όσοι είναι μικρότεροι από 7 χρονών;
- γ. Μπορεί να πάει στην εκδρομή όποιος είναι μεγαλύτερος από 18 χρονών;
- δ. Πότε θα γίνει η εκδρομή στον Παρνασσό και με ποιο μεταφορικό μέσο;
- ε. Πότε είναι η τελευταία μέρα για να δηλώσει κανείς συμμετοχή;
- στ. Ποιος είναι ο κύριος Σαμούλης;
- ζ. Τι θα κάνετε αυτές τις δυο μέρες, σύμφωνα με την ανακοίνωση;

Στόχοι:

- Να ανακοινώνουν μία εκδρομή
- Να χρησιμοποιούν σωστά τα αρμόζοντα πρόσωπα και τους χρόνους
- Να περιγράφουν τις εντυπώσεις τους από ένα μέρος

Υλικά: μολύβι, γόμα, χαρτόνι, κόλλες Α4

Με αφορμή την πρώτη άσκηση της σελίδας 17, οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και ετοιμάζουν ένα ταξιδιωτικό φυλλάδιο για ένα μέρος που πήγαν πρόσφατα και τους άρεσε ή για ένα μέρος που θα ήθελαν να επισκεφθούν. Φαντάζονται ότι είναι οι ίδιοι ταξιδιωτικοί πράκτορες και προσπαθούν να προσελκύσουν κόσμο για να πραγματοποιήσουν την εκδρομή. Μπορούν να αναζητήσουν πληροφορίες στο διαδίκτυο ή σε εγκυκλοπαίδειες για το μέρος αυτό. Η ανακοίνωσή τους πρέπει να περιλαμβάνει: την επωνυμία του ταξιδιωτικού πρακτορείου, τις ημερομηνίες που θα πραγματοποιηθεί το ταξίδι, το κόστος, τις εντυπώσεις που μπορεί να προκληθούν στους ταξιδιώτες, τον εξοπλισμό που ενδεχομένως μπορεί να χρειαστούν, την προθεσμία υποβολής αίτησης συμμετοχής και τις δραστηριότητες που προσφέρονται. Αφού ολοκληρώσουν την ανακοίνωσή τους, την κολλούν στο χαρτόνι και εκθέτουν όλες τις ανακοινώσεις στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης.

2^η Δραστηριότητα «Διαφημίζω κάτι υγιεινό»

(βασισμένη στις διαφημίσεις της σελίδας 53 και την πρώτη άσκηση στη σελίδα 54, 4^η ενότητα, α τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Στη διαφήμιση... όλα είναι δυνατά!

Με τέτοιο γάλα...
όλα είναι δυνατά!

Εξασφαλίστε στο μωρό σας το καλύτερο για την ανάπτυξη του και... όλα μπορούν να συμβούν! Γιατί οι βόσκεις την υγιή σωματική και διανοητική του ανάπτυξη βρίσκονται στη σωστή και ισορροπημένη διατροφή, από τα πρώτα του βήματα.

ΜΟΝΟ ΣΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

Από τον 1ο χρόνο προφέρουν τα απαραίτητα συστατικά σε κάθε στάδιο ανάπτυξης γιατί:

- Έχουν **ιδανική αναλογία πρωτεϊνών**, ώστε να προστατεύουν το ευαίσθητο, ακόμα, πεπτικό σύστημα του βρέφους και να διευκολύνουν τη μετάβαση του στις νέες διαφορετικές συνθέσεις
- Έχουν **χαμηλή περιεκτικότητα σε χοληστερόλη** και δεν παρέχουν ζυμωμένη, εξοφολίζοντας υγιή καρδιακή λειτουργία στην ενήλικη ζωή, προστετώντας ταυτόχρονα από την παχυσαρκία
- Επιπλέον, η σωστή αναλογία **σφισταίου / φωσφόρου** και η περιεκτικότητα σε **νοκλιταδία** βοηθούν τον οργανισμό να απορροφήσει περισσότερο σίδηρο και ιχθυοποιούν το ανοσοποιητικό σύστημα.

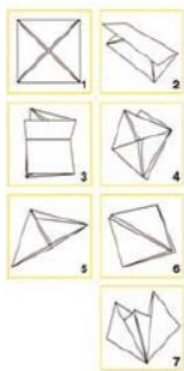

1.α. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των διαφημίσεων που βλέπετε (σε περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες, στην τηλεόραση, στον κινηματογράφο) ή ακούτε (στο ραδιόφωνο);

Για να τραβήξουν την προσοχή μας, οι διαφημίσεις συνήθως έχουν:

- ➡ μια «ζωντανή» **εικόνα** με έντονα χρώματα
- ➡ **το όνομα** του προϊόντος και της μάρκας του (δεν υπάρχουν πάντα και τα δύο)
- ➡ μια διασκεδαστική, **σύντομη** και εύκολη να τη θυμόμαστε **συνθηματική φράση** (σλόγκαν) που έχει σχέση με την εικόνα, με το όνομα του προϊόντος ή με το βασικό προτέρημά του
- ➡ ένα **μικρό κείμενο** που περιγράφει το προϊόν και μας ενημερώνει γι' αυτό

Διαφήμιση 2

ΦΤΙΑΞ' ΤΟ ΚΙ ΕΣΥ!

Αφού απολαύσετε τη δική σας σοκολάτα γάλακτος, πάρτε στα χέρια σας το περιτύλιγμά της και ακολουθήστε τις οδηγίες για να φτιάξετε τη δική σας, μοναδική βάρκα. Καλή διασκέδαση!

Διαφήμιση 3

Δοκιμάστε τις νέες μας γεύσεις και χορτάστε...υγιεινή διατροφή!

Τώρα, μια **νέα, ολόφρεσκη** γευστική πρόταση είναι εδώ για να σας κατακτήσει. Μοναδικά, ξεχωριστά σάντουιτς που παρασκευάζονται και συσκευάζονται **καθημερινά** στα καταστήματά μας και σας προσφέρουν **την πιο** ισορροπημένη και **γευστική** πρόταση διατροφής.

“**φάγατε**”
τον κόσμο;

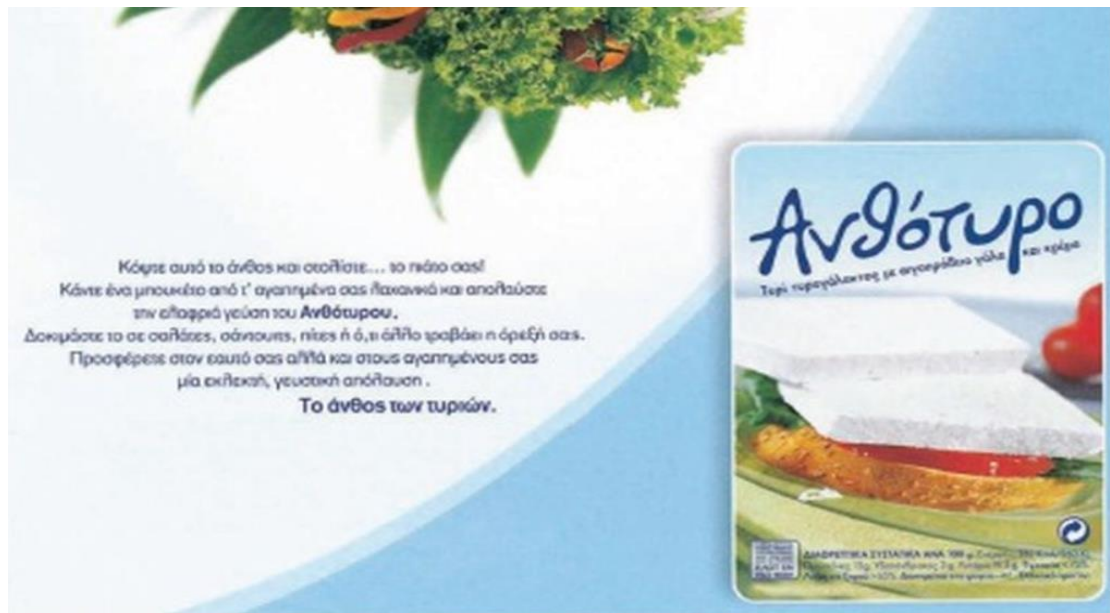
Έρθαν
οι **ΠΙΟ** ξεχωριστές γεύσεις!

Διαφήμιση 4

Ανθότυρο

Το άνθος των τυριών!

 β. Χωριστείτε σε 4 ομάδες, πάρτε η κάθε ομάδα μία από τις αριθμημένες διαφημίσεις και συμπληρώστε τον πίνακα δίνοντας ένα δικό σας όνομα στο προϊόν.

	όνομα	εικόνα	σύντομη φράση (σλόγκαν)	κείμενο
διαφήμιση 1				
διαφήμιση 2				
διαφήμιση 3				
διαφήμιση 4				

 γ.

α. Συζητήστε με τους συμμαθητές σας ποια από τις τέσσερις διαφημίσεις σας άρεσε περισσότερο και γιατί. Ακόμα, ποια νομίζετε ότι μας πληροφορεί καλύτερα για τη χρησιμότητα του προϊόντος που διαφημίζει;

β. Βρείτε μερικά από τα πλεονεκτήματα του κάθε προϊόντος, όπως τα παρουσιάζει καθεμία από τις τέσσερις διαφημίσεις. Υπάρχουν άραγε μειονεκτήματα; Γιατί δε μαθαίνουμε τίποτα γι' αυτά;

γ. Ο διαφημιστής που ετοίμασε τη διαφήμιση 2 είχε μια έξυπνη ιδέα. Σχεδίασε τις οδηγίες για την κατασκευή μιας χάρτινης βάρκας με το περιτύλιγμα της σοκολάτας. Γιατί νομίζετε ότι το έκανε;

δ. Η διαφήμιση 3 χρησιμοποιεί ένα λογοπαίγνιο, «παίζει» δηλαδή με την έκφραση «φάγατε τον κόσμο». Έχει καμία σχέση η έκφραση αυτή με τα προϊόντα που διαφημίζονται σε αυτή τη διαφήμιση;

ε. Με τι σχετίζεται το προϊόν στην εικόνα της διαφήμισης 4; Ποιες λέξεις του κειμένου ή της σύντομης φράσης (σλόγκαν) έχουν σχέση με την εικόνα και δείχνουν τη βασική ιδέα της διαφήμισης; Ποια είναι αυτή;

Για να τραβήξει την προσοχή μας μια διαφήμιση, να μας επηρεάσει και να μας πείσει, χρησιμοποιεί:

- ❖ Κυρίως την **προστακτική έγκλιση** (μερικές φορές και την **υποτακτική**)
- ❖ Πολλά σημεία στίξης, και ιδιαίτερα το θαυμαστικό, το **ερωτηματικό** και τα **αποσιωπητικά**
- ❖ Πολλά **επίθετα** και μάλιστα με τρόπο συχνά υπερβολικό. Έτσι, τα σάντουιτς της διαφήμισης 3, για παράδειγμα, δεν είναι μόνο *καλά* αλλά *μοναδικά*, *ξεχωριστά* και όχι απλώς *φρέσκα* αλλά *ολόφρεσκα*. Ακόμα, το γάλα Α δεν είναι απλώς *θρεπτικό* αλλά *θρεπτικότερο* (*πιο θρεπτικό*) από άλλα γάλατα (συγκριτικός βαθμός). Πολύ συχνά μάλιστα είναι το *θρεπτικότερο*, *το πιο θρεπτικό* απ' όλα, είναι *θρεπτικότερο* (υπερθετικός βαθμός).

Στόχοι:

- Να χρησιμοποιούν την προστακτική και την υποτακτική σε μια διαφήμιση
- Να διαφημίζουν ένα προϊόν
- Να χρησιμοποιούν τις ανάλογες λέξεις για να καταστήσουν το προϊόν τους ελκυστικό προς τον καταναλωτή

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας, ξυλομπογιές

Με αφορμή τις διαφημίσεις της σελίδας 53, ανατίθεται στους μαθητές να δημιουργήσουν διαφημιστικά φυλλάδια με ένα προϊόν που θεωρούν υγιεινό: ένα βρεφικό γάλα, μακαρόνια ολικής άλεσης, φρούτα, λαχανικά, γιαούρτια κ.α. Χωρίζονται σε ομάδες, διαλέγουν ένα προϊόν και προσέχουν να χρησιμοποιήσουν την υποτακτική και την προστακτική, σημεία στίξης (θαυμαστικά, αποσιωπητικά) και επίθετα στο συγκριτικό και τον υπερθετικό βαθμό για να γίνουν πειστικοί, να δημιουργήσουν ένα «εύπεπτο» σλόγκαν, να συμπεριλάβουν συμπερασματικές προτάσεις για να αναδείξουν τα οφέλη της κατανάλωσης του προϊόντος και να του δώσουν ένα χαρακτηριστικό όνομα. Σημαντικό είναι το συνοδευτικό τους κείμενο

να «εστιάζει» στη χρησιμότητα του προϊόντος. Πρέπει να ζωγραφίσουν το προϊόν τους, για να ολοκληρώσουν τη διαφήμισή τους.

3^η Δραστηριότητα «Οδηγίες χρήσης»

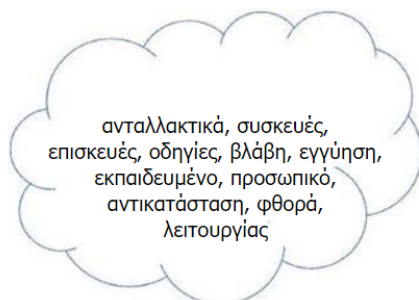
(βασισμένη στην ένατη άσκηση, σελίδα 47, 9^η ενότητα, β τεύχος του σχολικού βιβλίου)

9. Μια εταιρεία ηλεκτρικών ειδών θέλει να πληροφορήσει τους πελάτες της ότι αναλαμβάνει επισκευές συσκευών. Μπορείτε να βοηθήσετε συμπληρώνοντας τα κενά της ανακοίνωσης με λέξεις από το συννεφάκι που ακολουθεί;

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας ανακοινώσουμε ότι η εταιρεία μας διαθέτει..... και εκτελεί δωρεάν σε που έχουν πρόβλημα, αν καλύπτονται από τη σχετική Αν μια συσκευή παρουσιάσει....., ο πελάτης μπορεί να τη φέρει στην εταιρεία μας μαζί με την απόδειξη αγοράς. Σε περίπτωση που η συσκευή εμφανίσει που δεν επισκευάζεται, τότε φροντίζουμε άμεσα για την της. Σας υπενθυμίζουμε ότι η εγγύηση δεν καλύπτει προβλήματα λόγω κακής ή όταν ο πελάτης δεν ακολούθησε πιστά τις..... χρήσης. Τέλος, μην ξεχνάτε ότι η εταιρεία μας διαθέτει γνήσια.....για τις πιο πολλές ηλεκτρικές συσκευές που κυκλοφορούν στο εμπόριο.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

Στόχοι:

- Να δημιουργήσουν ένα φυλλάδιο με οδηγίες χρήσης μίας συσκευής
- Να χρησιμοποιούν το ανάλογο λεξιλόγιο
- Να νιώθουν δημιουργικοί και πρωτότυποι

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας, λεξικό, ξυλομπογιές

Με αφορμή την ένατη άσκηση, οι μαθητές αξιοποιούν το δοθέν λεξιλόγιο, διαλέγουν μία ηλεκτρική συσκευή και βήμα προς βήμα συνεργάζονται ανά ζευγάρια προκειμένου να δημιουργήσουν ένα φυλλάδιο οδηγιών χρήσεως. Ζωγραφίζουν τη συσκευή, χρησιμοποιούν την προστακτική και να συμπεριλάβουν μία περιγραφή της συσκευής, υποδείξεις καθαρισμού – συντήρησης και ασφαλείας. Ενώνουν τα φυλλάδιά τους και φτιάχνουν ένα βιβλίο με τις συσκευές της τάξης.

4^η Δραστηριότητα «Ένα αγαπημένο μου πρόσωπο»

(βασισμένη στη Τρίτη άσκηση και τη θεωρία της γενικής πτώσης που ακολουθεί στη σελίδα 86, 11^η ενότητα, β τεύχος)

3. Στο κείμενο η συγγραφέας περιγράφει τη μητέρα της. Βάλτε τους τίτλους των παραγράφων στη σωστή σειρά.

- ... Εξωτερική περιγραφή
- ... Χειροτεχνήματα με υλικά της θάλασσας
- ... Η αγάπη για τα λουλούδια
- ... Οι ώρες μου με τη μητέρα
- ... Πρόλογος - γενικός χαρακτηρισμός

Βλέπουμε λοιπόν ότι στην **περιγραφή ενός ανθρώπου** ακολουθούμε συνήθως μια συγκεκριμένη πορεία. Να ποια είναι τα βασικά της μέρη:

- ➡ δίνουμε έναν **γενικό χαρακτηρισμό** του προσώπου και μιλάμε για τη **σχέση μας μαζί του**
- ➡ περιγράφουμε την **εξωτερική του εμφάνιση**
 - πρώτα τη γενική εντύπωση που δίνει
 - μετά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του
- ➡ περιγράφουμε τον **χαρακτήρα** και τη **συμπεριφορά** του
 - μιλώντας για τα προτερήματα και τα ελαττώματά του
 - αναφέροντας χαρακτηριστικά επεισόδια
- ➡ κλείνουμε με μια **γενική κρίση** για το πρόσωπο που περιγράψαμε
- ➡ σε όλη τη διάρκεια της περιγραφής μπορούμε να αναφέρουμε τις **σκέψεις** και τα **συναισθήματά** μας

Η μαμά δε βαριόταν να **μου** λέει παραμύθια.
Τα παράγγελε η ίδια στο βιβλιοπωλείο **της πλατείας**.

Στις φράσεις αυτές παρατηρούμε ότι η γενική πτώση μπορεί να χρησιμοποιηθεί κυρίως με δυο τρόπους:

- ➡ στην πρώτη περίπτωση **συμπληρώνει το νόημα του ρήματος και είναι δευτερο (έμμεσο) αντικείμενο** (βλέπε ενότητα Ατυχήματα): **μου** λέει παραμύθια ⇒ λέει **σε μένα** παραμύθια
- ➡ στη δεύτερη περίπτωση η γενική **συμπληρώνει το νόημα ενός ουσιαστικού**: το βιβλιοπωλείο **της πλατείας** ⇒ η γενική δείχνει πού βρίσκεται το βιβλιοπωλείο

Στόχοι:

- Να περιγράφουν με ευχέρεια ένα αγαπημένο τους πρόσωπο
- Να μάθουν τις λειτουργίες της γενικής πτώσης και να τις ξεχωρίζουν
- Να εκφράζουν ελεύθερα τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους
- Να μην εξιδανικεύουν ένα πρόσωπο

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας

Αξιοποιώντας τη θεωρία και τις γνώσεις που αποκομίζουν από την Τρίτη άσκηση της σελίδας 86, οι μαθητές περιγράφουν ένα αγαπημένο τους πρόσωπο. Αρχικά, περιγράφουν την εξωτερική του εμφάνιση, στη συνέχεια περιγράφουν τα προτερήματα και τα ελαττώματά του. Οφείλουν να είναι αντικειμενικοί και να κατανοούν και τις δύο πλευρές των ανθρώπων. Εξηγούν τους λόγους που το θεωρούν αγαπημένο τους πρόσωπο και διηγούνται κάποιες στιγμές ή κάποια περιστατικά που έζησαν μαζί του. Είναι σημαντικό στο τέλος της περιγραφής να διατυπώσουν μία γενική άποψη για το πρόσωπο αυτό. Αφού ολοκληρώσουν την περιγραφή τους, τη διαβάζουν στη τάξη και αναγνωρίζουν τις λειτουργίες της γενικής πτώσης. Αυτή είναι μία επιπρόσθετη άσκηση που ευνοεί την αφομοίωση της θεωρίας.

5^η Δραστηριότητα «Ονειρεύομαι να γίνω»

(βασισμένη στη θεωρία της σελίδας 12, 13^η ενότητα, γ τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Με τη συνέντευξη μπορούμε να ακούσουμε τα λόγια κάποιου όπως ακριβώς τα είπε. Αυτός είναι ο **ευθύς**, ο άμεσος τρόπος.

Μπορούμε όμως να μάθουμε τα λόγια του με τη βοήθεια κάποιου άλλου, τρίτου προσώπου, που μας τα μεταφέρει. Αυτός είναι ο **πλάγιος**, ο έμμεσος τρόπος.

Στον πίνακα που ακολουθεί μπορείτε να δείτε τις αλλαγές που γίνονται στις εγκλίσεις από τον **ευθύ λόγο** στον **πλάγιο** και το αντίστροφο.

Ευθύς λόγος	Πλάγιος λόγος
<p>έγκλιση οριστική «Είμαι 18 χρονών»</p>	<p>εξάρτηση από ρήματα όπως <i>μιλάω, απαντάω, γνωρίζω, νομίζω, ρωτάω, απορώ</i> κτλ.</p> <p>εξαρτημένη πρόταση Ο Αντώνης απάντησε <u>ότι είναι 18 χρονών</u>.</p>
<p>έγκλιση υποτακτική «Να μιλάτε, παρακαλώ, πιο αργά»</p>	<p>εξαρτημένη πρόταση Ο Αντώνης παρακάλεσε τη δημοσιογράφο <u>να μιλάει πιο αργά</u>.</p>
<p>έγκλιση προστακτική «Πες μου τη γνώμη σου»</p>	<p>εξαρτημένη πρόταση Η δημοσιογράφος ζήτησε από τον Αντώνη <u>να της πει τη γνώμη του</u>.</p>

Στόχοι:

- Να αναζητούν πληροφορίες στο διαδίκτυο και σε εγκυκλοπαίδειες
- Να ξεχωρίζουν τις ανεξάρτητες από τις εξαρτημένες προτάσεις

- Να κατανοήσουν τον ευθύ και τον πλάγιο λόγο
- Να γνωρίσουν τα επαγγέλματα

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας

Με αφορμή το θέμα της 13^{ης} ενότητας, το οποίο είναι τα επαγγέλματα, ανατίθεται στους μαθητές να πάρουν συνέντευξη από κάποιον που ασκεί το επάγγελμα που θα ήθελαν να ασκήσουν οι ίδιοι. Αν δε βρουν ως εναλλακτική άσκηση μπορούν να πάρουν συνέντευξη από έναν παππού τους ή μία γιαγιά τους με κύριο θέμα ένα επάγγελμα του παρελθόντος, που έχει εξαλειφθεί. Στη συνέχεια, κρατούν τις σημειώσεις τους και μεταφέρουν τα λόγια των προσώπων που τους πήραν συνέντευξη σε πλάγιο λόγο. Σκοπός είναι να γράψουν ένα άρθρο στο οποίο θα πληροφορούν τον αναγνώστη για το επάγγελμα των ονείρων τους. Αφού ολοκληρώσουν τα άρθρα τους μπορούν να τα συλλέξουν και να δημιουργήσουν «Το βιβλίο των επαγγελμάτων» της τάξης.

6^η Δραστηριότητα «Υπόθεση για.. ταινία»

Στόχοι:

Να δημιουργούν μία δική τους υπόθεση

Να μάθουν τα βασικά στοιχεία ενός κινηματογραφικού έργου

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας

Το κύριο θέμα της 15^{ης} ενότητας είναι ο κινηματογράφος και το θέατρο. Με αφορμή αυτό το θέμα, οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και σκέφτονται μία δική τους υπόθεση. Βασικά στοιχεία είναι: οι ήρωες και μια μικρή περιγραφή των χαρακτηριστικών και της ιδιοσυγκρασίας τους, ο τόπος, ο χρόνος, ο χρόνος που προορίζεται να προβληθεί η ταινία, η διάρκεια, κάποιο συμβάν που προκαλεί αγωνία και ανατρέπει τα πάντα, ο από μηχανής θεός που θα βοηθήσει τον πρωταγωνιστή, ο εχθρός του και η λύση. Αφού ολοκληρώσουν την άσκηση συγκεντρώνουν τις υποθέσεις τους και δημιουργούν έναν κατάλογο με ταινίες.

7^η Δραστηριότητα «Η ιστορία ενός αρχαιολογικού ευρήματος»

(βασισμένη στην θεωρία και την έκτη άσκηση, σελίδα 62, γ τεύχος του σχολικού βιβλίου)

Στο πρώτο άρθρο, ο δημοσιογράφος χρησιμοποιεί **ενεργητική σύνταξη**, για να προσέξουμε κυρίως **αυτόν που ενεργεί (το υποκείμενο)** (π.χ. *Στη μόνιμη συλλογή του Μουσείου θα βρείτε αγροτικά εργαλεία*), ενώ στο δεύτερο άρθρο χρησιμοποιεί **παθητική σύνταξη** για να προσέξουμε όχι αυτόν που ενεργεί αλλά **το γεγονός** (π.χ. *Το Μουσείο ιδρύθηκε το 1997 και στα εκθέματά του συμπεριλαμβάνονται μουσικά όργανα*). Τις περισσότερες φορές στην παθητική σύνταξη δεν αναφέρεται αυτός που ενεργεί ή άλλες φορές εννοείται. Όταν αναφέρεται αυτός που ενεργεί, τότε έχουμε το **ποιητικό αίτιο**, δηλαδή τη φράση που αρχίζει με την πρόθεση από (π.χ. *Μια κινητή έκθεση δημιουργήθηκε από τους υπεύθυνους του Μουσείου*).

6. Ένα από τα δύο ρήματα που προτείνονται είναι σωστό. Βρείτε ποιο:

Μία μεγάλη έκθεση με πίνακες που **εισήχθησαν** από το εξωτερικό **εισάγηκαν**

ελήφθηκε χώρα στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Γουλανδρή, στην Άνδρο. **έλαβε**

Οι πίνακες που **αναδείχθηκαν** ήταν του Πικάσο και το θέμα τους είχε σχέση με την ελληνική **αναδείχτησαν** μυθολογία. **Ελήφθησαν** αυστηρά μέτρα προστασίας, για την αποφυγή ατυχημάτων και φθορών. **Ελάβηκαν**

Η προσπάθεια που **καταβλήθηκε** από τους υπεύθυνους ήταν μεγάλη. Η έκθεση **υπερέβηκε** τις προσδοκίες των **καταβάλλθηκε** επισκεπτών και άφησε καλές εντυπώσεις. **υπερέβη** **υπερέβη**

Στόχοι:

- Να κατανοήσουν και να χρησιμοποιούν σωστά την ενεργητική και την παθητική σύνταξη
- Να διηγούνται με ευκολία μία ιστορία
- Να ταξιδεύουν νοερά στην αρχαία Ελλάδα
- Να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις γύρω από την ιστορία της

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας, ξυλομπογιές

Οι μαθητές φαντάζονται ότι είναι οι ίδιοι ένα αρχαιολογικό εύρημα (ένα άγαλμα, ένα στέμμα, ένα όστρακο, ένα αντικείμενο της αρχαιότητας) το οποίο βρίσκεται σε ένα αρχαιολογικό μουσείο στην Ελλάδα. Προσπαθούν να το υποδυθούν και να διηγηθούν την ιστορία του: πώς δημιουργήθηκε, ποιος ήταν ο ιδιοκτήτης του, ποια η χρησιμότητά του, από πόσους ανθρώπους πέρασε και πώς ανακαλύφθηκε. Στο τέλος της εργασίας, οι μαθητές συγκεντρώνουν τις διηγήσεις τους, ζωγραφίζουν τα αρχαιολογικά ευρήματα και φτιάχνουν μια έκθεση.

8^η Δραστηριότητα «Λέξεις των αρχαίων»

(βασισμένη στο θέμα της 16^{ης} ενότητας, τα μουσεία)

Στόχοι:

- Να δημιουργούν γλωσσικές οικογένειες
- Να «πλάθουν» δικές τους ιστορίες

Υλικά: μολύβι, γόμα, τετράδιο της γλώσσας, λεξικό

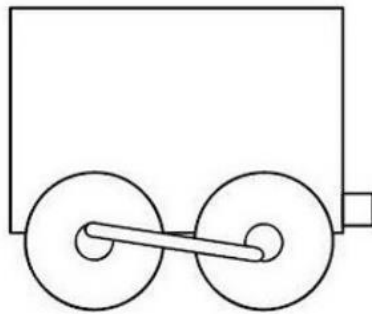
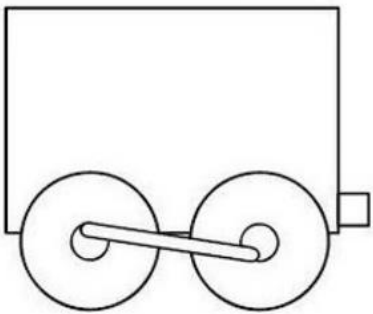
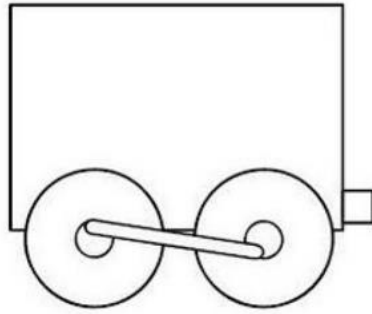
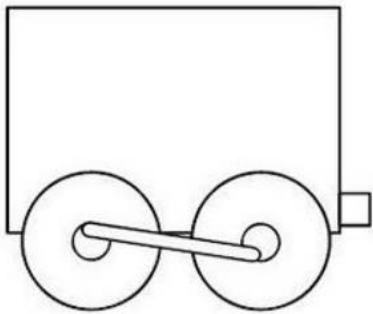
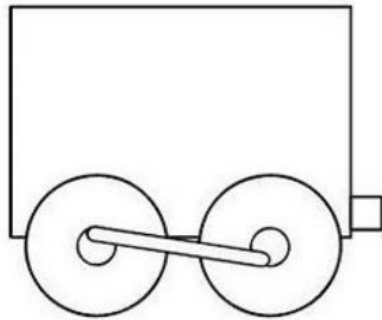
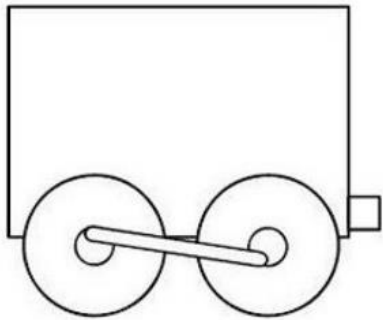
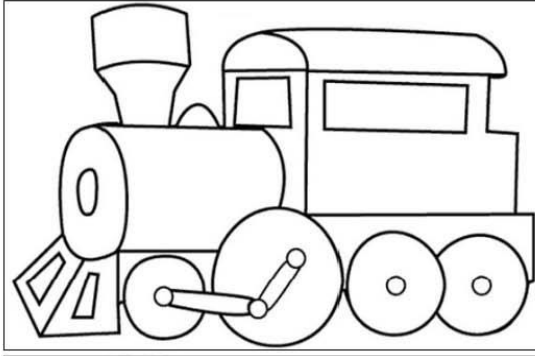
Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες διαλέγουν μία λέξη που είναι σχετική με το θέμα της ενότητας, τα μουσεία. Σχηματίζουν παράγωγες λέξεις και αναζητούν λέξεις που βρίσκονται στην ίδια οικογένεια. Στη συνέχεια θεωρούν τις λέξεις αυτές κύρια υλικά τους και γράφουν μία μικρή ιστορία. Προσέχουν να μην παραλείψουν τον ήρωα, τον τόπο, τον χρόνο, μία ανατροπή και ένα αίσιο (αν επιθυμούν) τέλος.

ΠΡΟΣΔΩΚΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι μαθητές μετά την ολοκλήρωση των ενδεικτικών δραστηριοτήτων αναμένεται να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις σχετικές με τη γραμματική και το συντακτικό. Δεν λείπει η φωνολογική και η μορφολογική επίγνωση των λέξεων. Θα ξέρουν τη σημασία των λέξεων και θα τις χρησιμοποιούν ανάλογα με το μήνυμα που θέλουν να μεταδώσουν στο συνομιλητή τους. Θα πρέπει να αγαπούν το μάθημα και να το απολαμβάνουν. Η προθυμία, η πρωτοτυπία, η επιμέλεια και ηθική ικανοποίηση θα τους χαρακτηρίζουν. Η αποστροφή προς το σχολείο θα εξαλειφθεί καθώς θα αντιμετωπίζουν το μάθημα ως μία ευχάριστη διαδικασία. Έπεται η αλλαγή της συμπεριφοράς τους, η προϋπάρχουσα ανία διαδέχεται την «δίψα» για μάθηση. Η συγγραφή θα είναι γι αυτούς μία αρκετά εύκολη διαδικασία, την οποία μπορούν να ακούν και στον ελεύθερο χρόνο τους. Αναγιγνώσκουν λογοτεχνικά βιβλία και ποιήματα. Συνδυάζουν την γραφή με τη διασκέδαση. Συνεργάζονται αρμονικά, αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και σέβονται τη γνώμη των άλλων. Συνειδητοποιούν ότι το νόημα ενός κειμένου μπορεί να αποδοθεί με πολλά κειμενικά είδη και με πολυτροπικά κείμενα.

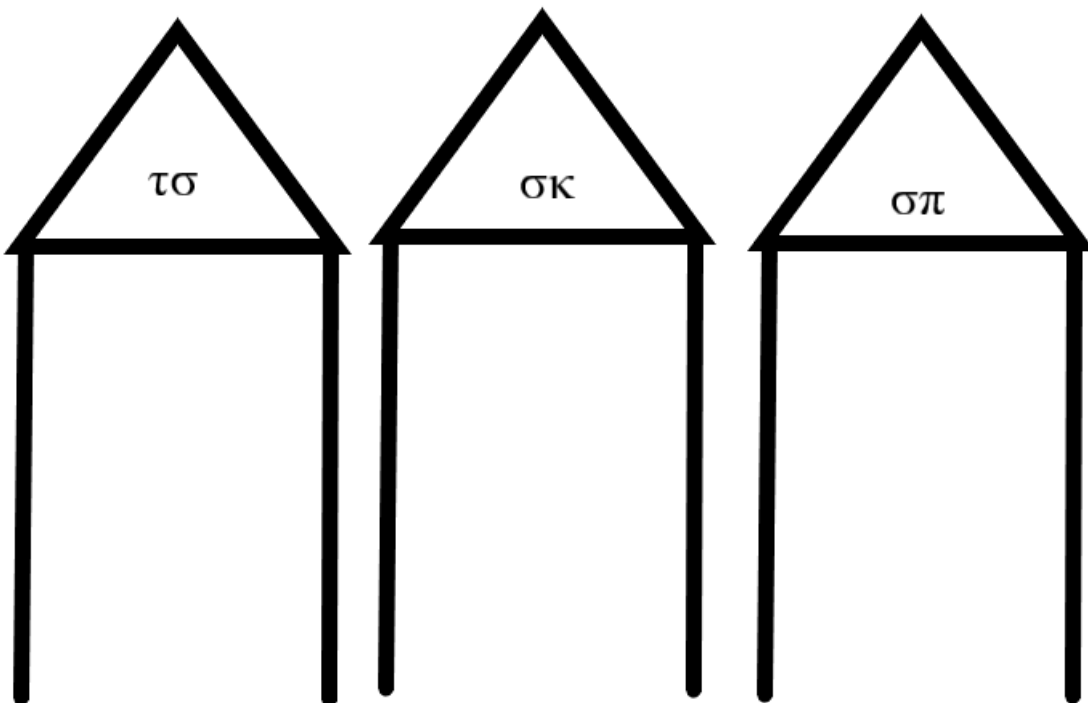
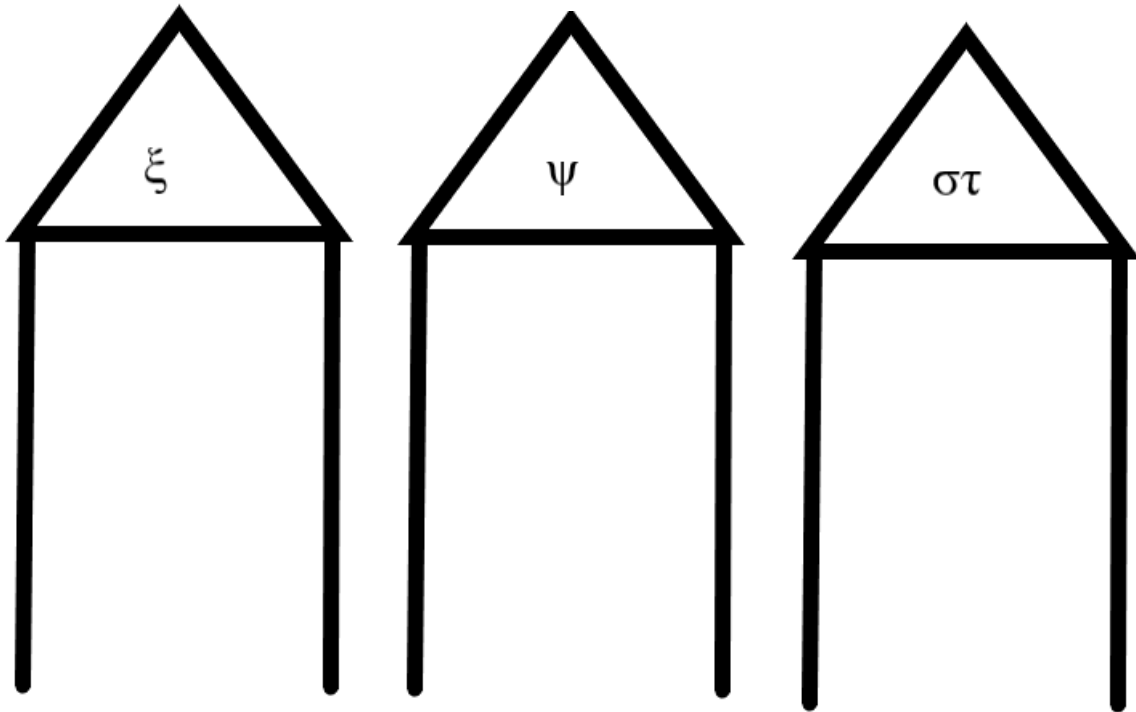
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Το τρενάκι της Συλλαβοχώρας

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Γεμίζουμε τα σπιτάκια με λέξεις που ξεκινούν με το ανάλογο γράμμα που βρίσκεται στην κάθε σκεπή:

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.Σ.) για το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (2021)

Βακάλη Α. (2014) *Η παραγωγή γραπτού λόγου στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση μετά το 1975: από την έκθεση στη δημιουργική γραφή*, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (τελευταία ανάκτηση: 18-12-2022) Διαθέσιμο στο: <https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/34653?lang=el#page/1/mode/2up> πηγή: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών

Βασιλάκη Α., Γιαννακουδάκης Λ., (2009) *«Η Δημιουργική Γραφή στο Δημοτικό Σχολείο»* Αθήνα: Κέδρος

Βασιλοπούλου Λ-Μ. (2017) *Η ψηφιακή αφήγηση ως εργαλείο ανάπτυξης γλωσσικών δεξιοτήτων στο δημοτικό. Μία μελέτη περίπτωσης* (τελευταία ανάκτηση: 26-2-2023)

Διαθέσιμο στο: <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/handle/123456789/3862>

Γκουτσιουκώστα Ζ. (2020) *Η ψηφιακή αφήγηση (digital storytelling) ως διδακτικό εργαλείο στο μάθημα της λογοτεχνίας*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (τελευταία ανάκτηση: 18-2-2023)

Διαθέσιμο στο: <https://freader.ekt.gr/eadd/index.php?doc=48311&lang=el>

Γραμματάς Θ. (χ.χ.) *Παιδαγωγική Αξιοποίηση της Αφήγησης σε Σύγχρονο Εκπαιδευτικό Περιβάλλον* (τελευταία ανάκτηση: 20-2-2023)

Διαθέσιμο

στο:

<https://theodoregrammatas.com/el/%cf%80%ce%b1%ce%b9%ce%b4%ce%b1%ce%b3%cf%89%ce%b3%ce%b9%ce%ba%ce%ae->

[%ce%b1%ce%be%ce%b9%ce%bf%cf%80%ce%bf%ce%af%ce%b7%cf%83%ce%b7-](https://theodoregrammatas.com/el/%cf%80%ce%b1%ce%b9%ce%b4%ce%b1%ce%b3%cf%89%ce%b3%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b1%ce%be%ce%b9%ce%bf%cf%80%ce%bf%ce%af%ce%b7%cf%83%ce%b7-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%b1%cf%86%ce%ae%ce%b3%ce%b7%cf%83%ce%b7%cf%82/)

[%cf%84%ce%b7%cf%82-](https://theodoregrammatas.com/el/%cf%80%ce%b1%ce%b9%ce%b4%ce%b1%ce%b3%cf%89%ce%b3%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b1%ce%be%ce%b9%ce%bf%cf%80%ce%bf%ce%af%ce%b7%cf%83%ce%b7-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%b1%cf%86%ce%ae%ce%b3%ce%b7%cf%83%ce%b7%cf%82/)

[%ce%b1%cf%86%ce%ae%ce%b3%ce%b7%cf%83%ce%b7%cf%82/](https://theodoregrammatas.com/el/%cf%80%ce%b1%ce%b9%ce%b4%ce%b1%ce%b3%cf%89%ce%b3%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b1%ce%be%ce%b9%ce%bf%cf%80%ce%bf%ce%af%ce%b7%cf%83%ce%b7-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%b1%cf%86%ce%ae%ce%b3%ce%b7%cf%83%ce%b7%cf%82/)

Γρόσδος Στ.(2014) *Δημιουργικότητα και Δημιουργική Γραφή στην Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Γρόσδος Στ. (2015) «9 συν 1 μαθήματα Δημιουργικής Γραφής: Μάθημα Πρώτο: Τι είναι και τι δεν είναι Δημιουργική Γραφή» *Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού*, 90, 72-85 (τελευταία ανάκτηση: 18-06-2022)

Διαθέσιμο

στο:

https://www.academia.edu/24756420/%CE%93%CF%81%CF%8C%CF%83%CE%B4%CE%BF%CF%82_%CE%A3._2015_.%CE%A4%CE%B9_%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%84%CE%B9_%CE%B4%CE%B5%CE%BD_%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9_%CE%B7_%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE

Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας (2006) *Μελέτη Επισκόπησης της Πληροφορικής στην Ελλάδα* (τελευταία ανάκτηση: 18- 2- 2023) Διαθέσιμο στο: <https://www.epe.org.gr/meleth/final/MEP2006.pdf>

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) για το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (2003)

Καρακίτσιος, Α. (2012) «Δημιουργική Γραφή: μια άλλη προσέγγιση της λογοτεχνίας ή η επιστροφή της Ρητορικής;» *KEIMENA για την έρευνα, τη θεωρία, την κριτική και τη διδακτική της Παιδικής Λογοτεχνίας (ηλεκτρονικό περιοδικό)*, τεύχος 15, Ιούλιος 2012 (τελευταία ανάκτηση: 12-06-2022) Διαθέσιμο στο: <https://journals.lib.uth.gr/index.php/keimena/article/view/542/523>

Κλωστράκη Γ. (2014) *Ανάπτυξη της δημιουργικής γραφής στο δημοτικό σχολείο με την αξιοποίηση των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών ΤΠΕ: ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση* (τελευταία ανάκτηση: 20-06-2022) Διαθέσιμο στο: <https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/40896?lang=el#page/1/mode/2up> πηγή: Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών

Κωτόπουλος, Τ. (2011) «Από την ανάγνωση στη λογοτεχνική ανάγνωση και την παιγνιώδη διάθεση της Δημιουργικής Γραφής», στο : Παπαντωνάκης Γ. και Κωτόπουλος Τ.(επιμ.) *Τα ετεροθαλή*, σ. 21-36. Αθήνα: Ιων

Κωτόπουλος Η. Τριαντάφυλλος (2012) Η «νομιμοποίηση» της δημιουργικής γραφής , *KEIMENA για την έρευνα, τη θεωρία, την κριτική και τη διδακτική της Παιδικής Λογοτεχνίας* (ηλεκτρονικό περιοδικό), τεύχος 15, Ιούλιος 2012 (τελευταία ανάκτηση: 12-06-2023)

Διαθέσιμο στο : <https://journals.lib.uth.gr/index.php/keimena/article/view/543/524>

Κωτόπουλος Η. Τριαντάφυλλος, Βακάλη, Π. Άννα, Ζωγράφου, Μαρία. *Η δημιουργική γραφή στο νηπιαγωγείο*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο 2013.

Κωτόπουλος Η. Τριαντάφυλλος Πράξη και διδασκαλία της «Δημιουργικής Γραφής» στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα από *Πρακτικά Ε' Επιστημονικού Συνεδρίου «Συνέχειες, ασυνέχειες, ρήξεις στον ελληνικό κόσμο (1204-2014), οικονομία, κοινωνία, ιστορία, λογοτεχνία»*, Θεσσαλονίκη, 2-5 Οκτωβρίου 2014, Α, σελ. 801-822. Αθήνα: Ευρωπαϊκή Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών (European Society of Modern Greek Studies) (τελευταία ανάκτηση: 20- 06-2022)

Διαθέσιμο στο: https://www.eens.org/EENS_congresses/2014/kotopoulos_triантаfyllos.pdf

Κωτόπουλος Τρ. Κουμασίδης Ι. (2019) Η δημιουργική γραφή στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην Ελλάδα, *Πρακτικά 10^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση , Τόμος 1, Μέρος Β*, Αθήνα, 22-24 Νοεμβρίου 2019 (τελευταία ανάκτηση: 24-2-2023)

Διαθέσιμο στο: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/2350>

Μανούσου Ε, Ιωακειμίδου Β, Παπαδημητρίου Σ. (2017) Ευκαιρίες μάθησης από εναλλακτικές διδακτικές επιλογές όπως η ψηφιακή αφήγηση σε πρόγραμμα διαγενεακής σύνδεσης, *Πρακτικά 9^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, «Ο Σχεδιασμός της Μάθησης» Τόμος 6, Μέρος Β*, Αθήνα, 23-26 Νοεμβρίου 2017 (τελευταία ανάκτηση: 26-2-2023)

Διαθέσιμο στο: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/1163>

Μεϊμάρης Μ. (2013) Εκπαιδύοντας στην Ψηφιακή Αφήγηση: Δουλεύοντας με ομάδες στην Ελληνική Πραγματικότητα, στο *Πρακτικά 7^ο Διεθνούς Ανοικτού Συνεδρίου για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση 'Μεθοδολογίες Μάθησης' Τόμος 4, Μέρος Α*, Αθήνα, 8-10 Νοεμβρίου 2013 (τελευταία ανάκτηση: 23-2- 2023)

Διαθέσιμο

στο:

<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/722/734>

Μεταξιώτης Γ. (2018) *Οι ψηφιακές ιστορίες στην εκπαίδευση: η δημιουργική προσέγγιση στην αγωγή της επικοινωνίας*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (τελευταία ανάκτηση 20-02-2023)

Διαθέσιμο

στο:

<https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/42914?lang=el#page/1/mode/2up>

Μουλά Ε. (2012) Αναζητώντας τη δημιουργικότητα στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση: Ο επαναπροσδιορισμός της δημιουργικής «γραφής» στη μεταμοντέρνα πραγματικότητα και την «ψηφιακή» εκπαιδευτική τάξη πραγμάτων, *ΚΕΙΜΕΝΑ για την έρευνα, τη θεωρία, την κριτική και τη διδακτική της Παιδικής Λογοτεχνίας (ηλεκτρονικό περιοδικό)*, τεύχος 15, Ιούλιος 2012 (τελευταία ανάκτηση: 12-06-2022)

Διαθέσιμο στο: <https://journals.lib.uth.gr/index.php/keimena/article/view/544/525>

Μουταφίδου Α. Μπράτιτσης Θ. (2013) Ψηφιακή αφήγηση και δημιουργική γραφή δύο παράλληλοι κόσμοι με κοινό τόπο, στο *Πρακτικά 1^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Δημιουργικής Γραφής*, Αθήνα, 4-6 Οκτωβρίου 2013, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (τελευταία ανάκτηση 25-2-2023)

Διαθέσιμο στο: <https://cwconference.web.uowm.gr/index.php/el/pc-general-gr/pc-1st-conference-2013-gr>

Μπόμπας Χ. Λ. (2013) Ε, κυρ δάσκαλε: Τι λες για τις ΤΠΕ στην καθημερινή σχολική πράξη; *Η εκπαίδευση στην εποχή των ΤΠΕ*, Πρακτικά 10^{ου} Συνεδρίου, 19 και 20 Οκτωβρίου 2013, 736-746, Αθήνα, Επιστημονική Ένωση Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας για τη Διάδοση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση - (τελευταία ανάκτηση: 19-2-2023)

http://users.sch.gr/synedrio/Praktika_Synedriou_10o_Synedrio_H_EKPAIDEYSH_STHN_EPOXH_TWN_T.P.E._19_20_Oct_2013.pdf

Μπράτιτσης Θ. (2020) Ψηφιακή Αφήγηση: Προσαρμογή δραστηριοτήτων σε συνθήκες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, *Πρακτικά 1^{ου} Διεθνούς Διαδικτυακού Εκπαιδευτικού Συνεδρίου «Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές Προτάσεις*, 3,4 &5 Ιουλίου 2020 (τελευταία ανάκτηση: 20-2-2023)

Διαθέσιμο στο: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/online-edu/article/view/3210>

Οικονόμου Β. (χ.χ.) Αφήγηση (storytelling) (τελευταία ανάκτηση: 20-2-2023)

Διαθέσιμο στο:
<https://economu.wordpress.com/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%85%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C/%CE%B1%CF%86%CE%AE%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7-storytelling/>

Σεραφείμ Κ, Φεσάκης Γ. (2010) Ψηφιακή αφήγηση: Επισκόπηση λογισμικών, *Πρακτικά 2^ο Πανελλήνιου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας «Ψηφιακές και Διαδικτυακές Εφαρμογές στην Εκπαίδευση»*, Βέροια- Νάουσα, 23-25 Απριλίου 2010, 1558-1569 (τελευταία ανάκτηση: 24-2-2023)

Διαθέσιμο στο: <https://www.ekped.gr/praktika10/gen/138.pdf>

Σουλιώτης, Μ. (1995) *Αλφαβητάριο για την ποίηση*. Θεσσαλονίκη: Δεδούσης

Τζιάβας Α. (2013) *Η ψηφιακή αφήγηση ως μέσο προαγωγής της φιλιαναγνωσίας και του γραπτού λόγου. Η αξιοποίηση της πλατφόρμας «ψηφιακή μηλιά» στην Ε' τάξη του Δημοτικού*, Πρακτικά 10^ο Συνεδρίου «Η εκπαίδευση στην εποχή των ΤΠΕ», Επιστημονική Ένωση Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας για τη Διάδοση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση, Αθήνα, 19-20 Οκτωβρίου 2013, 916-923 (τελευταία ανάκτηση: 18-2-2023)

Διαθέσιμο στο:
http://users.sch.gr/synedrio/Praktika_Synedriou_10o_Synedrio_H_EKPAIDEYSH_STHN_EPOXH_TWN_T.P.E. 19_20_Oct_2013.pdf

Φιλολογική Ομάδα Κάκτου (1992) επιμ. Νικολούδης Η. Π. *Αριστοτέλης, Άπαντα, Περί Ποιητικής, Τόμος 34* Αθήνα: Κάκτος

Χατζητσακίρογλου Α-Μ. (2021) *Πρόταση για τη διδασκαλία της αστυνομικής λογοτεχνίας στο δημοτικό σχολείο με βάση την ψηφιακή αφήγηση*, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (τελευταία ανάκτηση: 27-2-2023)

Διαθέσιμο

στο:

<https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2016/%CE%A7%CE%B1%CF%84%CE%B6%CE%B7%CF%84%CF%83%CE%B1%CE%BA%CE%AF%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%BB%CE%BF%CF%85.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ξενογλώσση

Dawson Paul (2005) *Creative Writing and The New Humanities*, London: Rutledge

Morley, David (2007) *The Cambridge Introduction to Creative Writing*. Cambridge: Cambridge University Press